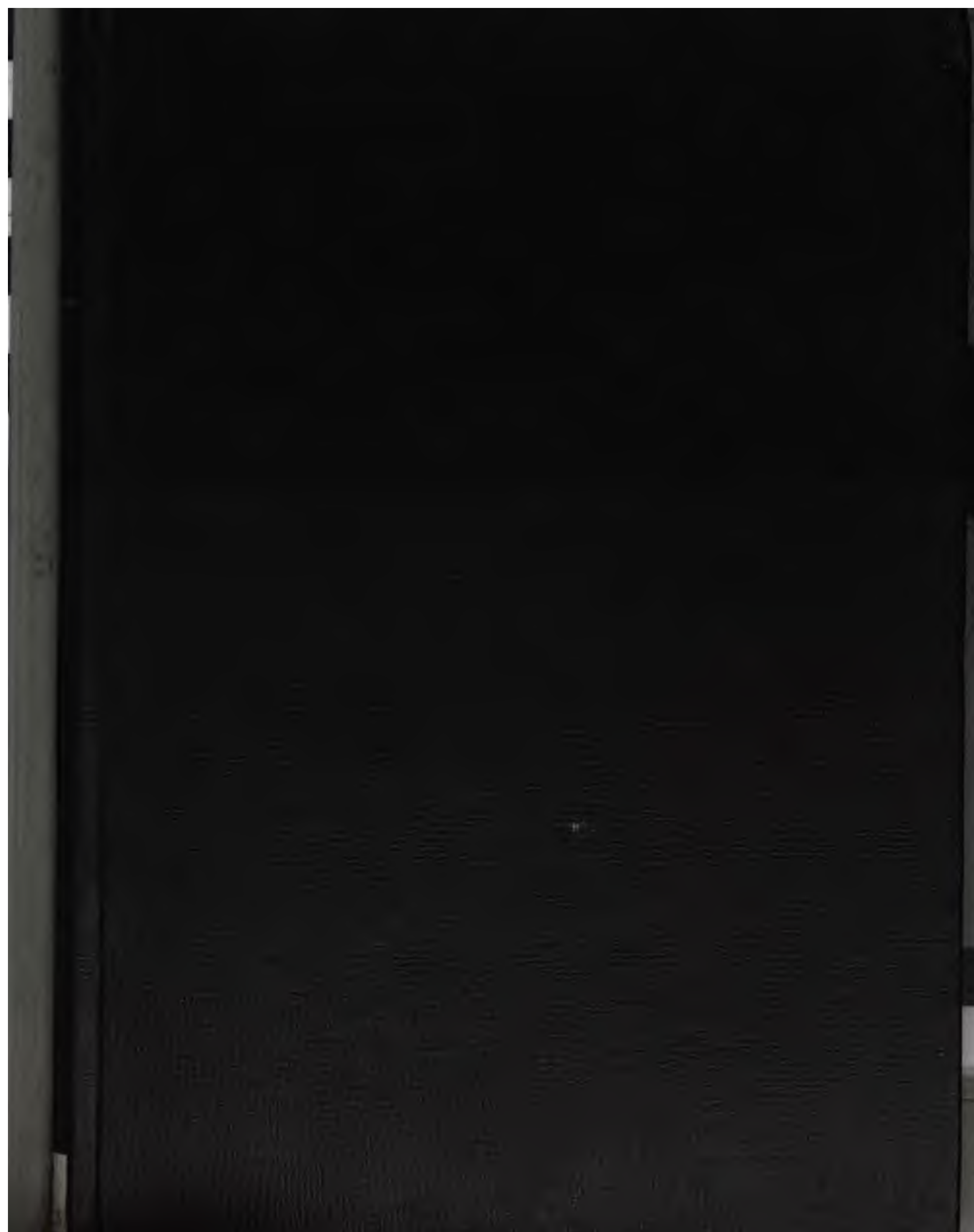
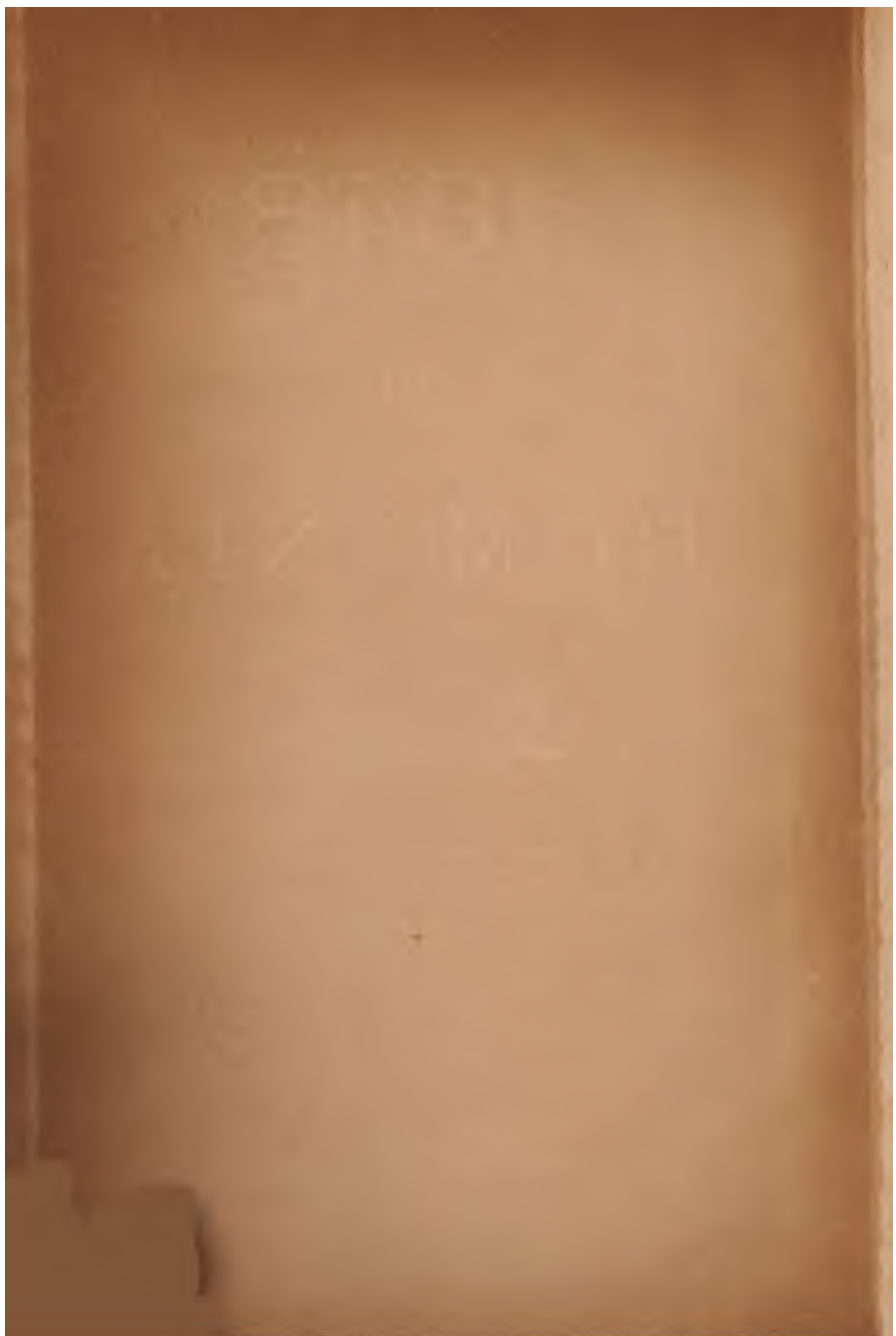

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

1848

ÎN

ROMANIA

BUCURESCI
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE CAROL GÖBL
Furnisor al Curţii Regale
16, STRADA DOMNEI, 16
1898.

1848

[O mie opt sute patruzeci şi opt]

ÎN

ROMANIA

BUCURESCI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE CAROL GÖBL

Furnisor al Curţii Regale

16, STRADA DÓMNEI, 16

1898.

DR 244
C13

1848

ÎN

ROMANIA

PRECUVÎNTARE

Se împlinesc cincĭ-ḑecĭ de anĭ de când Româniĭ, prin a lor măréţă mişcare de la 1848, îşĭ deteră cea d'întâiŭ Constituţiune prin care se declarară toţĭ de o potrivă înaintea legilor, toţĭ de o potrivă înaintea drepturilor, precum şi înaintea sarcinelor publice.

Acéstă Constituţiune era o schimbare din temeliă a tutor întocmirilor ce fiinţaŭ atuncĭ şi după care numaĭ o mână de ómenĭ — privilegiaţĭ saŭ boierĭ — aveaŭ tóte drepturile şi nicĭ un fel de sarcină, iar ceĭ-l'alţĭ, mulţimea, poporul, adecă comerciantul, mare şi mic, industriaşul mare şi mic, săteanul avut saŭ sărac adecă moştén, răzeş saŭ simplu muncitor, nu puteaŭ avea nicĭ un drept şi eraŭ încărcaţĭ cu tóte şi cu tot felul de datoriĭ şi sarcine.

Acéstă Constituţiune şi mişcarea din care ea eşi fost-aŭ cel d'întâiŭ pas otărîtor întru modernisarea Românieĭ.

Suntem decĭ datorĭ, după 50 de anĭ trecuţĭ, să ne aducem

aminte faptele şi pe ómenii carĭ le-aŭ săvîrşit, spre a le închina — la îndeplinirea uneĭ jumĕtățĭ de veac — ródele munceĭ începută de eĭ şi recunoscĭința ce națiunea le datoresce, pentru scopul ce aŭ urmărit şi pentru binele general ce a isvorît din ale lor fapte.

Acesta va fi scopul lucrăreĭ de față.

Modestă, fără nicĭ un fel de pretențiune, acéstă mică lucrare fi-va numaĭ o schiță, în trăsurĭ fórte generale. Totuşĭ, lucrare zadarnică nu va fi, de vreme ce va slăvi binele, şi orĭ-ce laudă a bineluĭ întărire pentru națiunĭ este.

Dar mişcarea de la 1848 este legată, prin legătura buneĭ frățiĭ, cu cea de la 1821, una complectând pe cea-laltă, urmărind amêndouĕ binele şi fericirea națiuniĭ.

Vorbi-voĭ decĭ, cât de pe scurt, maĭ întâiŭ de mişcarea de la 1821.

4 Junie 1898
Bucurescĭ

INTRODUCERE

1821.—Numirea de Domnĭ pămîntenĭ.

La 1821, domniaŭ încă asupra ţĕrilor române Fanarioţiĭ, domniă de un lung şi trist veac.

Tronul ţĕrilor era obiect de mezat; arturisirea luĭ se făcea la Constantinopole şi căpĕta dreptul de a domni peste Românĭ Fanariotul care da maĭ mult.

Beiul din Fanar de Fanarioţĭ venia încongiurat şi neavênd nicĭ o legătură cu neamul românesc, care nicĭ nu-ĭ chemase, nicĭ nu-ĭ putea goni, privia pe acest neam şi a luĭ ţară ca o moşie pe care o arendase cu dreptul de a o esploata.

Dedeseră banĭ şi se credeaŭ în drept să şi-ĭ iea înapoĭ cu vîrf şi îndesat; dedeseră ca să iea tronul şi trebuia să dea mereŭ pentru ca să-l pótă ţine.

Fost-aŭ şi printre aceştĭ arendaşĭ de domniĭ, o recunóscem, uniĭ ómenĭ maĭ de omenie, carĭ ar fi vrut să facă óre-care bine; dar starea de lucrurĭ care-ĭ adusese la tron şi poftele celor carĭ puteaŭ da şi puteaŭ lua acele tronurĭ—pofte ce trebuiaŭ a fi satisfăcute spre a rĕmâne favorabile domnilor titularĭ — îĭ silia şi pe aceĭ puţinĭ a nu perde nicĭ un minut din vedere cá banĭ mulţĭ le trebuia, spre a-şĭ păstra tronurile şi a depărta de la ele pe alţĭ poftitorĭ.

De aci isvorî acea esploatare fără sémăn; de aci o slăbire care dusese pe Românî până chiar la marginea prăpastieî, prăpastia sfîrşireî puterilor de viéţă în popor.

Poporul sărăcit, fruntaşiî persecutaţî, ceî încovoietorî rĕsplătiţî spre a fi atraşî şi ceî maî mulţî şi maî bunî sărăciţî şi siliţî a reintra în poporul din care eşiseră.

Rĕul era la culme; dar tocmaî prin acésta, în el însuşî purta şi arĕta lécul.

Poporul român—cum se vede din istoriă—la momentele oportune, găsitu-şî-a omul care să-î întrupeze voinţele, să-î dea la ivélă aspiraţiunile, să-l călăuzéscă şi să-î lumineze calea bineluî.

La 1821, omul poporuluî fu slugerul Tudor Vladimirescu.

*

Ipsilante întocmise în Rusia trupe de adunătură, trecuse cu ele în ţară, cu scopul de a năvăli în Turcia şi a lupta pentru liberarea Grecieî.

El nădăjduia că Româniî vor da tot ajutorul, că eî vor întocmi grosul armateî de invasiune.

Greciî din ţară rĕspunseră la apel şi deteră tot felul de ajutóre.

Partidul naţional însă, partid zămislit în suferinţele de peste un veac pe care Domniî Grecî şi ómeniî lor le revĕrsaseră asupra ţĕriî, partidul naţional se mişcâ.

Cântecele de elefteriă ale Grecilor fură o scăpărătură de fulger în întunerecul secular din România.

Româniî, cu acel instinct care e lumina şi sciinţa maselor, înţeleseră gingăşia momentuluî şi maî cu osebire ceî de peste Olt, ceî maî depărtaţî de puterea centrală a regimului grecesc şi maî puţin supuşî direct înrîuririî străine, stîrpitóre de simţiminte naţionale române, Româniî de peste Olt rĕspunseră la glasul mântuitor al luî Tudor Vladimirescu şi întocmiră, sub a luî comandă, acele viteze cete de pandurî, carî rădicară, cu mândrie şi curagiŭ, stégul scăpăreî ţĕrilor române de sub jugul domnieî grecescî.

Vitéza căpetenie căḑu, căḑu cum căḑuse la 1601 Mihaî Vitézul, căḑu jertfă trădăriî, jertfă mişelieî şi cuţituluî asasin al Grecilor contra cărora se resculase.

Dar din sângele luî sfânt şi românesc rĕsări din noŭ

pentru Românĭ dreptul firesc, dreptul drepturilor, dreptul de a-şĭ avea Domnĭ dintre dînşiĭ, domnĭ Românĭ.

Atât de adevĕrat este că sîngele vĕrsat în lupta pentru ţară dă, aprópe pururea, róde bune ţĕriĭ pentru care se jertfesce.

Şi nu numaĭ pentru Româniĭ din Muntenia, unde se făcuse mişcarea, se recâştigâ acest mare drept naţional. Moldova se folosi asemenea de acéstă românéscă isbândă, atât de adevĕrat fost-a pururea că aceste două ţĕrĭ, ţĕrĭ surorĭ, sunt aşa legate una de alta, în cât binele saŭ rĕul uneia bine saŭ rĕŭ şi pentru cea-l'altă este.

*

Pórta luminată, prin planurile pe carĭ le urmăriaŭ Greciĭ, şi încredinţată că, dacă Româniĭ ar fi îmbrăţişat şi eĭ causa grecéscă, în maĭ grea posiţiune s'ar fi găsit Turciĭ, redete Românilor, le recunoscu dreptul lor străvechiŭ de a avea Domnĭ pămîntenĭ şi numi, în anul 1822, pe Ioan S. Sturdza Domn al Moldoveĭ şi pe Gr. Ghika al Munteniei.

Şi ast-fel să limpeḑise atuncĭ vederea Turcilor asupra adevĕratelor lor interese la Dunăre pe de o parte şi asupra «înşelătóreĭ rea credinţă a celor din tacâmul fanarioţilor de maĭ nainte domnĭ şi celor supuşĭ lor Grecĭ boierĭ» pe de alta, în cât dete ascultare cererilor partiduluĭ naţional român, representat printr'o comisiune care merse la Constantinopole şi înfăţişă cererile ţăriĭ «cuprinḑĕtóre de óreşĭ-care rugăminte, spre a se lucra d'acum înainte cu deosebită silinţă şi siguranţă pentru păzirea credinţeĭ şi dreptăţiĭ şi spre ţinerea buneĭ statornicii a ţĕrii şi ocrotirea locuitorilor şi a tóteĭ bune rînduelĭ» şi numi, după cerere, pe I. S. Sturza ca Domn.

Firmanul acesta, inspirat de alt-fel în întregime de cererea partiduluĭ naţional, pe care o şi citéză, cum se vede maĭ sus, alcătuesce chiar un fel de programă a căruia aplicare în întregime ţintia a mântui ţĕrile, şi pe alte terenurĭ, de înrîurirea, puterea şi posiţiunile ce dobândiseră străiniĭ în cursul lungeĭ, şi putem ḑice, nefastă în fórte multe privinţe, domniĭ fanariotice.

Acel firman prevede:

«să nu se maĭ scrie neferĭ dintre Grecĭ şi Arnăuţĭ ce se

vor fi aflând în Moldova, ci sĕ se scrie din adevĕraţiĭ pămînteni.

«şi câţi se află locuind în numita ţară Grecĭ, Sîrbĭ, Bulgarĭ şi din némul Arnăuţilor şi popiĭ şi alţiĭ din amestecate némurĭ, fiind-că despre aceştia nu póte să fie siguranţă despre liniştea ţĕriĭ, toţĭ să se trécă la Rumele, afară de câţĭ-va pentru care pămîntenĭĭ sĕ vor face chezaşĭ. Şi din aceştia să nu se facă boierĭ saŭ alt soiŭ de zabeţĭ şi să nu se rînduiască de acum şi nicĭ într'o vreme în slujbele ţĕriĭ;

«aceĭ ce aŭ luat parte la de curînd întâmplata resmiriţă să nu pótă nicĭ într'o vreme să calce în ţară;

«ceĭ în ţară aflaţĭ adevĕraţĭ sudeţĭ aĭ altor puterĭ, să nu stăpânéscă averĭ şi moşiĭ, şi să se vîndă pămîntenilor cu cuviincios preţ fără prelungire, iar câţĭ din raĭale cutéză să fie sudeţĭ să li se ia din mână patentele şi să-ĭ supuie în numĕrul raialelor, ca maĭ nainte.

«şi la trebuinţele ţĕriĭ marĭ, micĭ, prin alegerea Domnitorilor să se rînduiască ómenĭ din pămîntenĭ ispitiţĭ şi cinstiţĭ şi credincioşĭ şi să se întrebuinţeze în slujbe; iar din Grecĭ şi din alte némurĭ nu este cu cuviinţă a fi în slujbă . . .

«Popiĭ grecĭ, ce până acum aŭ fost şeḑênd la pămîntescile mânăstirĭ, de carĭ se lucra felurĭ de rele urmărĭ, toţĭ să se isgonéscă şi să se alunge.

«Pe lângă acésta, ca să lipséscă temelia rĕutăţilor, să se facă luare aminte ca să se strice şcólele greceştĭ care Greciĭ domnĭ aŭ iscodit.

«Domniĭ afară de avaieturile lor cele vechĭ să nu ia şi acele câte greciĭ domnĭ prin óreşĭ-care chipurĭ aŭ iscodit, fără cuviinţă, să lipséscă cu totul (1)».

Negreşit, că tot un ast-fel de firman trebuie să se fi dat şi Domnitoruluĭ Munteniei, Gr. Ghica.

1822–1828

Pasul cel d'întâiŭ, pas greŭ—căcĭ este începĕtor—fusese făcut: domnia ţĕrilor române reveni în mânile Românilor.

Bine cuvîntată pentru de a pururea fie, în amintirea şi recunoscinţa Românilor, memoria erouluĭ Vladimirescu şi a

---

(1) *Uricariul*, Codrescu, vol. III, pag. 226.

soţilor luĭ, din a căror luptă şi din al căror sînge, renăscutu-s'a întâiul din drepturile de căpetenie al Românilor.

Ceĭ doĭ Domnĭ români grea sarcină aveaŭ de îndeplinit.

Ţĕrile se găseaŭ amêndouĕ într'o stare din cele maĭ rele, după un veac de o domniă ca cea fanariotică, după eteria şi stârpirea eĭ de către Turcĭ, când deveniseră scena rĕsboiuluĭ şi jafuluĭ. Poporaţiunea săracă se ţinea ascunsă pe cât putea, cea avută trecuse în străinătate şi nesiguranţa căşunată de rĕmăşiţele eteriste nu îmbia poporaţiunea a se întórce la ale eĭ cămine.

Trebuia lucrat pentru liniştire şi amêndoĭ Domniĭ îşĭ deteră marĭ şi meritoriĭ ostenelĭ.

Visteria sleită şi neputinţa de a incasa dările de la poporaţiunĭ, carĭ nu se aflaŭ la casele lor, le aduseră marĭ greutăţĭ. Domniĭ nu găsesc alt mijloc de cât a face împrumuturĭ şi după ce poporaţiunea se maĭ întórse, Domnul Moldoveĭ maĭ recurse şi la împrumut forţat la care supuse pe boierĭ.

Amêndoĭ Domniĭ însă reluară de la Grecĭ veniturile mânăstirilor şi se ajutară cu acele veniturĭ întru cheltuelile statuluĭ.

Veniturile mânăstirescĭ fură puse sub administraţiunea naţională a câte unuĭ comitet de boerĭ în fie-care ţară, cu însărcinarea de a repara ecaretele şi de a plăti datoriile în carĭ eraŭ înglodate acele mânăstirĭ de către fostele administraţiunĭ ale călugărilor Grecĭ.

Amêndoĭ Domniĭ se învoiesc însă a da pe fie-care an mănăstirilor din rĕsărit câte leĭ 100.000.

Amêndoĭ Domniĭ îşĭ deteră tóte ostenelile de a înfrâna abusurile carĭ ajunseseră obiceiŭ vechiŭ la ceĭ cu însărcinărĭ publice.

Intr'un cuvînt, un dor, o mişcare de îmbunătăţire se simţi şi se vĕḑu chiar.

Amêndoĭ Domniĭ românĭ priviră apoĭ ca datorie de căpetenie pentru dînşiĭ de a înzestra ţĕrile cu o organisare care să se potrivéscă trebuinţelor lor şi să corespundă la aşteptările naţiuniĭ date la iveală prin mişcarea de la 1821, şi în acéstă fură în necontenită înţelegere cu partidul naţional.

Era de aşteptat ca, după veacul de suferinţe sub domnia fanariotă, Româniĭ toţĭ să-şĭ dea mâna şi să lucreze pentru binele general.

Din nefericire nu fu așa, cum vom vedea.

Ast-fel, Ion S. Sturza, Domnul Moldoveĭ, în înțelegere cu partidul național, voi să înzestreze țara cu o Constituțiune în 77 ponturĭ prin care se acorda și celor neboierĭ órecarĭ drepturĭ.

Boeriĭ însă, retrașĭ ceĭ maĭ mulțĭ la Cernăuțĭ, se împotrivиră ḑicênd că ponturile acelea le-ar fi făcut *carvunariĭ*, și nu numaĭ nu deteră nicĭ cel maĭ mic sprijin, dar țesură intrigĭ în potrivă-ĭ și porniră jeluirĭ că prin acele ponturĭ îșĭ perd privilegiile.

Maĭ acuzaŭ boieriĭ pe Domn, pentru că le-a supus moșiile la contribuțiĭ și maĭ cu sémă pentru că a introdus în boierie elemente populare saŭ cum ḑicea în tînguirea către consulul rus Minciaki, viitorul Domn, Michaĭ Sturza, că «*a rădicat persóne de condiția cea maĭ de jos la primele vredniciĭ ale țĕriĭ*». Boieriĭ emigrațĭ, adaogaŭ: «nu pot să-șĭ ascundă primejdia posițieĭ lor, dacă să întorc în țară, înaintea *anulăriĭ parveniților*...... In așa împrejurărĭ nenorocite, eĭ să gândesc a trimite o tânguire la Pórtă asupra stăriĭ de lucrurĭ în ființă, care îĭ silesce a întârḑia întórcerea lor, până ce se vor nimici rangurile încuviințate parveniților și va fi destituit Domnitorul, capul lor» 1);

Și trimit într' adevĕr o deputațiune compusă din postelnicul Grigore Balș, vornicul Ștefan Roseti, vornicul George Rîșcanu și Aga Alexandru Roseti, care însă sunt arestațĭ la Silistra.

In jalba ce voiaŭ să dea Sultanuluĭ arĕtaŭ, ca o culme a rĕuluĭ, «înaintarea maĭ multor sutimĭ de ómenĭ scoșĭ din întuneric (1)».

Sultanul susținea pe Sturza contra boierilor, carĭ cereaŭ necontenit intervenirea Rusieĭ și Austrieĭ, și dete Domnitoruluĭ un firman prin care-ĭ învoiesce pedepsirea vinovaților.

Domnul adună la spătăria cea mare pe boieriĭ câțĭ s' aflaŭ în Iașĭ, le citesce firmanul Sultanuluĭ și apoĭ le ține următórea cuvîntare:

«Pronia rădicându-mĕ la acéstă tréptă, de unde eram maĭ mic între d-vóstră, a vĕ stăpâni, eŭ n'am întrebuințat nicĭ mărimea, nicĭ asprimea Grecilor, socotind a vĕ dobândi dragostea prin blândețe. Dar m'am amăgit și bună-

1) *Xenopol*, Istoria Rom. vol. 11 pag. 45—46.

tatea mea v'a făcut a vĕ uita datoriile ce vĕ supun scaunuluĭ acestuia pe care şed eŭ astăḑĭ.

«Aduceţı-vĕ aminte, urmédă Domnul, că noĭ l'am perdut prin intrigele nóstre şi prin góna unuia asupra altuia de l'aŭ stăpânit strĕinii atâţia anĭ şi D-zeŭ s'a milostivit şi ni l'a dăruit iărăşi, precum l'am avut. Ce voiţĭ acuma să maĭ faceţĭ? Să-l perdeţĭ, ca să ajungem maĭ rĕŭ póte de cum am fost?

«Fanarioţiĭ, aceĭ ce vĕ plac unora din d-vóstră, nu maĭ sunt, nicĭ pot se fie; drept aceea, vom lua mĕsurĭ domnescĭ, întrebuinţând topuzul şi sabia, semnele împărătescĭ pe carĭ ni le-a dat Sultanul, spre înfrînarea celor neînţelepţĭ şi veţĭ cunósce de astăḑĭ că are cine a vĕ stăpâni».

Cele spuse de Domn, şi maĭ cu osebire sfaturile sale, eraŭ bune şi patriotice; n'aŭ putut însă potoli nicĭ urele, nicĭ poftele boierilor. Atuncĭ domnul pedepsi, cum ḑisese, arestând pe uniĭ la locuinţele lor, pe alţiĭ surghiunindu-ĭ şi schimbând pe ceĭ maĭ mulţĭ boierĭ slujbaşĭ.

Linisce însă tot nu căpĕtă. La 1825, restabilindu-se relaţiunile între Turcia şi Rusia, boieriĭ se întórseră în ţară, se puseră în luptă şi maĭ făţiş, ne maĭ temêndu-se de Turcĭ, şi în sfirşit isbutiră a sili pe Domn să le recunóscă privilegiĭ pe carĭ până atuncĭ nu le avuseseră.

Anaforaua luĭ I S. Sturza din 1827 acordă într'adevĕr boierimeĭ privilegiĭ, cum şi scutirea de orĭ-ce dare către stat şi anume:

1) a nu-şĭ da fiĭ la armată;

2) a nu plăti dărĭ atât personale cât şi pentru casele, moşiile, liveḑile, dobitócele lor, etc.

3) aceeaşĭ scutire pentru iazurĭ, morĭ, velniţe şi fabrice de orĭ-ce fel;

4) scutire de dărĭ pentru dijmele trase de boierĭ din recolta locuitorilor, apoĭ din orânḑile şi bĕuturile ce boieriĭ singurĭ eraŭ în drept să vîndă pe moşiile lor.

Maĭ dobândesc scutire pentru cârciumele ce ar avea în oraşe, precum şi apărarea de găsduire.

Prin urmare, boieriĭ Moldoveĭ — îndată după ce domnia reveni Românilor—nu se îngrijiră de alt-ceva de cât cum să răpească Domnuluĭ privilegiĭ, pe carĭ până aci nu le avuseseră: scutirea de orĭ-ce fel de dare, ba şi de armată.

Grigore Ghika, Domn al Munteniei, să puse asemenea cu tótă inima la lucru; el căutâ a ușura dările, îndeplinind lipsurile din averile monastiresci; catâ a înfrîna pe slujbașiĭ jefuitorĭ; chiemâ în țară pe boieriĭ fugițĭ la Brașov încă din timpul eterieĭ; dar întru acésta nu isbuti; căcĭ boieriĭ — după vechiu-le obiceiŭ—îșĭ aveaŭ deja un alt candidat la domnie.

Ghika fu favorabil partiduluĭ național și pe cât putu, sprijin îĭ dete.

Pe atuncĭ, Constantin Golescu, fiul luĭ Radu Golescu, și tatăl Golescilor, care fură maĭ târḑiŭ, inițiatorĭ, luptătorĭ și muncitorĭ aĭ măririĭ și propășiriĭ Românieĭ, Constantin Golescu,—prin tradițiune boier iubitor de popor și zelos pentru a poporuluĭ înaintare și fericire, sub domnia luĭ Ghika începu a sa lucrare pe față și luptâ temeinic pentru a da întărire partiduluĭ național și fericire poporuluĭ.

Dênsul, în cartea ce tipări la Buda în 1826 *(Insemnare a călătorieĭ mele Constantin Radovicĭ din Golescĭ făcută în aniĭ 1824, 1825, 1826)* arătâ pe față relele ce cunóscea «că se urma în patria nóstră, carele nelipsind, nicĭ noĭ cinste, nicĭ norodul fericire nu putem dobândi,» cum ḑis'a dînsul.

«Infrînat de cunoscința micșorimeĭ mele în sciințe și ascultăriĭ întru învĕțăturĭ, nu aș fi îndrăsnit nicĭ o dată, urméză dênsul, să apuc condeiul. Dar cum puteam ochĭ avênd, să nu vĕd; vĕḑênd, să nu iaŭ aminte; luând aminte, să nu aseamĕn; asemĕnând, să nu judec binele și să nu poftesc a-l face arătat compatrioților meĭ.»

Maĭ departe, lăsând să se vadă bucuria luĭ că domnia nu maĭ e a străinilor Grecĭ și speranțele ce nutria pentru viitor, el îndémnă la muncă și la deșteptare.

«Acum dar, ḑice Golescu, când și domnia este încredințată în mânĭ de otcârmuitor și domn pămîntén, Măria Sa Grigorie Vodă Ghika; când și șcóle naționale s'aŭ așeḑat, când și filosofia în limba românéscă a vorbi acuma întâiŭ s'a început prin părintele ieromonachul Efrusin Poteca, profesorul filosofieĭ, ale căruia osîrdiĭ ne daŭ fórte bune nădejdiĭ; când mulțĭ din nobila tinerime a patrieĭ nóstre, după ce și-aŭ săvîrșit cursul învĕțăturiĭ în Europa cea luminată în patrie s'aŭ întors, prin care putem să dobîndim și multe tălmăcirĭ de cărțĭ în limba națională, și mijlóce spre *folosul lumineĭ* podóbă și bunelor orînduelĭ a patrieĭ nóstre.

«Vremea este a ne deștepta ca nisce bune gazde carĭ, când es din casele lor, adună pe séma lor și a casnicilor, așa și noĭ, adunând binele care din cetirĭ de cărțĭ bune și folositóre, care din călătoriĭ, care din întîlnirĭ și adunărĭ cu ómenĭ din némurile luminate, să-l împărtășim compatrioților noștri și să-l sădim în pămîntul nostru spre rodire îmulțită, ca să câștigăm și noĭ de la următoriĭ noștri mulțumirile ce ce le aud moșiĭ și strămoșiĭ câțĭ, saŭ de la sine aŭ aflat, saŭ de la alțiĭ aŭ luat, și ne-aŭ lăsat vre-un bine.»

Aceste cuvinte, deosebite prin iubirea către némul sĕŭ, întocmesc o mare și sfîntă programă de muncă, al căreia Const. Golescu fost-a începĕtor, iar fiiĭ sĕĭ și soțiĭ lor de luptă și muncă, desăvîrșitorĭ la 1848. Cartea numită, de și este maĭ ales o descriere a orașelor europene pe care boierul Golescu le-a cercetat, conține în acelaș timp critica stărilor păcătóse din țară, în asemuire cu binele, cu regula și cu fericirea de aiurea.

Nu pot a nu mĕ supune ispiteĭ de a cita câte ceva pentru a învedera lumeĭ românescĭ de astădĭ, starea în care se afla țara când a perit domnia fanarioților.

In privința sătenilor, constatând că țĕranilor vecinĭ nu scie de le maĭ rĕmâne timp pentru eĭ, atât de mult lucréză la stăpîniĭ lor, dice:

«Și cu tóte acestea, sunt maĭ fericițĭ de cât Româniĭ noștri, care lucréză numaĭ 12 dile pe an. Acum, adaogă dînsul, judece fieș-care, carĭ pot fi pricinele de a fi maĭ în bună stare aceĭ carĭ muncesc altora peste 200 dile pe an de ceĭ ce lucréză numaĭ 12, de cât numaĭ că nu-ĭ lipsesc din audul urechiĭ, de cum se nasce și până móre, cuvintele: «*ado banĭ!*» cu felurimĭ de mijlóce prefăcute, în audire numaĭ drepte.»

Intr'alt loc arătând cum, spre împlinirea birurilor, «făptura D-deiriĭ, frațiĭ noștri, aŭ fost câte 10 așternuțĭ pe pămînt cu ochiĭ în sóre c'o bârnă mare și grea pusă pe pântecele lor, ca mușcându-ĭ muscele și țînțariĭ, nicĭ să pótă a se feri».

«Alțĭ creștinĭ, tot pentru dare de banĭ aŭ fost spânduratĭ cu capul în jos, și alțiĭ iarășĭ închișĭ în coșare de vite unde le-aŭ dat fum și alte asemenĭ pedepse.»

Tot despre împlinirea birurilor maĭ spune că se trimit «ómenĭ cu suflete otrăvite ca să strîngă rĕmășițurile, după

ce aŭ fost alții carĭ, prefăcêndu-se că aŭ fost trimișĭ pentru dreptate, ca să cerceteze pe ispravnicĭ, sameșĭ, zapciĭ de aŭ urmat drept la împlinirea dărilor, strîng de pe la locuitorĭ răvașele zapciilor de două-treĭ daturĭ de banĭ. Apoĭ peste o lună de ḑile, se trimite mumbașir după rĕmășițurĭ, carĭ împlinesc tot aceĭ banĭ ce aŭ dat locuitorĭ o dată.»

După ce vorbesce de nedreptățile cu ludele, indureratul patriot adaoge:

«Dar ce m'am întins întru zadar?

«Tóte aceste rele urmărĭ ale lor și-aŭ luat însemnare din cele făr' de cuvînt iraturĭ ale boierilor noștri; căcĭ aŭ vĕḑut că un boier ce lua spătăria băga în casă-ĭ o mare sumă, vînḑênd pocovniciĭ, căpităniĭ și alte asemenea iraturĭ, carĭ ca nisce speculanțĭ negutătorĭ ce și-aŭ numĕrat baniĭ, căuta să ia de la norod îndoit.

«Așișderea vedea și pe vistiernicul că vindea isprămniciĭ, sămeșiĭ, până și zapcilîcurĭ și aceștia toțĭ trebuia să ia o asemenea sumă. Și adăogênd tóte cele-l'alte iraturĭ ale tutulor boierilor se urcă la o necreḑută sumă.

Apoĭ, urméḑă oftând patriotul nesĕmuit:

«Apoĭ cu care dreptate acest norod a fost dator să ne dea o asemenea sumă? O! ce amărîtă viață a acestuĭ norod, ce locuesce pe acest bogat pămînt?

«O! ce agonisélă nedréptă cu numire de iraturĭ ale boierilor! Ce nelegiuită și vrednică este de blesteme; căcĭ acestea ne-aŭ învrăjbit; acésta stă în potriva unireĭ, în potriva frățieĭ, în potriva celor bune cugete.»

In privința slujbelor, care făceaŭ parte din privilegiile boierilor, boierul Golescu arată că aiurea nu se numesc în slujbe de cât după ce cunosc orînduielele și aŭ capul îndestulat de tóte sciințele, adaogă:

«Iar nu ca la noĭ, unde nesciind nicĭ cât sciŭ aceĭ maĭ micĭ și proștĭ logofețĭ aĭ Divanuluĭ și aĭ vistieriei. Și uniĭ (din boierĭ) nu sciŭ nicĭ carte românéscă și numaĭ căcĭ suntem fiĭ din noblețe, ne fac boierĭ aĭ Divanuluĭ, urcându-ne la cea d'întâiŭ tréptă. Aceștĭ boierĭ mulțĭ anĭ iscălesc orĭ-ce anaforale le vor da calemgiiĭ boieriilor cu carĭ sunt însărcinațĭ, căcĭ de vor lua anaforalele să le îndrepteze, li se va părea că sunt în limba armenéscă și patria este datóre să plătéscă la asemenea ómenĭ léfă și irat deosebit; căcĭ slujesce norodului (*O! acésta* este de rîs!)

In alt loc, patriotul par'că întrezărind putința de o stare maĭ bună, ḑice:

„Şi de acum înainte părăséscă-se de acele rele urmărĭ; căcĭ condeiele nu vor maĭ fi uscate. Şi asemenea urmărĭ nu vor fi cunoscute numaĭ duhovnicilor şi suferite de pătimaşĭ, ci condeiul va da în vilégul obşteĭ atât urmările cele spre folosul némuluĭ, cât şi cele spre prăpădenia luĭ."

Sublimă apostrofă, care vĕdesce otărîrea omuluĭ de bine de aface binele némuluĭ sĕŭ.

Spre a da drum condeiuluĭ, spre a traduce şi tipări cărţĭ ca ast-fel la îndreptarea relelor urmărĭ sĕ ajute, Constantin Golescu înfiinţâ, în 1826, societatea Filarmonică, pe lângă care şi în numĕr maĭ restrâns de membriĭ, maĭ înfiinţâ şi o societate secretă.

Şedinţele societăţiĭ Filarmonice se ţineaŭ în casa luĭ Golescu din podul Mogoşoaieĭ, actualul palat al M. S. Regeluĭ; el maĭ înfiinţâ la Golescĭ pentru copiiĭ săracĭ, o şcólă pe care o ţinu pe chieltuiala sa şi care dete resultate admirabile. In acéstă scólă, pusă sub îngrijirea profesoruluĭ Aron Florian, se primeaŭ copiĭ din cele treĭ judeţe vecine. La esamenul din 1830, eleviĭ aŭ rĕspuns la gramatică, geografie, aritmetică, istoria sfântă şi universală, istoria naturală şi limba latină, care sciinţe s'aŭ învĕţat cu atâta înlesnire în limba română. In séra aceleĭ ḑile, eleviĭ aŭ dat şi o representaţiune teatrală.[1])

Societatea secretă de care vorbim, în care pe lângă Golescu şi I. Câmpinénu, luâ parte şi I. Heliade Rădulescu îşĭ fixase, ca lucrare a eĭ, următórea programă:

1). Infiinţarea de colegiĭ naţionale la Bucurescĭ şi la Craiova;

2). Infiinţare de şcóle normale în capitalele fie-căruĭ judeţ.

3). Şcóle primare în fie-care sat.

4). Ḑiare în limba naţională.

5). Infiinţarea unuĭ teatru naţional.

Domnul Munteniei, care nu înceta a se sfătui cu partidul

---

1). Un martur ocular, écă ce scrie despre acéstă:
Séra s'a urmat tot de aceştĭ copiĭ representaţia uneĭ tragediĭ numită *Regula*. Nu póte cine-va descrie mulţumirea privitorilor în care-ĭ strămuta declamarea uneĭ copiliţe de 8 anĭ a d-luĭ Gr. Leurdeanu. Lăcrimĭ de bucurie smulgea din ochiĭ tutulor acéstă copiliţă şi mie şi maĭ mult vĕḑênd cât este de destoinic duhul romănesc când ar fi lucrat şi bine pregătit (Coresp. din Pitescĭ în *Curierul român* din 10 Aprilie 1830).

național, numi un comitet cu însărcinare d'a intocmi regulamentul de reforme, prevědut de convențiunea de la Akerman. Comitetul nu putu ênsě nicĭ să-șĭ încépă lucrările; căcĭ declarându-se resboiul între Rușĭ și Turcĭ în 1828, el fu desființat de fapt; iar Domniĭ, în fața invasiuniĭ, fugiră.

1828—1834

Asupra acestor epoce vom trece maĭ repede, de vreme ce ele nu légă firul istorisireĭ nóstre de cât întru atât că atuncĭ s'a alcătuit Regulamentul organic, legiuire care era în lucrare și la 1848.

Regulamentul fu întocmit de douĕ comisiunĭ, una pentru Muntenia, compusă din banul Grigore Băleanu, vornicul George Filipescu, logofĕtul Stefan Balăceanu și hatmanul Al. Vilara, avênd de secretar pe vornicul Barbu Stirbeĭ.

Pentru Moldova, comisiunea era compusă din visternicul Costake Păscanu, vornicul Costake Conacke și visternicul Iordache Catargiu, avênd de secretar pe Gheorghe Asaki.

Aceste comitete alcătuiră Regulamentul, sub președenția generaluluĭ Minciaki, și apoĭ o comisiune de treĭ, și anume: vornicuĭ Mihaĭ Sturdza, logofĕtul Al. Vilara și aga George Asaki, duc lucrarea la Petersburg, unde e cercetată și aprobată și apoĭ înapoiată generaluluĭ Kiseleff, spre a fi supusă celor douĕ obstescĭ adunărĭ de revisuire, care trebuiaŭ a se întruni, spre a se respecta principiul autonomieĭ interne a țĕrilor.

Regulamentul se votéză de Adunărĭ și e pus în lucrare în Muntenia la Iulie 1831 și în Moldova la 1 Ianuarie 1832.

Pentru că, cum ḑiserăm, acéstă legiuire se găsia în lucrare la 1848, trebuie să arătăm ce cuprindea ea.

ORGANICESCUL REGULAMENT

Regulamentul organic conține câte capitole maĭ atâtea felurĭ de privilegie pentru boerĭ și tot atâtea clase și felurĭ de sarcine pentru ne-boierĭ.

CAPIT. I.

Obșteasca adunare extra-ordinară

Alegerea domnuluĭ

Organisarea politică ce legiuesce Regulamentul e coprinsă în cap. I și II.

Capit. I, privitor la alegerea Domnuluĭ statornicesce numaĭ pentru boierĭ dreptul de a alege pe Domn și pentru uniĭ numaĭ dintr'înșiĭ dreptul de a putea fi aleșĭ.

Extraordinara obștéscă adunare se compune în Muntenia din 190 mădularĭ și anume:

1) I. P. P. S. Mitropolitul.

2) 3 părințĭ episcopĭ.

3) 50 boierĭ de I rang. de la vel-Ban până la vel-Cămăraș.

4) din 73 boierĭ de II rang de la vel Clucer până la vel Comis.

5) din 36 deputațĭ, aleșĭ dintre boieriĭ fie-căruĭ județ, de la vel Serdar până la cel din urmă.

6) Aci se face excepțiune pentru 27 deputațĭ aĭ corporațiilor de prin orașe, carĭ pot să nu fie boierĭ.

In Moldova, obștésca adunare extra-ordinară se compune din 132 mădulare:

1) Mitropolitul și 2 episcopĭ.

2) 45 boerĭ, de la mariĭ logofețĭ până la Vorniciĭ poliţieĭ, luându-se până la numĕrul cerut după ierarchia ranguluĭ.

3) din 30 boerĭ de la Agă până la Ban inclusiv:

4) din 32 deputațĭ de județe, iarășĭ boerĭ de la Comis până la Șetrar.

5) de un deputat al Academieĭ de instrucțiune publică.

6) 20 deputațĭ aĭ corporațiilor din orașe carĭ puteaŭ fi ne-boerĭ.

Decĭ, afară de 27 deputaţĭ în Muntenia şi 20 în Moldova, numaĭ singurĭ boeriĭ puteaŭ alege şi a fi aleşĭ în adunarea extraordinară. Privilegiŭ!

Domniĭ

Domnul în Muntenia, putea fi ales numaĭ dintre boeriĭ cu rangurile de Ban, Vornic de ţara de sus saŭ ţara de jos, de al 3-lea orĭ al 4-lea Vornic, de Logofĕt de ţara de sus saŭ de ţara de jos, saŭ în sfîrşit de ceĭ carĭ, după punerea în lucrare a Regulamentuluĭ, vor avea rangul de ministri, de şi nu se vor afla în slujbă.

In Moldova, nu putea fi ales de cât dintre ceĭ carĭ aveaŭ rangul de mare Logofĕt, mare Vornic al Moldoveĭ de sus saŭ de jos, de Hatman saŭ de Vistier, saŭ care, la punerea în lucrare a Regulamentuluĭ, ar avea rangurĭ corespundĕtóre cu cele sus menţionate, adecă preşedinte al divanuluĭ şi ministru, chiar dacă nu se vor afla în slujbă.

Domniĭ se aleg pe viaţă şi sunt întăriţĭ de către Pórtă.

Adunărĭ obştescĭ aşa întocmite în cât numaĭ obştescĭ nu eraŭ, aveaŭ decĭ s'alégă pentru ţară şi pentru poporul român, pe domniĭ stăpânitorĭ — o nedreptate pentru neboierĭ — un privilegiŭ pentru boierĭ.

Nobleţa, naţionalitatea Domnitorilor.

Ce cerea Regulamentul viitorilor Domnitorĭ ca condiţiune de naţionalitate şi de nobleţe?

Le cerea, întru cât privesce nobleţa, să fie din familiĭ a căror nobilitate să se urce la moş; iar întru cât privesce naţionalitatea, le cerea ca naturalisaţia lor să încépă de la tată.

Aşa dar, ca nobleţe, Regulamentul deschidea drumul la tron inobilaţilor din timpul regimuluĭ fanariot şi se scie că inobilarea se dobândia uşor de tot, între alte mijlóce, prin căsătorie cu o nobilă şi prin banĭ. Iar în privinţa naţionalităţiĭ, Regulamentul era şi maĭ larg: nu cerea candidatuluĭ la domnie de cât ca părintele sĕŭ să fi fost naturalisat, adecă o singură generaţie de romanitate dobândită.

Aceste condiţiunĭ dovedesc că boierimea de pe atuncĭ a ţĕriĭ, saŭ nobleţa — cum se dicea ea — în majoritatea eĭ, nu era română; căcĭ de ar fi fost, ea care s'arăta atât de gelósă de privilegiĭ, nu le-ar fi recunoscut nobleţeĭ celeĭ năs-

cută pe timpul fanarioţilor; maĭ dovedesce că nobleţa în majoritate, nu se deosebia nicĭ prin vechime, nu maĭ era întocmită, în cea maĭ mare a eĭ parte, din urmaşiĭ boierilor or românĭ de pe vremile de glorie naţională, ci de próspeţiĭ boeriţĭ sub Fanarioţĭ.

Acésta se vede lămurit — dacă trebuinţă ar fi de o altă dovadă pe lângă art. din Regulament — dintr'o *Plângere* a ţĕriĭ adresată luĭ Vodă Bibescu, când era pe tron, şi care arată că între ceĭ carĭ pretind posturile cele marĭ sunt maĭ mult de 118 familiĭ grecescĭ şi numaĭ 84 cu adevĕrat românescĭ.

Acest fapt şi explică de ce, în mare parte, Regulamentul se îngrijesce în deosebĭ de fixarea şi garantarea drepturilor şi privilegiilor nobleţeĭ—care era maĭ mult străină—pe când poporul nu e privit şi tratat de cât ca unéltă de muncă şi de producere, de cât ca mijloc de înavuţire pentru aceĭ nobilĭ, în mare maioritate, de alte némurĭ.

CAP. II

Obicĭnuita obştéscă adunare

IN MUNTENIA

Al doilea capitol al Regulamentuluĭ, privitor la obicinuita obştéscă adunare, intăresce şi maĭ mult privilegiile boierilor.

Intr'adevĕr, în obştésca adunare extra-ordinară, care nu avea altă cădere de cât alegerea Domnuluĭ, puteaŭ lua parte şi 27 deputaţĭ aĭ breslelor, adecă aĭ industriaşilor şi neguţătorilor.

In obicinuita obştéscă adunare, care e menită să înfăţişeze naţiunea în lucrarea eĭ de tótă ḑiua, să voteze birurile, să cerceteze socotelile, etc., în acéstă obicĭnuită obştéscă adunare nu putea să intre nicĭ un birnic; ea se alcătuia din boierĭ şi numaĭ boierĭ, din ómenĭ carĭ aveaŭ numaĭ drepturĭ şi fără nicĭ o sarcină saŭ datorie către ţară.

In Muntenia, acéstă adunare, în ironie numită obştéscă, avea 42 de mădulare anume:

1) Mitropolitul şi ceĭ-treĭ episcopĭ eparchioţĭ;

2) 20 boierĭ de întâia tréptă;

3) 19 deputaţĭ de prin judeţe şi unul pentru oraşul Craiova, toţĭ boierĭ şi aleşĭ numaĭ de boierĭ.

Mitropolitul era de drept preşedinte.

Obicĭnuita obștéscă adunare

IN MOLDOVA

In Moldova, obicinuita obștéscă adunare era închiegată din 34 membri și anume:

1) Mitropolitul care era și președinte;

2) Doĭ episcopĭ, de Roman și Hușĭ;

3) 16 boierĭ din aceĭ de la rangul de mare Logofăt până la aceĭ de rangul Băniei.

De 16 dep. ținutașĭ câte doĭ de fie-care ținut, tot boierĭ.

In acest capitol, este un articol, care pare a fi isvorît din gândul ascuns d'a hrăni relele obiceiurĭ ale boierimeĭ, obiceiul d'a se mânca între eĭ pentru domniă și a se săpa necurmat uniĭ pe alțiĭ; el legiuesce pentru viitor calea acestor nenorocite apucăturĭ. Intr'adevĕr, prevede că adunarea are drept s'arate Domnuluĭ, prin anaforale, năpăstuirile și plângerile țĕriĭ — ceea-ce e fórte bine, cu tóte că între adunare și adevĕrata țară nicĭ o legătură nu era — adaoge însă că, de va fi trebuință, adunarea are drept să aducă acele plângerĭ și la maĭ înaltă cunoscință, ceea-ce însemnéză puterilor strĕine, Turcieĭ și Rusieĭ.

Aci autonomia țĕreĭ, care prin tratate era ocrotită în contra Turcieĭ, aci se închină și se jertfesce și Turcieĭ și Rusieĭ.

Maĭ mult, articolul 53 recunósce Domnuluĭ dreptul de a precurma strîngerea adunăriĭ — adecă a o prooroga — dar îl îndatoréză a face de îndată raportul sĕŭ către Inalta Pórtă și către ocrotitoarea Curte, cerĕnd voie și slobozenie de a putea strînge o altă obicĭnuită obștéscă adunare.

Aci nu e jertfită numaĭ autonomia; aci Domnul e redus la posițiunea unuĭ funcționar al strĕinilor și încă la posițiunea unuĭ funcționar îndatorit a se închina de o dată la doĭ stăpânĭ protivnicĭ și pe amândoĭ a-ĭ mulțămi, ceea-ce, în firea lucrurilor, cu neputință este.

Decĭ și acest al doilea capitol al Regulamentuluĭ organic legiuesce numaĭ privilegiĭ boierilor; ba încă și maĭ rĕŭ, *legiuesce calea* pe care avea-vor să-șĭ hrănéscă patimele de

domniă, punênd în acelaș timp pe două puterĭ străine arbitri asupra voilor țĕriĭ, fiă și așa crâmpeiată cum o făcuseră boieriĭ prin Regulament.

CAP. III.

Finanțe.

Regulamentul organic, întru cât privesce birurile, a procedat metodic. El a desființat maĭ întâiŭ — ceea ce fórte bine fu—acea sumedenie de birurĭ ce eraŭ în ființă și între care maĭ numaĭ pentru aerul ce respira și pentru apa ce bea Românul, nu era bir.

Acéstă procedare, o repetăm, fost-a un bine și, ca urmare, ușurare ar fi adus birniculuĭ român, dacă legile scrise ar fi fost urmate de lumea care avea puterea în mână.

Totușĭ, o ușurare s'a făcut, și ea fost-a reală și simțitóre și pentru popor; dar fost-a simțitóre maĭ ales pentru acea clasă care 'șĭ legiuise ușurarea și avea puterea d'a face să-ĭ fie respectate tóte drepturile.

Intr'adevĕr, desființarea vămilor interióre, adică a contribuțiunilor indirecte, precum și desființarea celor două parale la leŭ, adecă taxa de 5% asupra lefilor, singurele birurĭ cu care privilegiațiĭ ajutoraŭ la sarcinele statuluĭ, a folosit acesteĭ clase întru atât că de aci 'nainte, cât a domnit Regulamentul, n'a maĭ plătit, nimic; ci numaĭ lua mult, lua totul și de tóte de la stat, fără să fi contribuit cu ceva, pentru ajutorarea sarcinelor publice.

Aceste sunt îmbunătățirile adevĕrate, ce aŭ avut urmarea de a întări și maĭ mult, prin Regulament, adecă a complecta desăvîrșit, privilegiul privilegiaților.

Birurile înființate de Regulament sunt următórele:

1) O dajdiă personală, saŭ dajdiă pe cap, asupra tuturor celor carĭ se coprind în orînduiala plugarilor și a muncitorilor, precum și asupra tuturor locuitorilor din orașe și tîrgurĭ, carĭ vor unelti vre-un meșteșug, meserie saŭ industrie.

Acéstă dajdiă este de câte leĭ 30 pe cap.

2) Capitația asupra țiganilor statuluĭ, câte. leĭ 50 pe an pentru aurarĭ și câte leĭ 30 pentru ceĭ-l'alțĭ fără osebire, plus deciueala.

Tot taxa de 55 leĭ o vor plăti și aurariĭ Românĭ.

Ţiganiĭ Statuluĭ meşteşugarĭ, dulgherĭ, ferarĭ şi alţiĭ vor plăti taxa acelor meşteşugurĭ.

Se scutesc de acéstă dare Ţiganiĭ mănăstirescĭ şi aĭ altor obraze particulare.

3) Dajdia pe orînduiala mazililor câte leĭ 45 pe an pentru fie-care.

4) Dare de patentă pentru neguţătorĭ şi meseriaşĭ. Negustoriĭ eraŭ împărţiţĭ în treĭ stărĭ şi plăteaŭ: 240, 120 şi 60 leĭ pe an. Meseriaşiĭ în două stărĭ: 90 şi 50 leĭ. Uceniciĭ şi slugile plăteaŭ numaĭ capitaţia de leĭ 30 când ajungeaŭ la vîrstă pravilnică.

5) Oieritul şi văcăritul străinilor pentru dobitócele cu carĭ vin să le păşuneze în ţară.

6) Darea pentru diplome atingĕtóre de felurĭ şi înălţărĭ în trepte.

Intr'un cuvînt, toţĭ locuitoriĭ ţĕriĭ: ţĕranĭ, neguţătorĭ, meseriaşĭ, ţiganĭ aĭ statuluĭ, ucenicĭ, chiar şi slugile neguţătorilor, toţĭ plăteaŭ bir.

Pe lângă produsul acestor dărĭ, statul maĭ încasa:

Parte din veniturile averilor mitropolieĭ, episcopielor şi tutor mănăstirilor fără osebire.

Venitul contractelor ocnelor.

« vămilor.

« Brăileĭ, Giurgiuluĭ, Turnuluĭ din pescăriĭ şi poposirea corăbiilor şi

Venitul domeniilor statuluĭ.

Acestea eraŭ isvórele din carĭ se hrănia visteria statuluĭ.

Numaĭ boeriĭ, boeriĭ singurĭ, nu plăteaŭ nimic alt de cât, taxa diplomelor de boeriă.

Maĭ mult: boeriĭ, dacă exercitaŭ vr'un comerţ saŭ industrie nu plăteaŭ nicĭ patenta aceleĭ îndeletnicirĭ (1).

Tot obştea birnică şi numaĭ ea trebuia să plătéscă şi birurile pentru cutia oraşelor şi ale satelor, adică deciuĭală asupra biruluĭ ce plătea statuluĭ.

Deciuiala era de 4 parale la leŭ pe trimestru, adică 10%; în oraşele unde aceste 4 parale eraŭ date magistratuluĭ se plăteaŭ alte 4 parale la leu.

Aceste cutiĭ maĭ primeaŭ:

(1) C. A. Rosetti, deschiḑênd librăriă, fu cel d'intâiŭ boier, care o rupse de fapt şi cu acest privilegiŭ, cerênd şi stăruind ca să plătéscă şi dînsul, ca şi ceĭ-l'alţĭ birnicĭ.

1) Banii ce va plăti locuitorul fugar saŭ satul ce-l va fi primit de la dosire și pe tot timpul lipseĭ luĭ.

2) Dajdia însurățeilor care începea de la 6 lunĭ după căsătorie.

3) Câte 5 leĭ pe trimestru de la feciorul de văduve la 20 de anĭ.

4) Ceĭ ce vor eși calfe, precum și ucenicii meșterilor și slugile negustorilor.

Veniturile acestor case se întrebuințaŭ:

1) Ca să plătéscă simbria pârcălabuluĭ (încasatorul de dărĭ).

2) ca să istovéscă dăjdiile birnicilor fugițĭ.

3) ca să istovéscă dajdia birnicilor ce vor muri de la o catagrafie la alta (adică în timp de 7 anĭ).

Capitația trimestruluĭ în care va muri birnicul să plătesce de văduva și copiiĭ luĭ.

4) Ca să plătéscă celor ce vor fi trimișĭ să reclame la stăpânire (adică 20 parale pe ḑi) de la plecare și până la întórcere.

5) Ca să răfuiască către visteriă și către cutia satuluĭ dăjdiile slugilor pe carĭ sătenii eraŭ datorĭ a le da dintre eĭ proprietaruluĭ.

6) A plăti léfa dorobanților.

E de însemnat încă mijlocul jignitor cum să siluia birnicul ca să-șĭ plătéscă dajdia.

Dacă vre-unul nu se răfuea la vremea otărîtă, i se trimitea dorobanț ce trăgea drept la casa birniculuĭ zăbavnic care, spre osîndă, era îndatorat să hrănéscă și pe dorobanț și calul luĭ până ce-șĭ plătea datoria.

Acest capitol al dăjdiilor dovedesce mai bine de cât orĭ ce că nu simțul de dreptate către popor încălzia inimele boerilor regulamentarĭ; dovedesce asemenea lipsa lor de umanitate către nefericitul muncitor; maĭ dovedesce acea nesfîrșită lăcomie care adusese pe boerĭ până a se scuti pe eĭ de orĭ-ce fel de sarcină și a arunca greutățĭ, sarcine și dajdiĭ cu nemiluita numaĭ asupra neboĭerilor; în sfîrșit dovedesce că, de și poporul, prin mișcarea luĭ de la 1821, scăpase și țara și pe boerĭ din jugul Grecilor, aceasta n'a făcut pe aceĭ boerĭ maĭ miloșĭ, maĭ îngăduitorĭ și maĭ omenoșĭ către obște.

Așa dar boerii, precum la 1825, impuseră, răpiră luĭ I. Sturza din Moldova, scutirea de orĭ-ce birurĭ, tot ast-fel și

cu prilegiul Regulamentuluĭ organic, îșĭ asigurară iarășĭ privilege, în tótă a lor întregime.

Ba făcură de data acésta ceva maĭ mult: spre a-șĭ garanta privilegiile merseră până a jertfi eĭ înșișĭ marele bun, pentru care vécurĭ cursese rîurĭ de sînge, autonomia țěriĭ, merseră până a desființa, cu voie, cu fapta și cu votul lor — și numaĭ într'al lor personal interes — tratatele cu Turciĭ ale marilor Domnĭ românĭ, care asiguraseră țěriĭ autonomia internă; sěvêrșiră, cu un cuvînt, acéstă mare și nepilduită faptă în contra națiuniĭ lor, punênd privilegiile ce-șĭ legiuiseră, prin acea lege internă, sub ocrotirea celor două puterĭ străine, Turcia și Rusia.

Este adevěrăt că cele două marĭ puterĭ, prin diferite tratate ce încheiaseră intre ele, îșĭ acordaseră una alteia drepturĭ asupra țěriĭ, pe carĭ tratatele Domnilor românĭ cu Turciĭ nu li le acordaseră; dar tóte aceste tratate dintre Turcia și Rusia, fiind nisce stipulațiunĭ incheiate despre noĭ, și contra nóstră, n'aveaŭ cel puțin autoritatea morală a consimțimîntuluĭ Românilor.

Româniĭ nu fuseseră întrebațĭ, nicĭ ascultațĭ, ci fuseseră numaĭ condamnațĭ, și în fața lumiĭ, în fața vecîniceĭ dreptățiĭ, acele stipulațiunĭ asupritóre drepturilor Românilor, ființă morală nu puteaŭ să aibă.

Dar să trecem maĭ departe la cercetarea coprinsuluĭ Regulamentuluĭ organic.

Drepturĭ și datoriĭ reciproce între proprietar și al sěŭ sătean.

După ce atât vorbit-a Regulamentul despre drepturile, adică privilegiile boierilor și despre sarcinile adică datoriile obșteĭ neboierite, acest capitol are pretențiunea d'a înființa și pentru ceĭ desmoșteniți, și cu osebire pentru sătenĭ, órecarĭ drepturĭ.

El pretinde că *«asigurézǎ fără îndoială petrecerea și înființarea acestuĭ locuitor care până acum era fórte vremelnică.»*

Și ce óre face pentru acest locuitor?

Statornicesce, în modul următor, drepturile și îndatoririle reciproce ale proprietarilor de moșiĭ și ale sătenilor, leginind ca proprietariĭ să dea sătenilor o óre-care întindere

de pămînt pentru hrană și sătenii să dea proprietarului ḑile de muncă și dijmă din produs.

IN MUNTENIA

Sătĕanul cu 4 boĭ și o vacă va primi:

	pog	prăjinĭ
Pentru casă și grădină.	—	7
» islaz	2	12
» cositură	3	—
» arătură	3	—
	8	19

In schimbul acestuĭ pămînt și drept chirie a luĭ, săténul e îndatorat a lucra:

12 ḑile cu patru boĭ
1 ḑi de arătură
a căra un car de lemne...
a da dijmă din fîn și din arătură.

Săténul cu 2 boĭ și o vacă va primi:

	pog.	prăjinĭ
Pentru casă și grădină.	—	7
islaz	1	12
cositură	1	19
arătură	3	—
	6	14

Țĕranul datora, ca chiriă, 12 ḑile de lucru cu ceĭ 2 boĭ aĭ sĕĭ;
O ḑi de arătură.
Transportul unuĭ car cu lemne.
Dijmă din fîn și din arătură.

Săténul numaĭ cu o vacă.

	pog.	prăjinĭ
Pentru casă și grădină	—	7
» islaz	—	12
» cositură.	—	15
» arătură.	3	—
	4	10

Pe lângă aceste dijme era:

	In Mold.	In Muntenia
Din tóte produsele	$^1/_{10}$	$^1/_{10}$
» fîn.	$^1/_5$	$^1/_5$
» vin	$^1/_{10}$	$^1/_{20}$

In Moldova, în cazul cel maĭ bun și maĭ favorabil, țĕranul nu putea dobêndi de cât $3^1/_2$ fălcĭ pentru întréga luĭ gospodărie.

Regulamentul păstra dar cele 12 ḑile de muncă datorate de sătén proprietaruluĭ pe a căruĭ moșie se afla. Dar boieriĭ n'aŭ perdut nicĭ acest bine venit prilej,— și maĭ cu sémă pe acesta — spre a impune săténuluĭ, la adăpostul numĕruluĭ de 12 ḑile, o muncă ce nu se putea săvîrși de cât într'un timp maĭ mult de cât împătrit.

Intr'adevĕr, Regulamentul nu se mulțumi cu simpla formulă: «12 ḑile» pe an, ci legiuì el ce și câtă muncă trebuia privită ca făcută într'o ḑi, de și acea muncă nu se putea în fapt îndeplini de cât în 4 saŭ chiar în 5 ḑile.

Ecă, după d-l A. D. Xenopol, la cât ajungeaŭ în realitate cele 12 ḑile ale Regulamentuluĭ:

2 ḑile pentru 14 prăjinĭ de arătură pe care Regulamentul le cere într'o ḑi.
16 « pentru prașila, în loc de 4 ḑile regul., a 12 prăj. pe ḑi cu adunatul și căratul recolteĭ.
8 » pentru secera a 3 ḑile regul. a 16 prăj. pe ḑi și transportul ;
8 « cósa uneĭ fălcĭ de iarbă, după regul. 4 ḑile;
4 » douĕ podvoade;
2 » căratul lemnelor;
4 » patru clăcĭ;
6 » meremetul acareturilor;
3 » îngrăditul țarinilor.
53 » Prin urmare săténul avea să lucreze 53 de ḑile în fapt, pentru cele 12 pe care le legiuesce Regulamentul, pe când sub legiuirea de la 1805 lucra numaĭ 43 de ḑile.

In Muntenia, munca legiută de Regulament cerea neapărat 48 ḑile, în loc de 12, spre a fi sĕvîrșită.

Și aceste 53 saŭ 48 de ḑile privesc numaĭ munca prevĕḑută de Regulament, nu și abuzurile ce se făceaŭ, nu și vol-

niciile, nu și asupririle contra cărora sătênul n'avu nici un adăpost.

Intr'adevĕr, când proprietarul avea de reclamat contra sătênului, se adresa la administrație, la zapciŭ, care era ales de proprietari, și țĕranul era repede și sumar executat.

Când însă săteanul avea el să reclame contra proprietarului, trebuia s'apuce calea lungă, anevoiósă și costătóre a procesului la judecătorii, unde el întâlnea dreptate mai anevoie de cum să întâlnesc, după proverb, iepurii la biserică.

Și nu fu numai acésta asuprirea pe care o legiui Regulamentul asupra sătênului; nu; pe când impunea birnicului sarcină mai grea, muncă mai multă, în același timp îi strîmta și pămîntul ce îndatora pe proprietar să-i dea, așa în cât, cu dréptă judecată, să póte ḍice că Regulamentul a legiuito și mai mare, de cât până aci, sărăcire și stîrpire a muncitorului sătén.

Și acéstă strîmtóre a pămîntului dat sătênului cu scop de interes făcutu-s'a; căci, sătênul îndeletnicindu-se cu crescere de vite, nevoit era — dacă ținea să mai aibă vite — să cadă la învoială cu proprietarul, învoiélă sugrumătóre, de vreme-ce legat era bietul țĕran cu lanțul greŭ, strîns și apăsător al Regulamentului de pămîntul pe care se afla.

Ori-ce i s'ar fi cerut, el era silit să dea, să se închine, să se supună lăcomiei proprietarului, de vreme-ce alt-fel nu putea face.

Să se mute? Să caute la alt proprietar condițiuni mai lesnicióse?

Nu; acésta nu era cu putință birnicului.

Nu; sătênul nu se putea muta pentru douĕ cuvinte născocite și legiuite de Regulamentul boeresc, și anume: căci Regulamentul pe de-o parte prevedea pedépsă pentru cel care ar fi făcut sătênului condițiuni mai lesniciόse de cât cele prevĕḍute în legiuirea regulamentară, și apoi fiind că Regulamentul glăsuia, că cel care ar voi să se mute dator era:

1) Cu 6 luni înainte de Sf. George, adecă pe atunci când încă nu putea fi vorba de nouile învoieli, să dea în scire cârmuitorului și proprietarului;

2) să plătéscă *înainte* și în bani tóte îndatoririle la care e

supus el a lucra către proprietar *într'un an socotit din ḑiua strămutării.*

3) să plătéscă la cutia satuluĭ de unde să strămută o sumă potrivită cu rĕspunderea dăjdieĭ pe un an, în folosul acesteĭ cutiĭ, fără ca să fie scutit a plăti aceeașĭ dajdie și la comuna unde se va strămuta.

4) Pentru capitațiă, este asemenea îndatorat a se răfui pentru toțĭ aniĭ ce ar maĭ rĕmâne până la facerea catagrafieĭ (catagrafia se făcea numaĭ din 7 în 7 anĭ).

Și, acéstă condițiune este aceea care pune vîrf nedreptățiĭ.

5) Casa și tóte sădirile luĭ și alte locurĭ de arăturĭ ce le va fi lucrat pe acea moșiă vor rĕmâne în folosul proprietaruluĭ, *fără nicĭ o despăgubire.*

Cum era dar cu putință ca, în asemenĭ condițiunĭ, să se mai pótă gândi bietul nenorocit la o strămutare aiurea, când legea chiar legiuia despoiarea luĭ? când îĭ lua pe nimic casa și grădina luĭ, sĕmĕnăturile și întréga luĭ muncă și-l îndatora încă să maĭ dea și în banĭ, de-o dată, dajdia statuluĭ pe maĭ mulțĭ anĭ, pe care — unde s'ar fi strămutat — avea din noŭ s'o plătéscă, dajdia cutieĭ satuluĭ și plata muncilor pe un an pe care le-ar fi făcut proprietaruluĭ.

Așa dar săténul se găsea legat de pămînt, prin Regulamentul boieresc, cu legăturĭ, pe care nimic, de cât numaĭ mórtea, le putea rupe.

Cu tóte acestea, Regulamentul, printr'o ironiă, spune în art. 144 că «precum este proprietarul stăpân cu desĕvîrșire pe al sĕŭ pămînt, asemenea este și săténul sălășluitor pe moșiă iarășĭ cu desĕvîrșire slobod de este acum aprópe un veac și numaĭ pe sfințenia acestuĭ princip s'aŭ legiuit îndatorirĭ reciproce, de aceea, volnic este săténul a-șĭ muta locuința împlinind însă îndatoririle și formalitățile» ce maĭ sus arătăm.

Și aci eticheta, și aci vorba îndrăsnesce să pălmuiască bietul adevĕr al lucrurilor și al faptelor!

Trebuință de pămînt avea săténul pentru hrana familieĭ și a vitelor; a lua pămînt cu învoială, pe care stă în puterea proprietaruluĭ d'a o face cum voia el, era a se sărăci; a nu lua, era să se expue să sufere fómea și el și familia și vitele luĭ.

Rĕŭ dar într'un fel, rĕŭ în cel-lalt.

Bietul birnic român, dat în exploatarea proprietaruluĭ, orĭ-

cum ar fi făcut, pentru el tot numaĭ durere, obidă și sără cie era.

Și într'adevĕr, Regulamentul avu douĕ imediate urmărĭ funeste: depopularea țĕrilor, căcĭ Românul pe care nu-l putuseră goni invasiunile barbare, își lua acum lumea în cap, își părăsea casa și mormîntul părinților, spre a scăpa de bunătățile boierescului Regulament, căutând între străinĭ stăpânĭ maĭ omenoșĭ. Asemenea, cultura vitelor, îndeletnicirea de căpetenie a săténuluĭ, se împuținâ.

Slujbașiĭ slobodĭ.

Și tot nu se încheia nicĭ aicĭ lanțul sarcinelor pe carĭ boeriĭ regulamentarĭ le asvîrliră în spatele săteanuluĭ.

Regulamentul legiuia desființarea scutelnicilor și posluș-nicilor, adecă un drept pe care îl aveaŭ boieriĭ până aci, și înființa în locul lor pensiunĭ ce eraŭ sĕ se plătéscă celor ce avuseseră scutelnicĭ.

Le trebuia însă proprietarilor slugĭ și tot de la sătenĭ le luară.

Legiuiră decĭ în Regulament ca satele să fie datóre a da proprietarilor slujbașĭ liberĭ, luațĭ dintre sătenĭ și anume după numĕrul familiilor:

Satul cu	13	până la	25	familiĭ	 1	om.
»	25	«	50	«	 2	omenĭ.
»	63	«	75	«	 3	«
«	88	«	100	«	 4	«

și așa înainte tot în acéstă proporție.

Decĭ, o nouă sarcină pe sătenĭ, pe care iacă cu ce cuvinte Regulamentul caută a o sfinți și deslușì în art 143:

«Fiind-că locuitoriĭ ce hălăduiesc pe moșiile proprietarilor se hrănesc și se neguțătoresc pe acele moșiĭ, pe acest temeiŭ dar tot satul se îndatoréză să dea pe tot anul în slujba proprietaruluĭ și pe aceeașĭ moșie unde va locui, câte 4 ómenĭ la o sută de familiĭ.»

Dajdia către stat și către cutia satuluĭ pentru aceștĭ slujbașĭ aĭ proprietățiĭ era îndatorat satul s'o plătéscă.

In Muntenia, numĕrul familiilor de muncitorĭ sătescĭ, era arătat în Regulament ca fiind de 200.000, decĭ numĕrul acestor slujbașĭ slobodĭ se urca la 8.000.

In Moldova, întocmirea slujbașilor volnicĭ era ast-fel alcătuită:

Orĭ-care proprietar de moșie locuită, afară de răzeșĭ, avea drept a lua, pentru fie-care din moșiile sale, în folosul pămîntesceĭ sale gospodăriĭ, un om din 10 familiĭ, sub nume de slujbașĭ volnicĭ.

Dacă locuitoriĭ eraŭ în număr de 200 saŭ maĭ puțin, lua 2 ómenĭ la 10 familiĭ. Acésta însémnă că numĕrul cel maĭ mic de slujbașĭ volnicĭ era de 40 de fie-care moșie; iar când satul nu putea îndeplini numĕrul volnicilor, vistieria se îndatora, prin Regulament, a plăti proprietaruluĭ capitația pentru aceĭ slujbașĭ ce el nu ar putea găsi.

Iacă dar statul pus în alternativa de a plăti el proprietaruluĭ lipsa, saŭ de a-ĭ da slujbașiĭ volnicĭ legiuițĭ, cu orĭ-ce preț, fie și prin volniciĭ.

Se înțelege de sine că statul nu plătea, dar tot așa de înțeles este că nicĭ proprietarul nu păgubea. Săteniĭ eraŭ obligațĭ se dea slujbașiĭ legiuițĭ, fie că eraŭ, fie că nu eraŭ în numĕr de a-ĭ da.

Proprietariĭ carĭ nu aveaŭ rangurĭ, și mânăstirile, precum și mitropolia și episcopiile se folosesc de asemenea drept întru toată a sa întindere.

Regulamentul organic—par că cugetul muncia pe autoriĭ luĭ pentru nedreptățile ce grămădise asupra nefericituluĭ birnic — prevede, ca și cum hotăririle luĭ vecinicie ar fi putut avea, prevede, ḑicem, că «acest drept va remâne în vecĭ legat către proprietar» și apoĭ—urmărind un scop positiv, bănesc, scopul urcăreĭ prețuluĭ proprietăților, prin faptul ființeĭ acestuĭ drept ast-fel întocmit și garantat, Regulamentul adaogă că acest drept—dreptul de a avea slujbașĭ volnicĭ—«trece cu proprietatea în orĭ-ce mutare de la o față către alta».

Și toate aceste drepturĭ abuzive exorbitante eraŭ dăruite proprietățiĭ și proprietaruluĭ, care cu nimic, cu absolut nimic—nicĭ măcar cu un ban de mir, cum ḑice Românul—nu venia în ajutorul cheltuielelor statuluĭ.

Miliție.—Dorobanțĭ.—Cordonașĭ.—Poterașĭ.

Citind întâiul rînd din art. 5, titlul 2, Cap. IX, Anexul I: *legiuire pentru recrutația milițieĭ,* vesel am devenit, căcĭ găsisem în

sfîrşit, chiar în Regulamentul organic, măcar o dispoziţiune egalitară. Intr'adevĕr, art. 5 ast fel începe:

«*Tot Românul, în vîrstă de 20 anĭ, este dator să se scrie întru alcătuirea miliţieĭ naţionale*».

Dar veselia mea n'a ţinut de cât clipele trebuitóre pentru a străbate cu ochiĭ douĕ rîndurĭ, de vreme ce imediat, după vorbele maĭ sus înscrise, articolul urméză ast-fel:

«*Se scutesc de acéstă alcătuire familiile nobililor de rangul I, II, III şi IV, ale privileghiaţilor ḑişĭ postelnicĭ, neamurĭ şi mazilĭ, cum şi familiile preoţilor ce se află în slujbă*».

Iar art. 391 (secţia II) glăsuiesce:

«Tóte stările dajnicilor sunt supuse scrisuluĭ obştesc, afară din acelea carĭ se scutesc prin art. 5 din anexul No. 1», citat maĭ sus.

Aşa dar şi slujba militărească tot numaĭ în sarcina stărilor dajnice cădea.

Prin urmare, priviligiaţiĭ boierĭ, nicĭ la întocmirea miliţieĭ naţionale, nu luaŭ parte, după Regulament.

Acéstă glăsuire a Regulamentuluĭ, ea singură e de natură a statornici contrastul între starea din trecutul glorios şi starea de cădere în care era ajunsă boeria în timpul când obştésca adunare a priviligiaţilor vota Regulamentul.

Intr'adevĕr, în trecutul nostru glorios, «boier» şi «rĕsboinic» tot una era; boierul era ostaş, prin escelenţă apărător al ţĕreĭ şi-şĭ făcea cinste de a fi pururea în fruntea poporuluĭ; când ţara trebuia aparată, el da pilda curagiuluĭ şi a jertfeĭ; se mândria că e Român şi ostaş român.

Boeria chiar de la ostăşie le venia.

Ceĭ de pe vremea Regulamentuluĭ îşĭ făceaŭ din potrivă o onóre, un privilegiŭ din scutirea de scrisul obştesc, adecă de înscriere în miliţia naţională.

Boieriĭ nu eraŭ îndatoraţĭ la slujbă militară; aveaŭ însă şi aci un drept: dreptul de a fi primiţĭ în diferite comande, adecă grade ofiţerescĭ, după sămuirea ranguluĭ politicesc cu care fuseseră cinstiţĭ.

Postelnicul, Vornicul de oraş, Vornicul de temniţă, Aga— dacă voiaŭ să fie militarĭ, intraŭ d'o dată, şi fără nicĭ o pregătire, fără nicĭ o cunoscinţă specială, deveniaŭ colonelĭ.

Nu era vorba de slujbă, era vorba de léfă, de privilegiŭ.

Clucerul intra maior.

Paharnicul » căpitan.

Sĕrdarul intra parucik.
Pitarul » praporcik.
Conţopistul » cadet.

Intr'un cuvînt, şi slujbele militare ofiţerescĭ, ca şi cele civile, nu eraŭ pentru boierĭ şi pentru fiiĭ de boierĭ de cât un noŭ mijloc de a lua léfă.

După definitiva formare a miliţieĭ, nu maĭ puteaŭ intra de cât cadeţĭ.

Militariĭ în Muntenia eraŭ în numĕr de 4467 şi serviciul era de şése anĭ.

In Moldova, numĕrul militarilor era de . .

Militarul scutea de bir familia luĭ, dacă era însurat; pe tată când nu era însurat.

La eşirea din oştire, rangul căpătat acolo da drept la un rang politicesc potrivit cu cel ostăşesc, dacă avea vechime de treĭ anĭ, da cădere la un rang maĭ mare dacă vechimea în rangul ostăşesc era de şése anĭ—asta tot pentru boierĭ.

Prin urmare şi întocmirea regulamentară a miliţieĭ naţionale aducea tot sarcine numaĭ birniculuĭ şi tot onorĭ şi privilegiĭ boieruluĭ.

Să trecem la dorobanţĭ, cordonaşĭ, etc., care iarăşĭ numaĭ în sarcina satelor eraŭ.

Intocmirea dorobanţilor avea de scop: urmărirea şi prinderea tâlharilor, esecutarea pentru încasarea birurilor şi alte trebuinţe ale cârmuireĭ.

Eĭ eraŭ în numĕr de 30 pentru fie-care cârmuire şi câte 10 de fie-care sub-cârmuire.

Numĕrul total al dorobanţilor şi căprarilor lor se urca în Muntenia la 4470 cu 18 tiştĭ, adecă comandanţĭ, iar în Moldova la . . . cu . . . tiştĭ.

A treia parte din dorobanţĭ şi căprarĭ trebuia să se afle năpristan în slujbă; făceaŭ adecă 10 ḑile pe lună, afară de «împrejurărĭ extraordinare şi însemnătóre întâmplărĭ,» când trebuiaŭ să vie la orĭ-ce chemare şi afară din rînd.

Aceştĭ dorobanţĭ se luaŭ numaĭ dintre sătenĭ, după analogia birnicilor. Nu intraŭ însă în acéstă analogie, satele însărcinate cu paza graniţeĭ către Austria şi Moldova şi cele însărcinate cu paza Dunăriĭ, care întocmiaŭ cordonaşiĭ.

Leafa dorobanţilor (10 leĭ pe lună) cum şi a căprarilor, precum şi capitaţia lor se plătia iarăşĭ de către sătenĭ din

cutia satelor. Numaï tiştiï şi 5 leï pe lună căprarilor se plătiaŭ din visterie.

Dorobanţul era dator a sluji treï anï.

Art. 14 impune dorobanţilor ca să aibă caï, cumpĕraţi cu a lor cheltuială şi în vreme de slujbă să pórte arme, cum şi îmbrăcămintea lor să fie de o formă cătănéscă.

Hrana dorobanţilor şi a cailor era de la dînşiï.

Prin urmare şi acéstă întocmire folositóre de alt-fel tutor locuitorilor şi maï cu osebire celor avuţi, era tot o sarcină grea şi apăsătóre numaï şi numaï pentru sătenï.

Boieriï nicï nu slujiaŭ în dorobănţime, nicï nu o plătiaŭ.

Sătének singur purta sarcina şi cu persóna şi cu cheltuiala luï.

Totalul cheltuielelor pentru dorobanţï din cutia satelor era în Muntenia de 670,500 leï; ér de la visteriă, unde iarăşï privilegiaţiï nu daŭ nimic, de 48,420 leï; iar în Moldova de . . . . leï . . . . şi de la visterie . . . leï.

Cordonaşï şi pichetaşï.

Linia Dunăriï, precum şi fruntariele spre Austria şi Moldova, eraŭ date în paza satelor vecine, carï întocmiaŭ ceea ce se numia: cordonaşï şi pichetaşï.

Indatoririle satelor, însărcinate cu paza unuï punct pe Dunăre, eraŭ:

1) D'a avea năpristan câte patru ómenï înarmaţi spre pază şi câte doï vâslaşï, cu îmbrăcămintea şi hrana de la sinele.

2) Luntrele trebuincióse, precum şi casele de pe margine, pentru trebuinţa strejuitorilor eraŭ tot pe séma satelor.

Slujba era de o sĕptĕmână şi se făcea cu schimbul în fie-care Duminecă.

La fie-care punct, pe lângă ceï şése ómenï, se orînduiaŭ un căprar şi un soldat din miliţiă.

Hrana acestor militarï eraŭ tot săteniï datorï s'o dea, plătind câte 20 parale pe ḑi pentru fie-care militar.

Numĕrul familiilor, numite cordonaşï, în Muntenia era de 15.835, iar cordónele în numĕr de 78, afară de 17, păzite de miliţiă.

Potecile de prin munţï şi alte maï micï puncturï de graniţă, se păzesc de satele vecine, carï daŭ numĕrul trebuincios de ómenï, numiţï poteraşï.

Prin urmare, o nóuă sarcină tot pentru săteni, cari eraŭ datori o slujbă publică, fără se iea vr'o plată și fără se li se dea măcar hrana în timpul slujbeĭ.

Lista sarcinelor, precum se vede, e de tot lungă; credem însă, că am încheiat-o cel puțin aci, de vreme ce n'a rĕmas nicĭ-o ramură de activitate publică în care birniculuĭ, adecă săténuluĭ și negustoruluĭ, și numaĭ lor, să nu li se impue sarcine.

Resumatul Regulamentuluĭ.

Inainte d'a trece maĭ departe, se întrupăm într'un scurt resumat disposițiunile acestuĭ Regulament.

După Regulament, boierul n'are nicĭ o sarcină; el nu plătesce nimic nicĭ pentru casa sa, nicĭ pentru moșia sa, nicĭ pentru comerciul saŭ industria ce va avea, nu plătesce nimic nicĭ pentru dijma ce iea de la țĕranĭ.

Nicĭ un ban de la boierĭ nu intra în casa statuluĭ saŭ a comuneĭ.

Boeriĭ singurĭ sunt alegĕtorĭ; eĭ aleg pe Domn, exercită dar cel maĭ înalt drept al uneĭ națiuni; eĭ singurĭ întocmiaŭ obicinuita obstéscă Adunare, unde votaŭ birurĭ și sarcine, la carĭ birurĭ și sarcine boeriĭ nu iaŭ nicĭ cea maĭ mică parte.

Boeriĭ puteaŭ singurĭ fi funcționarĭ și Regulamentul fixase lefĭ respectabile.

Intr'un cuvînt, boieriĭ aveaŭ tóte drepturile ce se pot avea într'un stat.

Aveaŭ maĭ mult de cât atât: slujbașĭ obligațĭ dintre sătenĭ, un fel de robĭ.

Din potrivă, săteniĭ singurĭ eraŭ birnicĭ; orășeniĭ iarășĭ eraŭ birnicĭ; dar numaĭ aceștia.

Și greŭ de tot era birul; căcĭ dacă am compara cătățimea de trebuințe ce omul îșĭ putea satisface la 1831 cu 30 leĭ vechĭ cu valórea ce aceașĭ cătățime de obiecte cere astă-ḑĭ, am vedea că leul vechiŭ d'atuncĭ representa o valóre de schimb nu numaĭ egală, ci mult maĭ mare de cât leul de astă-ḑĭ (adică de cât ceĭ 2 leĭ 28 parale, cât valoréză leul actual în leĭ vechĭ).

Prin urmare, birul de 30 leĭ pe care-l plătia orĭ-care birnic, fie cât de sĕrac și de nevoiaș, fie chiar cât de bĕ-

tràn; căcĭ nu vĕd în Regulament ca bĕtrâniĭ de la o vîrstă înaintată să fi fost scutiţĭ, cum sunt astă-ḑĭ, birul de leĭ 30 pe cap, ḑicem, era maĭ mult de cât ar fi acum ceĭ 30 leĭ actualĭ.

Este exorbitant, este sdrobitor; căcĭ peste putinţă era săteanuluĭ de a economisi atâta sumă.

Astă-ḑĭ ţĕranul plătesce statuluĭ pe cap 6 leĭ noĭ, ceea ce—chiar neţinênd sémă de valórea reală—nu e de cât maĭ puţin de jumătate, ca la 1848.

Săteniĭ întocmiaŭ eĭ singurĭ miliţia, boeriĭ nu eraŭ de cât ofiţerĭ; săteniĭ singurĭ eraŭ dorobanţĭ şi cordonaşĭ şi pichetaşĭ şi încă pe socotéla lor propriă, plătindu-şĭ calul şi îmbrăcămintea de dorobanţĭ, haine, mâncarea şĭ chiar lucrurile de carĭ era nevoie pentru slujbă.

Acest Organicesc Regulament, carta privilegielor ce-şĭ asiguraseră boieriĭ şi carta mizereĭ poporuluĭ, era în putere la 1848, când s'a ivit revoluţiunea.

Kiseleff despre Regulamentul Organic.

După ce vĕḑurăm ce cuprinde Organicescul Regulament, nu e, cred, fără interes de a arăta ce credea despre acest Regulament însuşĭ administratorul general rus, comitele Kiseleff.

Se scie că, în privinţa multor disposiţiunĭ, Kiseleff a dat boierilor din comitete şi celor din adunările de revisuire bune şi pentru obştea română folositóre sfaturĭ. N'a fost însă ascultat, pentru că acésta ar fi împuţinat folósele boierilor privilegiaţĭ.

Cu privire la întocmirile Regulamentuluĭ despre sătenĭ, comitele Kiseleff, într'o scrisóre către Butenieff, representantul Rusieĭ la Constantinopole, din timpul când boieriĭ alcătuiaŭ Regulamentul, ḑice:

că «ar trebui să se introducă óre-carĭ schimbărĭ în unele disposiţiunĭ care, *fiind redactate numaĭ de boierĭ*, n'aŭ avut în vedere de cât interesul exclusiv şi rĕŭ înţeles al proprietăţiĭ; că comitetul însărcinat cu a lor redactare a lăsat să se strecóre, din nebăgare de sémă, saŭ în chip precugetat, aşeḑărĭ ce ar putea da loc la încălcărĭ carĭ ar fi îngreunătóre şi puţin echitabile pentru ţĕran; că adunarea generală de revizuire, *compusă de asemenea numaĭ din boierĭ*, se grăbi, póte pentru aceleaşĭ motive, a învesti acele clausule

cu a eĭ întărire. In curînd însă, neajunsurile eșiră la lumină *și este neapărat a se adopta în privirea dispozițiilor de care e vorba nisce amendamente, cu atât maĭ mult că astfel cum sunt concepute întocmirile actuale daŭ putință principeluĭ și adunărilor*, ale căror interese de proprietar sunt identice, de a întrebuința tóte mijlócele vechiuluĭ regim pentru a sdrobi clasele de jos».

Semnaléză asemenea hotărîrea prețuluĭ de despăgubire pentru muncile nefăcute — care e lăsat la arbitrariul proprietaruluĭ; apoĭ că nu se face nicĭ o deosebire întru cât privesce munca pentru aceĭ sătenĭ carĭ, din pricina îngustimeĭ moșiilor, nu ar fi putut dobândi întreg pământul prevědut de Regulament.

Maĭ ales o observație a luĭ Kiseleff este interesantă: ea privesce întinderea pămîntuluĭ dat sătenilor Moldovenĭ. Aci el spune:

«De și s'a menținut numěrul de dile de muncă fixat de vechia legislație, el (Regulamentul) *nu încuviințéză sătenilor acelaș spațiŭ de pămînt* și, în loc de a hotărî ceea-ce era nehotărît în vechia lege, el lasă în ființă clausule învederat îngreunătóre pentru sătenĭ și carĭ devin încă și maĭ mult de când spațiul de pămînt la care aveaŭ dreptul până acum, este comparativ redus la jumětate.»

In privința disposițiunilor privitóre la strămutare, Kiseleff necăjit pentru că în zadar încercase a dobîndi îmbunătățirea sórteĭ sătenilor, scrie luĭ Butenieff contra bărboșilor (boeriĭ de cl. I care purtaŭ barbă) că «eĭ ar fi ceĭ maĭ turburătorĭ intriganțĭ din toțĭ ómeniĭ cu barbă carĭ viermuesc sub căciula ceruluĭ».

«Adunarea compusă din boerĭ, *nu a făcut alt-ceva de cât a încăleca drepturile claselor inferióre*; fiind constituițĭ judecătorĭ în propria lor causă, este lucru firesc ca să caute numaĭ a-șĭ spori propriele lor privilegiĭ, în paguba acelora ce nu sunt representațĭ, nicĭ apěrațĭ de nimenĭ; *aŭ mers atât de departe în cât, printr'un articol viclén al clăceĭ*, aŭ legat de pămînt pe sătenĭ, carĭ sunt liberĭ de drept, *și în tóte dilele tind a face din eĭ nisce robĭ pentru a-ĭ apăsa și maĭ mult.*»

Credem că aceste aprecierĭ, care fac onóre spirituluĭ de dreptate al comisaruluĭ rus, întocmesc critica cea maĭ temeinică a purtăreĭ boerilor regulamentarĭ.

Ori-ce am mai adăoga noi asupra legiuirilor regulamentare nu póte să cântărescă în cumpĕna adevĕrului, dreptăţii şi a bunei judecăţi, cât criticele acestea ale unui străin, fără nici un fel de patimă în causa de faţă, fără nici un interes de cât sfînta dreptate.

Constatăm dar, împreună cu comitele Kiseleff, că boierii regulamentari, judecători în a lor propriă causă, aŭ încălcat drepturile claselor inferióre, că aŭ făcut din ele robi, spre a le putea apĕsa şi mai mult.

Acest adevĕr ast-fel dovedit, ne rĕmâne să îndeplinim o fórte plăcută datoriă către puţinii boieri din partidul naţional, cari aŭ luptat contra tendinţei de apĕsare a celor alţi, exprimându-le recunoscinţa némului românesc.

Nu putem, cu părere de rĕŭ, a da aci de o cam dată numele lor, cari ar trebui să fie tutulor cunoscute şi cu recunoscinţă înconjurate; spune-vom însă că aŭ fost, în obştésca adunare a Munteniei, în numĕr de 11 şi că aŭ refusat a pune a lor iscălitură pe Regulament.

Spune-vom asemenea, cu nemărginită părere de rĕŭ, dar cu respect pentru adevĕr, că *Curierul Românesc*, singurul organ de publicitate ce apărea pe atunci sub direcţiunea şi îngrijirea lui I. Eliade Rădulescu, unul din capii de mai târdiŭ ai revoluţunii de la 1848, scria despre comitetul regulamentar moldovenesc următórele:

«*Mădularele lui cele vrednice de toată lauda strĕină şi de recunoşcinţa compatrioţilor, în această vreme de* 8 *luni—cât a durat lucrarea regulamentului—nu aŭ încetat din ostenelele cele mai silitóre şi neobosite ; acum însă odihna şi liniştea cea mai mulţumitóre împărăţesce pe inima lor cea aprinsă de dragostea patriei, în care se întorc încărcaţi de mulţumirea consciinţei (1).*

Nu aşa, şi cu drept, simţea şi credea partidul naţional.

Vom mai aminti asemenea, tot spre lauda spiritului de dreptate al comitelui Kiseleff, că criticele ce făcuse proiectului regulamentar înaintea comitetelor de redactare şi înaintea boierilor din obştésca Adunare, el le-a continuat şi în urmă, după ce Regulamentul devenise legea ţării şi fusese pus în lucrare chiar sub vigilenta sa priveghiere, îndreptându-le mai ales asupra spiritului de nedreptate ce vedea că

(1) *Curierul Român* No 6 din 30 Martie 1830.

va domni din partea boierilor, la aplicarea maĭ departe a Regulamentuluĭ.

Intr'adevĕr, în cel din urmă al sĕŭ cuvînt, ținut către Obștésca Adunare din 1834, Kiseleff atrage băgarea de sémă «asupra pricineĭ însemnătóre a plugarilor.»

«Acéstă tréptă de locuitorĭ, ḑice mesagiul, *fiind cu totul încredințată numaĭ la îngrijirea și bună-voința stăpânireĭ și a mădularilor aceste̮ĭ adunărĭ, aștéptă de la a d-vóstră dreptate* a se păzi nestrămutat drepturile eĭ; când înțeleptele legiuirĭ ce-ĭ privesc pe dînșiĭ se vor pune în lucrare *cu acea curățenie de cuget și nepărtinire* cu care s'aŭ cumpătat la a lor alcătuire, *când mĕsurile în potriva abaterilor slujbașilor și a nesățióseĭ lăcomiĭ a arendașilor se vor păzi strașnic, atuncĭ numaĭ muncitorul plugar vĕ va rĕsplăti cu bogăție în producturĭ și cu linisce, dreptatea ce vețĭ arăta către dînsul.*»

Orĭ-cine vede cât de amară e aci critica ce să adăpostește însă sub respectul datorat uneĭ legiuirĭ în lucrare. Kiseleff cunoscea, din faptele și încercările trecutuluĭ, cunoscea din tendințele boierilor, că asuprirea către sătén era pentru dînșiĭ nestrămutată; scia acésta și o spusese în scrisórea către Butenieff în care ḑicea că Domnul și boieriĭ, singurĭ judecătorĭ în a lor causă, avênd interese identice, vor putea sdrobi pe sătén; maĭ scia că boieriĭ și Domnul numaĭ două călăuze urmaŭ: interesul și frica, și decĭ umanitarul Kiseleff, la aceste două ale lor simțiminte face apel în favórea sătenilor, spunênd boierilor că de vor ocroti pe sătenĭ și vor fi dreptĭ cu eĭ, aceștia le vor resplăti dreptatea prin producturĭ și prin bogăție; iar de nu, Kiseleff, cu adâncă înțelepciune și înțeléptă prevedere, le anunță neliniștea.

A fost o proorocire, dar proorocire ușóră, dat fiind boieriĭ și ale lor apucăturĭ.

Maĭ semnalăm, iarășĭ pentru a fi respectuoșĭ adevĕruluĭ istoric, că administrațiunea comiteluĭ Kiseleff fost-a blândă, fost-a harnică și prevĕḑĕtóre; că ea a luptat și a isbutit a micșora relele fómeteĭ, a împuțina și stîrpi bântuielile ciumeĭ și holereĭ; că în sfîrșit luptat-a cu putere pentru a face pe boierĭ maĭ îngăduitorĭ, maĭ bunĭ și maĭ dreptĭ către clasele pe carĭ le numesc inferióre, luptat-a asemenea, și de multe orĭ cu isbândă, contra abuzurilor slujbașilor, carĭ sărăciaŭ și stingeaŭ poporațiunea.

A fost o întêmplare, pentru Românî fericită, că nu alt-cineva fusese însărcinat cu misiunea ce a îndeplinit Kiseleff.

ALEXANDRU GHIKA (1834—1842)

Alexandru Ghika fu întărit de Pórtă Domn al Munteniei, în 1834, adică contra chiar a Regulamentuluĭ, care prevedea ca Domnul să fie ales de Adunarea pretinsă obştéscă, dar conform cu o stipulaţiune a tratatuluĭ de la Petersburg între Ruşĭ şi Turcĭ.

Partidul naţional din adunare, compus din ceĭ carĭ nu votaseră Regulamentul, vĕḑu în acésta o ştirbire a drepturilor ţĕreĭ şi se constitui în oposiţiune sub I. Câmpineanu, deja cunoscut încă de maĭ nainte, prin munca şi luptele sale pentru binele şi înaintarea ţĕriĭ. Lângă dînsul se grupară Em. Băleanu, Iancu Ruset, Gr. Cantacuzino şi încet-încet acest grupuleţ ajunse a fi majoritatea Camereĭ, când se ceru introducerea în Regulament a unuĭ noŭ articol, care precisa art. 52 din Regulamentul Munteniei şi 54 din Regulamentul Moldoveĭ, în înţelesul că nicĭ o schimbare în instituţiunile regulamentare să nu pótă fi introdusă de cât în urma autorisăriĭ speciale a Porţiĭ şi a Rusieĭ.

Partidul naţional vĕḑu în acest articol o nouă atingere a autonomieĭ ţĕriĭ şi se împotrivi din tóte puterile întemeindu-se pe faptul că acest articol nu exista în Regulamentul tipărit sub comitele Kiseleff.

Prin mijlocirea luĭ Eliade, partidul naţional se puse în înţelegere cu Domnitorul, căutând a-l atrage în a sa acţiune. Domnitorul, cu tótă greutatea posiţiuniĭ sale, consimţi.

Fu însă şovăitor şi prin acésta îşĭ înstrăinâ şi partidul naţional şi perdu şi sprijinul consululuĭ rus.

Obştésca adunare fu disolvată şi alegerĭ nouĭ se făcură.

Acéstă nouă adunare fu contrariă luĭ Ghika, maĭ cu sémă pentru că luase óre-care mĕsurĭ uşurătóre sătenilor; ea într'o lungă doleanţă, redactată de Bibescu, viitorul Domn, şi de Vilara, censuréză amar pe Domnitor, după ce-ĭ refusase propunerea de a uşura sarcinele grele ale sătenilor.

Acéstă anafora fu supusă Curţilor suverană şi protectriţă, potrivit stipulărilor Regulamentuluĭ, şi se numi o anchetă compusă din Şekib-Efendi şi Duhamel.

Rivaliĭ Domnuluĭ lucrară, ca şi Domnul, dând banĭ şi unul şi alţiĭ delegatuluĭ turcesc, aceştĭ din urmă maĭ mulţĭ banĭ; raportul anchetei fu defavorabil şi Ghika depus la 7 Octobre 1842.

Trebuie să recunóscem că aniĭ ceĭ d'întâiŭ aĭ domnieĭ luĭ Ghika, pe cât fu în înţelegere cu partidul-naţional, fură spornicĭ în lucrărĭ. Brăila deveni port liber; se deteră órecarĭ îngrijirĭ şcólelor, tipărindu-se cu litere latine tabelele pentru învĕţămîntul mutual; Domnul susţinu societatea filarmonică, protegui teatrul naţional, etc., pe Ţiganiĭ mânăstirescĭ îĭ emancipâ la 34, precum Câmpineanu şi Golesciĭ liberaseră încă de maĭ nainte pe Ţiganiĭ lor.

In aniĭ din urmă, fu însă atât de şovăitor şi nehotărît, atât de pornit contra partiduluĭ naţional, în cât nu se împotrivi la nicĭ o mĕsură în vederea stîrpireĭ acestuĭ partid, prin esilurĭ şi persecuţiunĭ.

1842—48

Ajuns'am la ceĭ din urmă doĭ Domnĭ, carĭ precedară şi sub care isbucni, atât în Moldova, cât şi în Muntenia, mişcarea de la 1848: Michaĭ Sturdza, în Moldova—G. Bibescu, în Muntenia.

Aceste douĕ domniĭ, trebuind a fi cu amĕnunţime studiate, ceea ce acum nu e cu putinţă, de vreme ce nu tóte documentele sunt publicate; pe de altă parte, întru cât privesce starea de lucrurĭ de sub a lor domnie, acésta vĕḑêndu-se bine din chiar proclamaţiunile celor douĕ mişcărĭ, credem că putem trece la cercetarea specială a luĭ 1848 în Moldova şi în Muntenia.

PARTEA II.

1848

Mişcarea naţională de la 1848 fu resultatul uneĭ îndelungate muncĭ şi lupte ale partiduluĭ naţional, muncĭ şi lupte a căror fiinţă se vede din chiar a nóstră de faţă schiţare (partea I); fu asemenea darea pe faţă a aspiraţiunilor pentru făptuirea cărora lucrase şi lucra tinerimea, atât în ţară cât şi în străinătate; fu în sfîrşit isbucnirea doruluĭ de maĭ bine al claselor oropsite, al celor nedreptăţiţi, persecutaţĭ şi apĕsaţĭ.

Elementele nemulţumirilor atât de multe eraŭ în cât la un loc întrupate n'aşteptaŭ de cât prilegiul d'a se da pe faţă.

Isbucnirea revoluţiuniĭ de la 1848 în Francia, la care tinerimea română aflată acolo, luâ parte, cum vom vedea maĭ jos; trecerea acesteĭ revoluţiunĭ în Germania, ajungerea eĭ la Viena, fu numaĭ scânteia care dete foc mineĭ suferinţelor generale, mineĭ aspiraţiunilor patriotice ale tinerimeĭ şi ale partiduluĭ naţional.

Să schiţăm maĭ întâĭ rolul şi faptele tinerimeĭ române în Francia.

Tinerimea română în Francia

Tràind într'un mediŭ în care omul nu era nicĭ oropsit, nicĭ nedreptăţit, nicĭ apăsat — atât cât era birnicul român — şi vĕḑênd cum şi ce fel lucraŭ acolo ómeniĭ de inimă şi doritorĭ de binele némuluĭ lor, pentru a pune capĕt uneĭ stărĭ de lucrurĭ care nicĭ măcar se apropia de ticăloşia de la noĭ, tineriĭ românĭ, otărîţĭ a câştiga în Francia nu numaĭ lumina cultureĭ şi a uneĭ educaţiunĭ moderne, ci şi acea înălţare de simţiminte care face pe om să vadă în alt om de némul luĭ un egal şi să lupte, chiar cu jertfe de tot felul, pentru a ajunge la marele scop al egalităţiĭ şi dreptăţiĭ pentru toţĭ, tineriĭ românĭ se asociară în Francia la munca, lupta şi chiar la primejdiile legate de acele lupte.

In acéstă lucrare, tinerimea română începu maĭ întîiŭ printr'o concentrare a eĭ, printr'o adunare la un loc, pentru ca ast-fel, comunicându-şĭ uniĭ altora cele ce aflaŭ din ţară, căcĭ atuncĭ în ţară nu era slobod a se scrie şi tipări fie

orî-ce despre suferințele țeriĭ, ci numaĭ din corespondențe particulare să putea afla câte ceva; se adunară asemenea în scopul de a se cunósce de-aprópe, de-a să uni uniĭ cu alțiĭ și de-a câștiga uniĭ în alțiĭ încredere, de a-șĭ împărtăși vederile lor cu privire la aspirațiile ce fie-care nutria pentru o maĭ bună stare de lucrurĭ în țara lor ; să adunară, în sfîrșit, în scopul de a întocmi toțĭ împreună un mănunchiŭ călăuzit de aceleașĭ ideĭ, speranțe și aspirațiunĭ pentru binele și fericirea generală a Românilor.

Din aceste considerațiunĭ de ordine cu totul patriotică, se născură societățile, cabinetele de lectură saŭ bibliotecele române pe carĭ tinerimea le înființă la Paris.

Miscarea acésta de împreună înțelegere se începu chiar la 1845, sub numirea de *Societatea studenților românĭ*, care-șĭ avu biblioteca sa. In 1845, eraŭ două cabinete de citire: Salon Montpensier, Palais Royal, 230 și în la Cour du Commerce, 7 entre les rues de l'Ecole de medecine et Saint-André des Arts. (1)

La 1848, biblioteca română era instalată în *Place Sorbonne 3*, și se afla pusă sub patronagiul mareluĭ poet Lamartine.

In darea de sémă despre mersul societățiĭ pe 1845, 1846 și 1847 citim aceste frumóse cuvinte, carĭ fac onóre tinerimeĭ de atuncĭ din tóte punctele de vedere: (2)

«Venițĭ în Paris fórte tinerĭ, fără a fi maĭ nainte întărițĭ și preparațĭ în patrie printr'o educație română, trăind aci despărțițĭ de frațiĭ lor (muntenĭ și moldovenĭ uitând că sunt fiĭ aĭ aceleiașĭ mume), juniĭ perdeaŭ cu încetul tot sentimentul național, până și suvenirul și limba țěriĭ lor. Franța, acéstă țară minunată, acéstă țară clasică a înțelegeriĭ și libertățiĭ, gonia lesne pe smerita Românie din inima lor.

«Mulțĭ din eĭ, adaogă raportul, simțiaŭ că aŭ o datorință de a împlini către patria lor, că sunt datorĭ a iniția nația română la acea desvoltare a spirituluĭ și a inimeĭ ce fericesc pe națiile latine, surorile eĭ din Europa occidentală, și a o realța prin stîrpirea acelor prejudecățĭ absurde, acelor

(1) Scrisorile luĭ N. N. Rucăreanu către G. Barit. din 9 Febr. și 9 Oct 1845 aflate la Academiă, Coresp Barit. In 1846, presedinte al soc. era Ion Ghica, secretar C. A Rosetti și casier Sc. Vîrnav; maĭ eraŭ membri : Cogălniceanu, N. Bălcescu, Dim. și I. Brătianu, Gr. Romalo, etc.

(2) *Dare de sémă* despre lucrările comitetuluĭ societățiĭ studenților românĭ din Paris, de S. N. Varnav, casier.

ideĭ ruginite și anti-sociale, aceleĭ corupțiunĭ și degradațiĭ morale, ce valurile carĭ de secolĭ aŭ bântuit România, iar maĭ cu sémă domnia Fanarioților, aŭ introdus în sinul eĭ.»

Raportul arată apoĭ dificultățile ce întîmpinară și descurageárea pe care le-o insufla lipsa sprijinuluĭ ce sperau din țară și la care aveaŭ drept; arată asemenea calomniile prin care vrășmașiĭ luminăriĭ înegriaŭ societatea; apoĭ constată isbânda tinerimeĭ (1) și în fine încheiă ast-fel:

«Credem că Româniĭ aŭ început a simți posiția lor și mărirea la care pot ajunge de se vor grăbi a păși cu inimă către lumină....

«Rĕmâne la junime a se prepara cu inimă pentru misiunea la care este chemată și a nu uita că acéstă misiune a eĭ este numaĭ morală și intelectuală; că ea trebue să caute a deștepta, a întări, a realța marele suflet al Românieĭ, vĕrsând într'însul lumina, care-l va face a cunósce legea datorințeĭ, legea dreptățiĭ și iubirea, acéstă aripă a inimilor care le apropie una către alta, le înfrățesce și le înalță împreună către Dumnedeŭ».

Vrednice, marĭ și sfinte cuvinte, pe carĭ măréța generațiune ce le-a rostit, sciut-a să le și făptuiască, spre a eĭ glorie și nemurire și spre a patrieĭ înălțare și fericire!

Inimoșiĭ tinerĭ aĭ generațiuniĭ, care făcu pe 1848, nu se opriră aci. Impinșĭ de iubirea neamuluĭ, lucrară pentru ca ómeniĭ carĭ ilustraŭ națiunea francesă să cunóscă pe sora eĭ latină de la Dunăre, s'o iubéscă și s'o ia sub a lor puternică ocrotire.

Sfântă și rodnică muncă!

Citâm numaĭ câte-va din faptele aceleĭ tinerimĭ.

Eĭ căutară a câștiga diare în favórea Românieĭ, spre a face cunoscut poporul român, Franceĭ. Ast-fel C. A. Rosetti la 1845, când se afla la Paris, se asociâ cu tineriĭ carĭ înființară diarul *les Ecoles* al căruia prim numĕr apăru la

---

(1) In lista donatorilor societățiĭ, găsim cu sume maĭ însemnate pe d-niĭ: Vârnav S. V. 3.000 fr.; d-na Florescu A. 1.190 fr.; Brătianu D. 1.190 fr.; Brătianu I. C. 1.190 fr.; Ghika I. D. 650 fr.; Ghika D. I. 595 fr.; Cazimir Mich. 22015 fr. lăsațĭ prin testament, care însă era nul din causa neîndeplinireĭ formelor și a minorităţiĭ testatoruluĭ (frațiĭ promiseră totușĭ a-l executa); A. C. Golescu adunase în țară 7.000 fr. pentru societate și suma s'a și primit.

Numĕrul celor subscrișĭ în Paris, pentru anul 1848, era de 137 cu cotisațiĭ de fr. 978 pe lună.

1 Iunie 1845, redactat de un comitet, sub preşedenţia luĭ Louis Blanc.

Aderenţiĭ diaruluĭ formaŭ o societate democratică al căreia centru era la diar, rue Saint-Jacques. Aci se organisaŭ manifestărĭ, ca cea care fu cu ocasiunea suspendăriĭ cursurilor luĭ Quinet şi Michelet.

Maĭ câştigară şi diarele *Réforme*, *Débats*, *National* şi altele.

Căutaŭ tineriĭ românĭ necontenit să-şĭ creeze, să-şĭ înmulţéscă relaţiunĭ, pe care să le facă favorabile patrieĭ lor şi isbutiră la aceasta prin intrarea-le în societăţile francmasonice. Ast-fel, chiar în 1844 saŭ 45, Rosetti şi cu ambiĭ Brătienĭ aŭ intrat în loja *l'Athénée des Etrangers*, care era una din cele maĭ republicane din Paris, şi în care se trataŭ cestiunĭ de economie socială. La întrunirile ce se ţineaŭ luaŭ parte Frederic Bastiat, Odillon Barot şi alţiĭ; se puseră asemenea în legătură cu comitetele oposiţiuniĭ, etc.

La 1847, cu ocasiunea anuluĭ noŭ, Româniĭ câţĭ se aflaŭ în Paris se înţeleseră a trimete unora din bărbaţiĭ, carĭ represintaŭ maĭ bine ale lor simţiminte, un album, o pancartă acoperită cu semnăturile lor. Intre aceştĭ bărbaţĭ fu şi Quinet, care respunse prin scrisórea sa din 3 Ianuarie, în care citim următórele cuvinte:

«Nesciind cum am putut merita acest preţios suvenir, trebue sĕ vĕd în el un apel serios ce-mĭ este adresat în numele naţionalităţiĭ moldo-române. Mĭ-aduceţĭ aminte prin acésta, d-lor, că e de datoria mea d'a mĕ ocupa de acéstă naţionalitate ameninţată astă-dĭ şi de a-ĭ apăra drepturile, după ale mele slabe puterĭ. Sunt fericit d'a contracta către D-v. un angajament de acest fel, fie că-mi se va redeschide catedra de la Collège de France, fie că voiŭ fi redus a-mĭ continua cursurile prin mijlóce cu totul altele.»

Iacă cum scia tinerimea sĕ atragă pentru România simpatia şi sprijinul moralmente puternic al unor ómenĭ ca Quinet şi alţiĭ.

La primirea acesteĭ scrisorĭ, în colonia română, fu o bucuriă fără marginĭ. Toţĭ otărîră să se ducă, în corp, sĕ mulţuméscă aceluia care aşa de bine înţelesese patrioticul lor scop. Intr'adevĕr, Dumineca viitóre, tineriĭ Românĭ se şi presintară la Quinet.

Dumitru Brătianu, în numele tutulor, rosti un discurs

cum numaĭ el scia sĕ facă și în care palpitaŭ viĭ durerile și lacrimele Românimeĭ, alăturĭ de speranțele eĭ pentru viitor.

Traducem aci, cât de lung este, acest *cantic* trist și dureros, care se încheiă însă printr'o fanfară de speranțe sigur realisabile.

D. Brătianu ḍise: (1)

Domnule,

Omagiul pe care am îndrăsnit să vi-l oferim cu ocasia anuluĭ noŭ a fost fórte slab. De ce n'am avut însă curagiul să lucrăm după inima nóstră? De ce aveam să ne temem lângă voĭ? De nimic, o scim acum. Ar fi trebuit s'o scim maĭ d'înainte, póte o și sciam. Dar vaĭ! când de vécurĭ tóte ușile ne sunt închise, când de vécurĭ mâna palpitantă pe care o întindem la toțĭ este totușĭ respinsă cu nepăsare, cu dispreț, cum am fi putut îndrăsni, necunoscuțĭ cum eram de voĭ, sunt acum câte-va ḍile, să batem fără a tremura la ușa însușĭ a luĭ Quinet?

Scrisórea bine-voitóre, generósă, cu care ne-ațĭ gratificat, scrisóre pe care o iubim ca cel maĭ frumos titlu al naționalitățeĭ nóstre, ne permite astă-ḍĭ să îndrăsnim maĭ mult. Primirea simpatică, al căruĭ obiect suntem în acest moment, ne dă puterea și demnitatea ce convin unor ómenĭ liberĭ, și ne dă și certitudinea că Dumneḍeŭ nu ne va părăsi nicĭ o dată, pentru-că voĭ, nu este așa, nicĭ odată nu ne vețĭ părăsi!

Obicĭnuit cum sunteți a vĕ da din belșug inima și sufletul pentru tot ce sufere, v'ațĭ întrebat:

«Ce am făcut ca să merit acésta primă dovadă de simpatie?» O, Domnule, nu voĭ vețĭ contesta Moldo-Românilor dreptul de a fi venit să sórbă valurile de consolație și de speranță pe carĭ, din înalțimea catedreĭ, le-ațĭ revĕrsat asupra omenireĭ!

De câte orĭ nu ne-am simțit cuprinșĭ de un fior divin la auḍul aceleĭ vocĭ profetice care, în fie-care ḍi, ne aducea adevĕrurĭ nouĕ; de câte orĭ, cu ochĭ scăldațĭ în lacrime, n'am scos strigăte de bucurie, n'am sărit de pe bancă, când voĭ și ilustrul vostru amic, ca doĭ marĭ preoțĭ, singurĭ depozitarĭ aĭ secretelor Providențeĭ, smulgeațĭ înaintea nóstră lințoliul ce acoperă pe eroica Polonie și ne lăsațĭ s'o întrevedem plină de viață și de putere, trebuind să apară în curînd pe pămîntul celor viĭ, înfrumusețată cu tóte suferințele pe carĭ aŭ făcut'o să îndure.

De câte orĭ, eșind de la curs și intrând a casă, intrând în noĭ înșine, n'am vĕrsat lacrime, lacrime amare! Să nu vĕ pară însă rĕŭ de ele: nu sfâșierile morțeĭ ne torturaŭ inima; durerea nó-

---

1) Aceste discursurĭ, cum și scrisórea, sunt imprumtate dintr'un manuscript al luĭ Bataillard din 1847, aflat între hârtiile luĭ I. C. Brătianu.

stră era durerea copiluluĭ care se nasce; suferiam pentru că ne simţeam renăscênd!

De câte orí nu ne am ḑis, în disperarea nóstră: Ce, numele Românieĭ nu va rĕsuna nicĭ o dată între zidurile Colegiuluĭ Franţeĭ ? Ce, Quinet refusa-va botezul noueĭ revelaţiunĭ copiluluĭ care plânge şi crede? Ce, România naşce în ḑilele cele maĭ frumóse ale omeniriĭ; cerul spre a sĕrbători nascerea eĭ, a dat lumeĭ charta Libertăţeĭ şi a iubireĭ; Dumneḑeŭ s'a pogorît din cerurĭ, s'a făcut om şi a legănat copilăria eĭ cu propriele ĭ mâinĭ; vulturul român a abdicat la imperiul lumeĭ, şi-a lepădat trăsnetele, s'a făcut Român, a luat crucea şi a urmărit sórta acestuĭ copil; toţĭ barbariĭ, toţĭ eroiĭ Asieĭ, Huniĭ şi Goţiĭ, Baiazet şi Mahomet, profeţiĭ şi ḑeiĭ, toţĭ s'aŭ plecat înaintea acestuĭ copil, orĭ s'aŭ sfărîmat de el; aruncat singur, pe un pămînt străin, a străbătut 18 vécurĭ de foc şi de sânge, tot-deauna în picióre, tot-d'a-una copil, tot-d'a-una tînĕr, tot-d'a-una Român; şi óre peri-va, în ḑilele vóstre, copilul acesta, pe care Dumneḑeŭ l'a născut ca simbol al iubireĭ şi al putereĭ sale, ca imagine a acelora carĭ se iubesc şi cred în el?

Fi-va dar un geniŭ al rĕuluĭ maĭ puternic de cât Dumneḑeul nostru şi de cât Dumneḑeul părinţilor noştri, geniŭ care, după ce a lăsat pe acest copil să vadă gróza celuĭ din urmă supliciŭ a o sută de popóre căḑute împrejurul luĭ, ar veni să-l jertféscă cel din urmă, spre a-l face să sufere maĭ mult şi a umili pe tata?

Ce, în anul 1847, când, după vécurĭ de ghieţurĭ şi de intuneric, o primăvară vecînică începe a spunta pentru lumea morală, când tóte popórele se ivesc la lumina ḑileĭ ca seminţele pămîntuluĭ carĭ, în fie-care primă-vară, simţindu-se că trăiesc, sfăramă tirania colosuluĭ care părea că le-a înmormîntat pentru tot-deauna, es de sub pămînt, îşĭ ridică capetele către cer, se acoperă de foĭ, se încoronéză cu florĭ şi, spre gloria Creatoruluĭ, umplu universul de armoniĭ fără numĕr, de colorĭ şi de parfumurĭ; când inimele tuturor popórelor, atrase de centrul lor de gravitate, de Dumneḑeŭ, se agită, prind putere şi intonă imnul Libertăţiĭ, întocmaĭ ca miriadele de micĭ fiinţe pe carĭ le vedem la prima raḑă a sóreluĭ, pline de bucurie şi de speranţă, aruncând slabele lor imbarcaţiunĭ pe marea nesfărşită a cerurilor, făcênd să rĕsune aerul de miĭ de cântece, amestecate cu sgomotul melodios al delicatelor lor lopeţĭ şi căutând să se înalţe maĭ sus, tot maĭ sus în lumea necunoscută a spaţielor; când tot însufleţesce, când tot iea viéţă, tot creşce, tot se ridică, România singură, fiind-că a trăit tot-d'a-una, a luptat tot-d'a-una, pogorîse-va óre în momînt plină de viaţă şi de libertate, fără să lase în urmă-ĭ un suspin o lacrimă, o părere de rĕŭ ?

Ce, nu este de ajuns pentru Dumneḑeŭ, când s'a arĕtat printre noĭ, că a însufleţit ceea-ce n'are viaţă; trebue să omóre şi pe ceĭ viĭ ca să ne dovedéscă puterea luĭ? Trebue, pentru mărirea luĭ, ca imnurile de bucurie şi de veselie ale celor ce primesc viéţa

să fie vecĭnic amestecate cu plânsetele și scrîșnirea dinților ale acelora cărora ea li se smulge?

Ce, Dumnedeul crestinilor să fie maĭ crud de cât deiĭ păgînismuluĭ și n'a renunțat la jertfa mieluşeluluĭ de cât spre a face ca altarele să fumege sub cel maĭ nevinovat sânge al familieĭ omenescĭ?

Ce, trebue ca un popor să móră din momentul în care începe a-șĭ înțelege sórta? Și Dumnedeul pe care îl preamărim, Dumnedeul a tot puterniciei, teme-se că-șĭ perde prestigiul, dacă s'ar face cunoscut omuluĭ?

Ce, acela ce șĭ-a dis fiul omuluĭ, acela care ne'a chemat fiiĭ luĭ Dumnedeŭ și care e Dumnedeul lumeĭ, óre să nu maĭ vrea să sălășluéscă întru noĭ și óre sufletul, care face parte din el, care se simte liber, trebue să móră pentru pămênt și să sbóre în cerurĭ?

Nu, nu! Acestea sunt blesteme! Nu, România nu va muri! Dacă ea ar muri, nenorocire, nenorocire ție, omenire! Vulturul roman pierind, a luat cu el trăsnetele luĭ; vulturul român părăsindu-te, țĭ-ar lua crucea.

Nu, nu! Sufletul care. di și nópte, plutesce între cer și pămênt; flacăra aceia tainică care străbate în locașurile celor morțĭ, înflăcăréză spiritele a miĭ de eroĭ sfințițĭ prin martiriu și le face să intre în sufletele popórelor pe carĭ le-aŭ botezat cu lacrimele și sîngele lor. Sufletul acesta mare, care planéză peste mărĭ și munțĭ, merge de ia din cer sufletul luĭ Dumnezeŭ și 'l pórtă în Grecia, în Spania, în Polonia, în Italia, pretutindenĭ unde aude un strigăt, pretutindenĭ unde vede o lacrimă.

Nu, sufletul acesta nu putea lipsi Românieĭ; ea n'a vědut încă hidosul și sfâșietorul spectacol al cioclilor Libertățeĭ lumeĭ, carĭ vin să surprindă copilul în rugă și să sape gropĭ în jurul luĭ; ea n'a așteptat ca copilul s'o chieme prin țipete, și a alergat înaintea luĭ.

Prin puterea sufletuluĭ vostru, ne-ațĭ descoperit nouě înși-ne; ațĭ ghicit starea sufletelor nóstre, și ne-ațĭ dis: «Suntețĭ, ațĭ fost și vețĭ fi tot-d'auna; mě voiŭ ocupa de naționalitatea vóstră amenințată și-ĭ voiŭ apăra drepturile, după slabele mele puterĭ. Sunt vesel că contractez cu voĭ o legătură de acest fel, fie că catedra de la Colegiul Franțeĭ îmĭ va fi deschisă, fie că voiŭ fi silit a-mĭ continua invěțămîntul prin alte mijlóce». Eĭ bine, înaintea luĭ Dumnedeŭ și înaintea vóstră, și noĭ jurăm pe altarul Patrieĭ să murim cu toțiĭ pentru învěțăturile Maiestruluĭ.

Templul ne-a fost închis; nu ne maĭ este îngăduit să ne rugăm împreună, și totușĭ, Domnul fie lăudat, nimenĭ nu va veni să ne insulte religia, nimenĭ nu va indrăsni să urce treptele catedreĭ vóstre. Doctrinele vóstre luaseră o prea mare extensiune ca să maĭ pótă fi mult timp închise între zidurile unuĭ templu, fie el chiar Colegiul Franțeĭ. Vě trebuia drept templu lumea; drept altar, inima fie-căruia din noĭ. Le avețĭ. Dumnedeŭ nu ne-a despărțit de cât ca să ne unéscă maĭ bine.

Slabele vóstre puterĭ, pe carĭ popórele şi regiĭ le cunosc, slabele vóstre puterĭ sunt Franţa, Franţa Jeanneĭ D'Arc, Franţa de la Fleurus şi Austerlitz, Franţa de la 1830, Dumneḑeŭ şi tot ce are viaţă în omenire. Numaĭ în România vě aştéptă opt milióne de credincioşĭ, obicĭnuiţĭ să facă minunĭ, căcĭ n'aŭ trăit de cât din minunĭ.

O, Românie, Românie, dacă Quinet te-ar cunósce! Dar te va cunósce, viaţa ta ĭĭ va fi povestită. Da, vě vom spune-o; vě vom da trecutul şi presentul nostru; voĭ ne veţĭ da viitorul, ni l'aţĭ şi dat!

Quinet respunse:

Domnilor,

Mĭ-e frică, în emoţiunea de care mě vedeţĭ plin, că'mĭ vor lipsi cuvintele; căcĭ simt că pasul pe care îl faceţĭ în acest moment nu se adreséză de loc mie, ci are o însemnare maĭ adîncă şi chiar străină persóneĭ mele.

Cine sunt şi ce am făcut eŭ ca să merit a asculta asemenea cuvinte? Nu le-aşĭ putea înţelege, dacă n'ar fi pentru mine strigătul uneĭ naţionalităţĭ care trăesce, care fierbe în voĭ şi pe care nimic în lume nu o va puté stîrpi!

Mi-aţĭ amintit încă odată că este datoria orĭ-căruĭ om public, în Franţa, să mérgă înaintea popórelor carĭ cerĭ să renască; primesc aceste cuvinte sfinte, ca o prevestire sigură pentru renascerea poporuluĭ moldo-român.

Sunteţĭ o naţiune creştină. Pentru ce se gândesc uniĭ să vě instrăineze, să vě vîndă? De-şi slabĭ, în aparenţă, pe voĭ se desfăşură totuşĭ cea maĭ mare afacere a véculuĭ, cestiunea Orientuluĭ. Trece-veţĭ în tăcere, ca o pradă, din mânele Turcieĭ într'ale Rusieĭ? Dar cine v'a supus? Nimenĭ! Aţĭ încheiat tractate, carĭ n'aŭ fost urmarea unor înfrîngerĭ. Aveţĭ tot ce dă dreptul nemuritor, o tradiţie, o literatură care se deştéptă, o limbă propriă şi rudă cu a nóstră. In sfîrşit, naţionalitatea vóstră ne este necesară; dacă periţĭ voĭ, noĭ înşine suntem isbiţĭ în acelaşĭ timp; sunteţĭ stavila nóstră la méḑă-ḑi, după cum este Polonia la méḑă-nópte.

Voĭ, carĭ veniţĭ să căutaţĭ în Franţa aerul liber ce vě lipsesce adesea; voĭ carĭ representaţĭ tinerimea moldo-română şi carĭ sunteţĭ speranţa ţěreĭ, să nu vě descuragiaţĭ din causa greutăţilor. Ce sunt ele faţă cu scopul ce urmăriţĭ? O naţionalitate de apărat, sufletul unuĭ popor de păstrat, de scăpat, este, orĭ-ce s'ar întâmpla, cea maĭ sfântă misiune ce se póte oferi ómenilor. Nu socotiţĭ nicĭ numěrul vostru, nicĭ pe al duşmanilor. Sunteţĭ înconjuraţĭ, învěluiţĭ de inimicĭ puternicĭ, Turcia, Rusia, Austria; dar e ceva maĭ presus, maĭ puternic, maĭ invingibil, maĭ indestructibil de cât tóte puterile pămîntuluĭ: sufletul care trăesce în cuvintele

ce rostirăţĭ, lacrimele pióse ce vĕ curg din ochĭ; spiritul naţional şi eroic, pe care îl arătarăţĭ, simţirea nemuritóre ce vĕ subjugă în acest moment; dacă acest spirit se propagă, nimic pe lume nu vĕ va putea nimici; din potrivă, fie-care ḑi vĕ va întări şi, fiind că tóte cuvintele ce rostim aci sunt serióse, trebue să adaog că nu aveţĭ numaĭ o patrie de apĕrat, ci că veţĭ fi datorĭ o face, póte chiar cu preţul sângeluĭ!

Fie ca aceste cuvinte să strĕbată până în Moldova şi în Muntenia. Ele vor dovedi părinţilor voştri, amicilor, campatrioţilor, că Franţa nu este pentru voĭ, nicĭ pentru eĭ, o ţéră străină, că sentimentul ţĕriĭ vóstre nu face de cât să să căléscă printre noĭ, şi că alianţa dintre Francesĭ şi Moldo-Românĭ este în sine un lucru sĕvârşit în spirite.

Ceea-ce aţĭ făcut, domnilor, nu este numaĭ o dorinţă, e făptuirea uneĭ naţionalităţĭ viĭ şi neperitóre, în inima generaţiuneĭ care este stăpână pe viitor!

Entusiasmul ce produse între Româniĭ de faţă acest rĕspuns era atât de mare și de comunicativ, în cât unul din eĭ, Vârnav, luând cuvîntul, după ce arătâ strînsa unire ce lega pe toțĭ tineriĭ Românĭ, ceea-ce le promite forță, strigâ: *Să jurăm toțĭ de a muri pentru patrie!*

Și toțĭ jurară.

Tinerimea câștigase definitiv românimeĭ pe Quinet. Pe lângă Lamartine și Quinet, ea câștigâ causeĭ române și pe alțĭ bărbațĭ, ca Michelet, Louis Blanc, Béranger, etc., toțĭ bărbațĭ dintre ceĭ carĭ inspiraŭ și călăuziaŭ opiniunea publică francesă și sciu a-ĭ face simpaticĭ causeĭ redeșteptăriĭ Românieĭ, arătând-o pe acésta și făcênd să fie recunoscută ca o soră maĭ mică a Francieĭ, dar cu atât maĭ vrednică de iubire, cu cât era maĭ isolată de națiunile surorĭ.

Isbucnirea revoluțiuniĭ de la 1848 în Francia fu, pentru tinerimea română din Paris, încă un bine venit prilej de a atrage, și în cercurĭ maĭ marĭ, bine-voitórea și frățésca atențiune a Francesilor asupra Românieĭ.

Mulțĭ din Românĭ luară parte la mişcarea Francesilor, luptară, munciră, se expuseră, împreună cu eĭ, și prin aceste jertfe din parte-le stabiliră relațiunĭ pe carĭ pericolul comun le nasce, pe carĭ numaĭ mórtea le întrerupe și carĭ mult folosiră Românieĭ maĭ apoĭ.

După isbucnirea revoluțiuniĭ și formarea guvernuluĭ provisoriŭ, tinerimea școlară română se înfățișâ guvernuluĭ în grupă, cu stégul sĕŭ, și-ĭ arătâ a eĭ căldurósă simpatie pentru

Francia și pentru guvern. Fură primiți de d-niĭ Buchez, Barthelemi Saint-Hilaire și Adam.

D-l Buchez, ajutor la primăria Parisuluĭ, le respunse următórele la discursul ce ținură:

«In numele guvernuluĭ provisoriŭ, primim cu recunoscință acest semn de simpatie ce ne dațĭ d-vóstră.

«Noĭ nu ne mirarăm că d-vóstră vĕ aflarățĭ, împreună cu noĭ, pe baricade. In Franța, se proclamase de mult principiul fraternitățiĭ națiunilor și d-vóstră trebue să ne socotițĭ ca pe frațiĭ d-vóstră. Noĭ aflarăm cu noĭ ómenĭ din tóte popórele Europeĭ (aflătorĭ în Paris) împlinind acelaș lucru. Așa, ceea ce se făcu în Paris nu este numaĭ un lucru franțuzesc, ci este un lucru european. Ceea ce pe Franța a osebit'o tot-deauna este că ea primi pururea în sînul sĕŭ pe toțĭ ómeniĭ, carĭ aŭ trebuit a se jertfi și carĭ voiră a se uni cu dînsa spre a face lucrurĭ de jertfire.

«Europa, domnită îndelungat de guverne monarhice, îșĭ sfîșie ea însu-șĭ lanțurile sale.

«Principiĭ Europeĭ, insuflațĭ de egoismul de a stăpîni, se certaŭ pentru provinciĭ, și în acelașĭ timp mahometanismul călca Orientul, el călca și Europa până la Dunăre.

«Voĭ singurĭ, slabĭ cum erațĭ, prin al vostru curagiŭ și prin silințele vóstre, trăserățĭ luarea aminte a Europeĭ; slabĭ cum erațĭ, și maĭ fără nicĭ un ajutor, voĭ ațĭ și câștigat, nu libertatea, ci totușĭ nădejdea că peste puțin o vețĭ avea. Avem cuvînt a crede că Europa, liberă odată și ne formând de cât o singură națiune, va arunca ochiĭ în părțile Orientuluĭ, de unde îĭ veni și eĭ acéstă lumină pentru care voĭ vĕ rugațĭ, și că ea (Europa) va scăpa atuncĭ pe frațiĭ sĕĭ. Acésta e datorința sa de fraternitate.

«Aci, nu se vorbesce de popóre carĭ se tem de vre-o subjugare, de care mândria franțuzéscă se sfiesce; aci nu maĭ e întrebarea de acea aplecare a națiunilor de a intra la prepusurĭ; aci e vorba de un mare lucru al civilisațieĭ; e vorba pentru a se înapoia civilisațieĭ aceleĭ țărĭ unde unele órde, în trecerea lor sfărîmară tóte, înfățoșind acel fenomen singular al unuĭ popor domnitor, care într'aceea piere, prin chiar păcatele sale.

«Voĭ avețĭ a face lucrurĭ marĭ, pentru că voĭ sunteți avangarda Europeĭ înturnată către Orient.

«Nu putem pătrunde viitorul; avem însă cuvînt a crede

că acest veac nu se va încheia (1900), până nu se va asigura deplina sórtă provincielor dunărene și nu va domni libertatea în țĕrile carĭ fuseră primariul eĭ leagăn. Noĭ nicĭ de cum nu putem uita întâiele serviciurĭ ce făcu poporul vostru. Istoria le păstrâ pe acelea și voĭ avețĭ dreptate a vĕ lăuda (d'être glorieux) cu trecutul vostru și eŭ cred că fiiĭ voștriĭ vor fi vrednicĭ de străbuniĭ voștriĭ 1).»

După acestea, deputațiunea română, cu cuvinte de bucurie, dete guvernuluĭ provisoriŭ un steag.

D-l *Buchez* primindu-l ḑise: «Primim steagul vostru, și îl vom alătura la acele steagurĭ numeróse ale națiunilor Europeĭ, carĭ tóte sunt aicĭ întrunite, ca un simbol al uniuneĭ popórelor.»

Solemnitatea se închee cu strigarea: *Vive la Republique! Vive le gouvernement provisoire!*

Tineriĭ românĭ, patrioțĭ înainte de tóte și încălḑițĭ de cele ce vĕḑuseră și în parte și făptuiseră, precum și de cuvintele de inimĭ înălțătóre ce auḑiseră, se hotărîră să se întórcă în țară, spre a lucra la a eĭ regenerare.

Intre ceĭ dintâĭ carĭ plecară, fură frațiĭ D. și I. Brătianu; eĭ se opriră la Viena și vĕḑură și cunoscură și se înțeleseră cu studențiĭ românĭ de acolo, între carĭ cel maĭ entusiast, cum spun Notițele rĕmase de la I. C. Brătianu, era Nicolae Popea.

PREGATIRI IN ȚARA

In țară, starea de lucrurĭ era atât de rea și de nesuferită în cât toțĭ doriaŭ, voiaŭ și așteptaŭ o schimbare.

Dar dacă toțĭ doriaŭ schimbarea, scopurile ce urmăriaŭ nu aceleașĭ eraŭ.

Intr'adevĕr boieriĭ ceĭ marĭ, poftitorĭ ca tot-d'a-una de tron, voiaŭ și lucraŭ la resturnarea luĭ Bibescu, pentru a-ĭ lua locul, rĕmânĕnd ca în urmă, când numaĭ unul dintre toțĭ s'ar face Domn, ceĭ-l'alțĭ să se unéscă în contră-ĭ și ast-fel se repete la infinit acele înlănțuirĭ de intrigĭ și de lupte sterpe și ucidĕtóre, numaĭ în vederea dobândiriĭ tronuluĭ.

1) Traducerea făcută în *Gazeta Transilvanieĭ* din 1848.

Partidul național însă, nu un scop așa de josnic urmăria; el voia reînvierea Românieĭ, intrarea eĭ, prin modernisare, în familia statelor europene și întocmirea unor instituțiunĭ carĭ să ajute, să provóce chiar, propășirea generală morală, culturală, civică a tutor Românilor și prin acésta chiar propășirea țăriĭ întregĭ; el voia ca Româniĭ să devie toțĭ de o potrivă înaintea legilor; să aibă toțĭ drepturĭ, iar nu uniĭ numaĭ drepturĭ și alțiĭ numaĭ sarcine

Mulțĭ eraŭ în tinerimea de atuncĭ carĭ nutriaŭ aceste aspirațiunĭ; inima lor le doria, cugetul lor le impunea să lucreze și iubirea patrieĭ îĭ impingea la tot felul de jertfe.

Cât despre popor, birnicul nenorocit, care gemia turtit sub greutatea dărilor și a nedreptăților, el aștepta mântuirea cu nesăturată însetare; căcĭ cuțitul ajunsese la os, paharul suferințelor era plin și nemaĭ lipsind de cât o picătură, pentru a-l face să se reverse.

Domnia Bibesculuĭ în Muntenia și a luĭ M. Sturdza în Moldova, fu acea picătură.

De la un cap la altul al țěriĭ, apăsarea făcuse să se nască urĭ, carĭ se înfiripaŭ în cântecul:

Din Cernețĭ la Dorohoĭ
Țara-ĭ plină de ciocoĭ
. . . .
Bate, Dómne, pe ciocoĭ
Cum ne bat și eĭ pe noĭ.

apăsarea făcuse asemenea să se nască și să crescă dorința fierbinte de o schimbare, căcĭ pururea rěul, în chiar excesul luĭ, pedépsă îșĭ are și lecuirea o provocă.

Dar nu numaĭ poporul și negustorimea — singuriĭ birnicĭ și singuriĭ numaĭ cu datoriĭ fără drepturĭ — nu numaĭ eĭ doriaŭ și voiaŭ schimbarea în bine.

Femeile cu a lor inimă de tot rěul milósă, deteră și dînsele sprijin spirituluĭ de reforme. D-șóra Magheru, spun Notițele luĭ I. C. Brătianu, câștigâ pe tatăl-sěŭ pentru causa poporuluĭ; îl rugâ, îl implorâ, îĭ căḑu în genunchĭ și ast-fel deslipi pe Magheru de regimul d'atuncĭ și dete poporuluĭ și causeĭ luĭ pe acel bărbat, care fu unul din stîlpiĭ mișcăriĭ.

Mamele și surorile asemenea se simțiaŭ atrase spre fiiĭ și frațiĭ lor europenisațĭ și, cu drag, încurageaŭ pe duelgiĭ

şi bonjurişti — cum iĭ numiaŭ în batjocură bătrînii boerĭ ruginiţi.

Boeriĭ ceĭ micĭ, carĭ şi eĭ purtaŭ cu silă jugul regimuluĭ ce-ĭ umilia şi-ĭ ţinea în posiţiunĭ inferióre, silindu-ĭ a cheltui ale lor merite pentru folosul boerilor nedestoinicĭ, carĭ ocupaŭ posiţiunile superióre, boieriĭ ceĭ micĭ, ḑicem, voiaŭ şi eĭ schimbarea, pentru a putea să aibă rolul la care le da drept munca şi meritul lor.

Numaĭ Domniĭ dar, şi puţiniĭ lor amicĭ, cărora singurĭ starea de lucrurĭ le folosia, numaĭ eĭ o susţineaŭ, numaĭ eĭ voiaŭ ca ea şi maĭ departe să dăĭnuiască.

Când dar atmosfera în ţară acésta era, isbucnirea revoluţiuniĭ în Francia şi întinderea eĭ până la Viena, făcu pe toţĭ să ḑică: *a sosit momentul!* şi să se pună pe lucru.

Inceputul îl făcură Moldoveniĭ.

1848

IN MOLDOVA

Tineriĭ moldovenĭ, carĭ doriaŭ propăşirea şi binele ţĕriĭ, după ce de maĭ multe orĭ se întâlniră în taină; după ce statorniciră între dînşiĭ maĭ multe puncte de vederĭ comune, hotărîră ca mişcarea lor de regenerare să o săvîrşască pe o cale cu totul legală. Stăpânirea aflând de întrunirile acestea, întrebâ pe d-niĭ C. Rolla, Lascar Roseti, M. Iepureanu, P. Cazimir, N. Ghica şi V. Alexandri: carĭ sunt dorinţele obşteĭ?

Dînşiĭ rĕspunseră că nu pot lua asupră-şĭ acéstă sarcină de a vorbi în numele obşteĭ, fără să se fi sfătuit maĭ ântâĭ cu acea obşte.

In acest scop, în séra de 27 Martie 1848, se ţinu o întrunire la hotel Regensburg, vecin cu palatul Domnitoruluĭ; luară parte la întrunire vre-o 2000 persóne din tóte stările sociale, Ieşenĭ şi de prin judeţe; asistâ chiar ministrul din lăuntru Stefanaki Catargi şi aga (prefectul poliţieĭ) Pruncu.

D-niĭ Rola, Roseti, Ghica şi ceĭ-lalţĭ arătară celor întrunițĭ dorinţa ministruluĭ şi adunarea numi un comitet ca să redigeze cererile «pentru îmbunătăţirea Românilor din Moldova»; comitetul se întruni, lucrâ, şi a doua-ḑi, la întru-

nirea de la logofĕtul Costache Sturza, supuse obşteĭ lucrarea. Iată textul chiar al aceleĭ lucrărĭ:

Fraților

In préjma doveḑilor vederate de suferințele ce se simt de poporul Moldoveĭ şi a neapăratelor îmbunătățirĭ ce cere starea țĕreĭ, ocârmuirea, prin organul d luĭ ministru, s'aŭ adresat la câte-va persóne din locuitorĭ, spre a se da opinia publică în privirea suferințelor şi a îmbunătățireĭ stăreĭ poporuluĭ Moldoveĭ. Acele persóne respunḑênd d-luĭ ministru că nu pot lua asupra lor însărcinarea de a arĕta opiniile obşteĭ, până a nu cerceta în sînul eĭ, s'aŭ îndatorit a merge în sînul obşteĭ şi a asculta glasurile sale, spre a le împărtăşi ocârmuireĭ, D. ministru nu numaĭ că a primit acéstă propunere, cunoscênd singur bóla țăreĭ şi neapărata eĭ trebuință de vindecare, ci a făgăduit să vie însuşĭ în mijlocul fraților sĕĭ, ca un om ce, fiind însărcinat a păzi regulamentul țĕreĭ, trebue să fie însuflețit de dorința bineluĭ obştesc.

Decĭ, în 27 Martie 1848, seara pe la 7 ceasurĭ, adunându-se numerósă obşte, alcătuită de tóte stările din țéră, precum şi din străinĭ de tóte națiile ce locuesc în Moldova, acea obşte aŭ ales un comitet în care şi-a depus tótă încrederea sa şi l'a însărcinat a arĕta cârmuireĭ simțirile şi dorințele de care este pătruns fie-care.

Comitetul dar, adunându-se astă-ḑĭ în 28 Martie 1848, şi cercetând starea critică de astă-ḑĭ a societățeĭ, s'a încredințat în cuget curat şi nemişcat de patimĭ, că pentru de a pune Moldova pe o cale de fericire, mijlócele cele maĭ sigure şi maĭ neapărat trebuitóre sunt următórele:

1. Sânta păḑire a Regulamentuluĭ, în tot cuprinsul sĕŭ şi fără nicĭ o restălmăcire:

2- Săcarea corupțieĭ prin pravilĭ înadins făcute şi a abusurilor ce isvorăsc din acea corupție.

3. Siguranța personală, adică nimenĭ să nu pótă fi pedepsit de cât pe temeiul legilor şi în urmarea uneĭ hotărârĭ judecătorescĭ. Fieşce-care arestuit să fie înfățoşat în vreme de 20 ceasurĭ dinaintea tribunaluluĭ competinte.

4. Grabnică îmbunătățire a locuitorilor sătenĭ atât în relația lor cu proprietariĭ moşielor, cât şi în acelea cu cârmuirea, precum contenirea tuturor beilicurilor cunoscute subt numirea de plată şi cele-l'alte.

5. Alcătuirea uneĭ nouĭ catagrafiĭ, spre a scăpa de împilare pe toțĭ nenorocițiĭ locuitorĭ, carĭ sunt astă-ḑĭ asuprițĭ prin mĕsurile catagrafieĭ trecute.

6. Maziliĭ, ruptaşiĭ, ruptele vistierieĭ şi cele-l'alte clasurĭ priviligiate să fie ocrotițĭ, potrivit Regulamentuluĭ, şi să nu maĭ fie ntrebuințațĭ în trebile particulare.

7. Privighetorii să se alégă, după glăsuirea Regulamentuluï, fără nicï o înrîurire a cârmuireï.
8. Reforma şcólelor pe o temelie largă şi naţională, spre rĕspândirea luminărilor în tot poporul.
9. Desarmarea grabnică a arnăuţilor şi a altor ce s'aŭ înarmat de ocârmuire şi încheząşuirea lor pentru viitor că nu vor maï fi pricină de turburare publică.
10. Ridicarea pedepselor trupescï înjositóre caracteruluï de miliţie naţională, îmbunătăţirea hraneï sale şi maï ales dréptă înaintare în rangurï după meriturï personale,
11. Militariï carï aŭ slujit patrieï şi carï aŭ câştigat recunoscinţa obştéscă să fie scutiţï de orï-ce dăjdiï, când vor eşi din slujbă.
12. Miniştriï să aibă deplina libertate pravilnicéscă în lucrările lor, pentru ca să pórte tótă rĕspunderea acestor lucrărï.
13. Desfiinţarea poşlineï(1) ca una ce este vătămătóre agricultureï şi comerciuluï ţĕreï.
14. Imbunătăţirea portuluï Galaţï, ca cel maï mare canal al înfloritreï comerţuluï şi agriculatureï ţĕreï.
15. Rădicarea morală şi socială a cleruluï.
16. Păzire cu sfinţenie a legilor pe carï se rézimă creditul public, şi acésta în privirea tutulor, fără osebire, pentru siguranţa relaţiilor comerciale.
17. Informarea unuï tribunal de comerţ în Iaşï; codul de comerţ al Franţeï, consfinţit de Regulament, să fie tâlmăcit în limba ţĕreï.
18. Baniï de reservă să fie întrebuinţaţï în formarea uneï bance de scont pentru înlesnirea negoţuluï ţĕreï.
19. Hrana obşteï de prin tîrgurï să fie subt cea maï de aprópe îngrijire a stăpînireï, spre a nu se maï face mijloc de îmbogăţire particulară.
20. Aşeḑarea poliţieï tîrgurilor pe principiï omenescï în privirea nenorociţilor arestaţï.
21. Liberarea tuturor arestaţilor în pricinï politice atât civile cât şi militare; reîntórcerea driturilor politice acelor cărora li s'aŭ ridicat nedrept pentru asemenea pricinï.
22. Nestrămutarea din posturï a amploiaţilor vrednicï şi cinstiţï şi înaintarea lor în posturï maï înalte, potrivit Regulamentuluï, precum şi sporirea lefilor lor spre a le înlesni mijlóce de o vieţuire cinstită şi neatîrnată.
23. Toţï amploiaţiï să fie rĕspunḑĕtorï pentru faptele lor în lucrările slujbelor, ce le vor fi încredinţate.
24. Infiinţarea unuï banc naţional pe cel mai sigur temeiŭ.
25. Grabnicï reforme de îmbunătăţirï în condica criminală, în procedurï şi în sistemul pedepselor.

---

(1) Poşlina era o taxă de export asupra grânelor, al căreï produs Obştésca Adunare il hărăzise Domnuluï, peste lista civilă fixată de Regulament şi chiar contra luï.

26. Impărţire dréptă şi potrivit Regulamentuluĭ, a banilor pensiilor şi îndreptarea abusurilor ce s'aŭ întrodus în împărţirea acestor banĭ.

27. Ofisurile slobozite până acum de ocârmuire în ramul judecătoresc şi administrativ să se supue voturilor Obştesceĭ Adunărĭ, şi pe viitor să se contenéscă de a se slobozi asemenea ofisurĭ, fără a fi cercetate de Adunare.

28. Seansele tribunalelor să fie publice.

29. Seansele Obşteşteĭ Adunărĭ să fie publice. Ţinerea buneĭ orînduelĭ în sînul eĭ să atîrne de acésta însuşĭ, iar nu de vornicia de aprodĭ.

30. Tot pămînténul să aibă dreptul de a adresa jalbă Obştesceĭ Adunărĭ.

31. Deputaţiĭ să nu pótă fi în slujbă, să nu pótă primi nicĭ rangurĭ. nicĭ mulţumire bănéscă în vremea deputăţieĭ lor.

32. Chipul ce s'a întrebuinţat la alegerile deputaţilor, fiind în potriva legilor şi în urmare şi Obştésca Adunare de astădĭ fiind rodul acestuĭ chip, nu insuflă nicĭ o încredere obşteĭ, decĭ acéstă adunare să se desfiinţeze şi îndată să se însghebe o nouă Cameră, fără nicĭ o înrîurire asupra alegĕtorilor din partea cârmuireĭ, pentru ca acea Cameră să fie adevĕrată representaţie a naţieĭ şi adevĕrată închizăşluire a fericireĭ patrieĭ.

33. In puterea art. 57 din Regulament, Camera să aibă dreptul de a face Domnuluĭ punere înainte a tot felul de lucrurĭ privitóre la folosul obştesc.

34. Rădicarea censureĭ în privirea tuturor trebilor şi a intereselor din lăuntrul ţăreĭ.

35. Informare grabnică a uneĭ guardiĭ cetăţene prin tóte tîrgurile ţăreĭ, alcătuită atât de Românĭ, cât şi de străiniĭ proprietarĭ.

(ss) *Iorgu Sturza*, *C. George Cantacuzino*, (mădularĭ aĭ Comitetuluĭ).

Adunarea aprobâ tóte cererile şi până séra le şi subscriseră peste 800 persóne.

Insuşĭ Mitropolitul Meletie puse a sa semnătură pe actul dorinţelor obşteĭ.

Comitetul împărtăşi ministruluĭ copie, spre a o supune Domnuluĭ, nădăjduind că Măria Sa se va ţine de făgăduiala ce dase de a împlini dorinţele obşteĭ.

Aceste dorinţe — precum se vede — eraŭ fórte moderate; căcĭ afară de libertatea preseĭ, responsabilitatea ministrilor şi garda naţională, tóte cele-lalte cererĭ numaĭ şi numaĭ drépta şi fară abuzurĭ aplicare a Regulamentuluĭ o cereaŭ. (1)

(1) Trebue să spunem însă că tinerimea şi-a mărginit cererile la cele 35

Domnul, însă după cum spune Alexandri (1), rĕmase surd la cererile obştei şi porunci miliţiei să aresteze pe turburătorĭ (?); iar el se închise în cazarmă.

Şése sute de soldaţĭ şi pompierĭ calcă casa logofĕtuluĭ Sturza şi negăsind de cât pe stăpâniĭ caseĭ, alérgă la locuinţa luĭ Alecu Mavrocordat. Acolo se aflaŭ câţĭ-va tinerĭ carĭ aşteptaŭ rĕspunsul de la Domn. Membri comitetuluĭ, carĭ fuseseră la ministru, se întorc şi spun că Vodă nu primesce cererile.

Maĭ în acelaş timp, soldaţiĭ năvălesc în casă, lovesc cu patul puscilor, prind şi tîrăsc cu eĭ pe tinerĭ, şi-ĭ duc la casarmă după ce aŭ sfărîmat mobilele din casă. Se maĭ calcă casa cneazuluĭ G. Cantacuzin, casa Roseteştil'or, a luĭ N. Docan, Lupu Balş, Vîrnav şi altele multe, arestându-se peste 200 persóne.

Treĭ-spre-ḑece dintre ceĭ arestaţĭ şi anume: Alecu Moruzi, Lascar Roseti, Răducan Roseti, Dim. Roseti, Alecu Cuza, Romalo, M. Iepureanu, Moldovanu, N. Catargiu, Filipescu, B. Cantacuzin, P. Balş şi Miclescu, sunt legaţĭ în căruţe de poştă şi porniţĭ spre Galaţĭ şi apoĭ trecuţĭ la Măcin, fără să fi fost nicĭ judecaţĭ, nicĭ osândiţĭ de vr'o autoritate, potrivit legiĭ.

Se fac liste de proscripţiĭ pe judeţe şi se daŭ ordine ca tinerimea de la Paris să fie oprită de a se întórce în patriă. (2).

După aceste isprăvĭ, Domnul publică următorul *ofis* cu No. 134, din 29 Martie 1848.

Iubiţilor noştri orăşenĭ de tóte treptele din Capitală !

Cu o vie măhniciune am privit neliniştea ce v'a învăluit în curgere de câte-va ḑile, care s'a pricinuit de câţĭ-va netrebnicĭ cu cugetărĭ tulburate dintre boerĭ.

Dragostea părintéscă ce Domnia nóstră avem pentru d-v. ne a îndemnat de la început a lua mĕsurile cuvenite pentru alinarea

---

puncte, pentru că nădăjduia că ele primindu-se şi prin urmare şi disolvarea adunăreĭ, va putea în urmă să propună reformele democratice maĭ aceleia ce doria şi pe care maĭ târḑiŭ în August 1848 le-a şi redactat şi publicat M. Cogălniceanu în Bucovina, sub titlul de: *Dorinţele partideĭ naţionale din Moldova*. Aci se cuprindea : egalitatea drepturilor civile şi politice ; adunare obştéscă compusă din representanţiĭ tutor stărilor ; instrucţie egală şi gratuită ; contribuţia generală; oborîrea rangurilor; oborîrea boiereasculuĭ şi împroprietărirea sătenilor, etc.

(1) *V. Alexandri*, Protestaţia în numele Moldoveĭ, a omenireĭ şi a luĭ Dumneḑeŭ.

(2) *V. Alexandri*, Protestaţiă în numele Moldoviĭ, a omenireĭ şi a luĭ D-zeŭ.

neodihneĭ ce numiţiĭ aŭ împrăştiat în sânul pacĭnicilor d-v familiĭ, însă aceeaşĭ simţire părintéscă ne-a povĕţuit iarăşĭ, ca maĭ întêiŭ să întrebuinţăm tóte chipurile de blândeţe, de care pururea am dat dovadă, cu nădejde că se vor întórce de la sine cu datornica rînduială.

Vĕḑênd în sfîrşit că în acéstă blândeţe pomeniţiĭ, restălmăcind-o, s'aŭ obrăsnicit din mult în maĭ mult, dăpă care părintésca nóstră inimă n'a maĭ putut suferi a vĕ vedea în necazurile îngrozireĭ, ce făcea cu singură ţintire, de a sminti şi rĕsturna dreptăţile ocărmuireĭ şi liniscea obştéscă, Noĭ am întrebuinţat mĕsurĭ pentru împrăştierea turburătorilor, şi prinḑêndu-se pe ceĭ maĭ vinovaţĭ dintre dînşiĭ, s'aŭ şi luat cuvenitele mĕsurĭ asupră-le, şi pentru restatornicirea linişteĭ de care v'aţĭ bucurat cu necurmare de la suirea Nóstră pe scaunul Domnieĭ ţăreĭ şi până acum.

Iubiţiĭ noştrĭ orăşenĭ! Maĭ multe doveḑĭ v'aŭ dat încredinţare despre prielnicele cugetărĭ ce păstrăm pentru d-v, în cât trebue să credeţĭ cu neîndoire că vestirea ce vĕ facem pentru contenirea pricineĭ de ne-odihnă ce aţĭ avut, şi carĭ v'aŭ precurmat relaţiile de negoţ, este de multă mângâere pentru noĭ, care ne-am interesat pururea cu osebire pentru buna petrecere şi fericirea d-v.

Ne rĕmăindu-ne dar de cât a vĕ mulţumi pentru dragostea ce ne-aţĭ dovedit şi la acest prilej, prin încrederea ce ne-aţĭ arătat, aşteptând cu lăudată răbdare punerea la cale a obştesculuĭ d-v. părinte; ne grăbim tot-de-o-dată a vĕ încredinţa despre sfărîmarea cu totul a complotuluĭ urzit cu viclene închipuirĭ şi ademenirĭ şi vĕ sfătuim ca, încredinţându-vĕ în părintele d-v., să depărtaţĭ tótă îngrijirea ce aţĭ avut, şi fieş-carele să-şĭ urmeze ca şi maĭ înainte îndeletnicirele sale fără nicĭ o îndoire, rĕmâind desăvîrşit încredinţaţĭ că ocărmuirea a luat tóte mĕsurile trebuitóre ca să vĕ apere de suferinţĭ.

Iaşĭ 29 Martie 1848 No. 134.

Ast-fel, luând mişcăriĭ pe capiĭ eĭ şi o de maĭ nainte organisare neesistând; ér pe de altă parte, teroarea stăpânireĭ îngrozind pe toţĭ, mişcarea din Moldova se putu privi ca stinsă.

Stinsu-s'a cu adevĕrat sgomotul ce s'a făcut şi tăcerea mormîntuluĭ început-a iarăşĭ a domni; dar rĕmas-a în inima tinerimeĭ şi a poporuluĭ neatins şi crescut-a si învigoratu-s'a încă prin persecuţiune, dorul mântuireĭ patrieĭ, prin care isvorît-a nu târḑiŭ: *Dorinţele partiduluĭ naţional din Moldova,* publicate de Cogâlniceanu.

Causa dréptă, causă avênd martiriĭ, maĭ curând saŭ maĭ târḑiŭ trebuia să isbutéscă şi .... a isbutit. . . .

PREGATIRILE IN MUNTENIA

Societatea secretă, înființată de Constantin Golescu, (1) nu muri cu mórtea luĭ; ea fu urmată de I. Câmpinénu și în urmă de nepotul sĕŭ Ion Ghika, iar pe la 1843 luâ numele: *Dreptate-frăţiă*. N. Bălcescu, făcea parte și dînsul fu care iniţiâ pe căpitanul Christian Tell.

Bălcescu fu apostolul cel maĭ ager și zelos; cu timpul el atrase în acéstă societate pe maiorul Voinescu II, Boliac, Bolintinénu, Deivos, Al. G. Golescu, Marin Serghiescu, Filipescu și alţĭ civilĭ și militarĭ (2). Căpitanul Tell iniţiâ pe d. Al. Christofi (3).

Societatea literară asemenea esista și-șĭ urma lucrarea; ea n'avea nimic ascuns; dar faptul întruniriĭ la un loc a maĭ multor ómenĭ, voind binele ţĕriĭ, nu fără efect putea rĕmâne, chiar din punct de vedere politic; ea apropia pe ómenĭ, îĭ făcea să-șĭ comunice uniĭ altora vederile și, chiar din acest schimb, nu putea să nu isvorască o apropiere și pe alte terenurĭ de cât cel literar.

Când isbucni revoluţia francesă din 1848, societatea *Dreptate-Frăţiă*, care acum coprindea pe toţĭ tineriĭ doritorĭ de reforme, hotărî și ea ca să se misce.

Librăria luĭ C. A. Rosetti și Winterhalder — situată în faţa actualuluĭ Club regal, cam unde e magazinul Regieĭ, deveni loc de întrunire a tinerimeĭ; toţĭ veniaŭ acolo spre a afla scirile din Europa și a-șĭ comunica uniĭ altora vederile lor asupra ce eraŭ și eĭ datorĭ să facă.

Intrunirĭ, negreșit micĭ, și numaĭ între ceĭ din societatea *Dreptate-Frăţiă*, se ţinură la Rosetti, în strada Isvoruluĭ, maĭ spre centru de Grădina cu caĭ și urmară acolo până când poliţia începu a înconjura casa în fie-care nópte. La acele întrunirĭ, luaŭ parte Ion Ghika, Golesciĭ, Voinescu II și alţiĭ.

După ce întrunirile nu se maĭ putură ţine la Rosetti, se ţinură la Golescĭ. La una din acele întrunirĭ să și întocmi co-

(1) Vedĭ maĭ sus pag. 15.
(2) *Ion Ghika.* Scrisorĭ către Alexandri, ediţia 1887, pag. 689.
(3) *Al. Christofi.* Biografiă.

mitetul revoluţiunii, care—cum spune *Pruncul Român*—însărcină pe Rosetti să se ducă la Domnitor şi să-l róge, în numele tuturor, a se pune în capul lor şi a înfiinţa reforma şi regenerarea Românieĭ.

«Bibescu, adauge *Pruncul*, refusâ, pretextând că n'ar fi venit vremea şi că naţiunea română nu e în stare să se rădice(1).»

---

(1) La Academia. In condica No. 8 a Mitropolieĭ Bucurescĭ se găsesce următórea petiţiune, nesubscrisă de nimenĭ, şi adresată Domnitoruluĭ. Ea cere reforme, dar e sigur că nu e pornită din comitetul revoluţionar, de vreme ce pentru săteni nu cere dreptul electoral şi menţine dependenţa externă a ţěriĭ. O reproducem totuşĭ, spre a se vedea că reforma se agita şi în alte cercurĭ, afară de cele revoluţionare.

Prea Inălţate Dómne,

O tristă încercare de 18 anĭ ne-a dovedit că měsurile cuprinse în Regulamentul organic nu sunt o chezăşuire destoinică în potriva grozavelor călcărĭ ale administraţieĭ. Nemulţumirea publică cresce din ḑi în ḑi şi va aduce fără indoială o turburare socială, ce ne ameninţă de o sfişiere nepilduită intre deosebitele clase ale locuitorilor principatuluĭ.

Prea Inălţate Dómne! Este vremea a uni aceste deosebite clase, şi a le cufunda în interesul comun al patrieĭ, şi acésta este singurul mijloc de a statornici odihna publică şi de a opri marea nenorocire, care ne ameninţă.

Deci dar, cerem de la Inălţirea Vóstră să bine-voiţĭ a lua îndată měsurile acelea, carĭ aŭ ajuns a fi de trebuinţă neapěrată şi dorinţa noroduluĭ luminat de nenorocire şi apăsare.

Aceste měsurĭ mântuitóre sunt cele următóre:

1). Desfiinţarea clăciĭ şi slobozenia ţěranuluĭ.

2). Darea pe vecĭ saŭ pe un termen de 100 anĭ a unuĭ numěr de pogóne fie-căruĭ locuitor cu un preţ anual hotărît o-dată pentru tot-d'auna, şi care preţ să fiă potrivit valóreĭ adevěrate a pămîntuluĭ, iar nu venituluĭ de astăḑĭ.

3). Desfiinţarea a orĭ-ce fel de beilic.

4). Desfiinţarea tuturor rangurilor.

5). Intinderea dreptuluĭ de alegere la toţĭ ceĭ ce sunt proprietarĭ de pămînt fără osebire de religie şi de naţionalitate; la toţĭ aceia, ce plătesc patentă de întâia clasă; la toţĭ ce exercitéză o profesiune liberală: medicĭ, avocaţĭ, inginerĭ, profesorĭ şi artiştĭ.

6). Dreptul de a da fie-care jalbă Obştesceĭ Adunărĭ.

7). Numěrul deputaţilor la Obştésca Adunare să se reducă la 120 şi să fie românĭ.

8). Responsabilitatea miniştrilor şi a celor-l'alţĭ funcţionarĭ publicĭ.

9). Publicitatea desbaterilor Obştesceĭ Adunărĭ şi desfiinţarea censureĭ.

10). Dreptul de-a nu plăti nicĭ-o dare către stat, dacă nu va fi votată maĭ întâiŭ intr'acel an de Obştésca Adunare.

11). Nesiluirea domiciliuluĭ locuitorilor.

12). Intocmirea juriuluĭ în pricinĭ criminale şi corecţionale.

13). Nestrămutarea judecătorilor.

14). Dreptul de a trage fie-care în judecată pe judecătoriĭ concusionerĭ, fără de a avea trebuinţă pentru acésta de vre-o deslegare.

15). Punerea în lucrare a desěvîrşitelor hotărîrĭ judecătorescĭ fără întărire Domnéscă.

16). Desfiinţarea taxelor şi a cheltuelelor de judecăţĭ.

17). Neatîrnarea sfaturilor orăşenescĭ şi cercetarea budgetelor lor de comisia permanentă orînduită de Obştésca Adunare.

18). Punerea în lucrare a měsurăreĭ pămîntuluĭ generale, a înbunătăţiriĭ soiurilor de dobitóce şi a feluluĭ seminţelor.

Ne oprim aci, spre a constata că comitetul reformelor îşĭ da pe deplin sémă de gingăşia situaţiuniĭ şi de interesele multiple, nu numaĭ interne, ci şi externe, ce puteaŭ fi puse în joc, prin reformele ce proiecta pentru înălţarea şi regenerarea ţĕriĭ El nu voi dar să complice mişcarea pentru emancipare şi regenerare cu rĕsturnarea Domnitoruluĭ; voia din contră să convingă pe Domn şi să-l atragă în cercul de acţiune a comitetuluĭ, pentru ca ast-fel mişcarea să fie accentuată şi caracterisată neîndoios numaĭ ca o mişcare de emancipare, atât internă cât şi externă.

Domnul însă, nu înţelese, nu voi, saŭ nu putu, ci din contră se grăbi a lua mĕsurĭ aspre şi riguróse, pentru a înfrâna proiectata mişcare.

Pe atuncĭ, se întórseră din Paris, Dumitru şi Ion Brătianu şi se alăturară la comitetul *Dreptate-Frăţiă*.

Veniţĭ dintr'un oraş unde luaseră parte la o revoluţiune, eĭ aduceaŭ în comitet otărîre, spirit de întreprindere şi de sacrificiŭ şi în sfîrşit acel curagiŭ necesar uneĭ revoluţiunĭ, pe care li-l insuflase participarea lor la revoluţiunea francesă.

Comitetul fu compus din următórele persóne:

Ştefan Golescu
Nicolae Golescu
Radu Golescu
Alecu C. Golescu
Dum. Brătianu
Ion Brătianu

---

19). Punerea în lucrare a recrutaţiĭ prin sórtă şi primirea mĕsureĭ care se asigureze sórta soldatuluĭ când iese afară din slujbă.

20). Intrarea în veniturile statuluĭ a comunităţilor religióse particulare şi strĕine; chibzuindu-se maĭ pe urmă de Obştésca Adunare felul despăgubireĭ numaĭ în banĭ, ce s'ar cuveni pentru aceste din urmă, luând drept temeiŭ preţul pămîntuluĭ, după desfiinţarea drepturilor feodale.

21). Intocmirea uneĭ gvardiĭ naţionale.

22). Infiinţarea uneĭ băncĭ naţionale.

23). Chemarea îndată a uneĭ Obştescĭ Adunărĭ extraordinare, care să revizuéscă Regulamentul şi să-l pună în armonie cu principiurile de maĭ sus şi ca să facă cunoscute cererile nóstre şi înaltelor curţĭ a cărora generósă protecţie ne-a sprijinit drepturile nóstre politice în tótă vremea.

Cerînd, Prea Inălţate Dómne, cooperaţia Inălţimeĭ Vóstre pentru lucrarea împăciuireĭ şi a înfrăţireĭ tuturor Românilor, astădĭ, că a sosit acea di însemnată de provedinţa divină pentru curata expresie a dorinţeĭ românilor, Vĕ facem cunoscut şi acésta, că norodul crede, că acele maĭ multe nenorocirĭ vin din lăcomia, din neomenia şi din nedestoinicia miniştrilor din lăuntru, al finanţelor şi al poliţieĭ, a căror depărtare şi pedépsă pilduitóre este o condiţie a linişteĭ publice.

N. Bălcescu
C. Bălcescu
Al. G. Golescu (Arăpilă)
C. A. Rosetti
C. Boliac
Ion Ghika.

Acest comitet însărcină pe N. Bălcescu a scrie proclamațiunea și apoi o aprobă la o întrunire ce se ținu la N. Golescu. Acésta fu proclamațiunea care se tipări mai târḑiŭ în tipografia luĭ Eliade și se împărți la Islaz și în tótă țara, când isbucni revoluțiunea. (1)

Comitetul maĭ alese din sînu-ĭ un comitet maĭ restrîns numit executiv și care se compuse din Ion Ghika, N. Bălcescu și Al. G. Golescu, cu deplină putere d'a organisa și a conduce acțiunea.

Organisarea consta în grupărĭ de câte ḑece, fie-care frate cunoscênd numaĭ pe șeful sĕŭ imediat, adecă pe acela care îl inițiase.

Acéstă organisare pe care o arată I. Ghika, în opera numită, mĭ-o confirmă și d. Axente Sever, care spune că a venit la dînsul într'o séră Rosetti, I. Brătianu și un Golescu—nu scie care—conduși de Aaron Florian, că l'aŭ întrebat de vederile sale despre o mișcare și l'aŭ însărcinat a se ocupa cu organisarea tabacilor și a măcelarilor.

Axente, care era profesor și locuia la Dobrotésa, în apropiere de aceĭ muncitorĭ, s'a și pus pe lucru, avênd la fiecare douĕ-ḑecĭ de case un om cu care sta în comunicare.

Se subscriseră banĭ, depunêndu-se la Rosetti, care fu numit casier; să cumpărară chiar arme în taină. Écă cum se proceda: Rosetti depunea banĭ la neguțătoriĭ ceĭ inițiațĭ și când voia să se cumpere o armă, scria neguțătoruluĭ: «dațĭ aducĕtoruluĭ un ghiudem și doĭ cârnațĭ»—ceea ce însemna: «dațĭ-ĭ banĭ pentru arme.» (2)

Se pare că înainte de Pascile din 1848 organisarea era destul de înaintată, de vreme ce comitetul otărîse isbucnirea revoluțieĭ la Islaz, la Vâlcea la Prahova și la Bucurescĭ, otărînd și pe aceĭ din membri sĕĭ, carĭ trebuia să mérgă prin acele localitățĭ.

(1) *I. Ghika*: Scrisorĭ către Alexandri, pag. 705. *I. Eliade*: Memoires sur l'hist de la Regener, pag. 53.
(2) I. Ghika, opera citată.

Intr'o ḑi însă, spune Ion Ghika, (opera citată) consulul frances Nion chiemâ pe C. A. Rosetti şi-ĭ arătâ că Lamartine, atuncĭ ministru al trebilor din afară al Francieĭ, îĭ scria să prevestéscă pe Rosetti că ministrul trimetea înadins la Bucurescĭ pe un amic al sĕŭ credincios, pe doctorul Mandl, care avea să le facă importante comunicaţiunĭ din partea sa şi că, înaintea sosireĭ trimisuluĭ sĕŭ, să nu se facă nicĭ o mişcare.

Comitetul a trebuit dar să amâne isbucnirea.

In ajunul Pascelor însă, fraţiĭ Golescĭ se duseră la moşie, chiemară pe clăcaşĭ şi le propuseră desfiinţarea clăceĭ. Se înţelege că eĭ, de şi la moşia Golescilor nu puteaŭ fi într'o stare aşa de rea ca clăcaşiĭ de pe alte moşiĭ cu proprietarĭ nu dreptĭ, umanitarĭ şi iubitorĭ de sătean ca Golesciĭ, totuşĭ cu bucurie primiră; căcĭ vĕḑuseră ochiĭ lor a lor mântuire. Stăpânirea ênsĕ, care veghia la înlănţuirea săténuluĭ, sĕ temu de puterea ispititóre a exempluluĭ şi, prin ameninţărĭ de aspre pedepse, în taină rostite, sili pe sătenĭ ca, în cele din urmă, să nu priméscă propunerea bunilor proprietarĭ.

Tot cam pe vremea când acestea sĕ lucraŭ în comitetul *Dreptate-Frăţieĭ*, se întocmia în Bucurescĭ şi un alt comitet al căruia cap era Ión Eliade; din societatea *Dreptate-Frăţieĭ*, Alecu Dedu, propuse luĭ I. Ghika, din partea luĭ Eliade, a se vedea amêndouĭ (1). Autorisat de comitet, Ghika se întâlni cu Eliade sub teiiĭ de la Colentina—ceea-ce şi Eliade confirmă —şi se învoiră ca să intre şi Eliade în comitetul *Frăţieĭ*.

Ast fel, comitetul ajunse la 13 membriĭ.

Acţiunea luĭ se urmâ mereŭ înainte, întinḑêndu-şĭ cercul din ce în ce.

Sosind doctorul Mandl la Bucurescĭ, comunicâ comitetuluĭ din partea luĭ Lamartine, că trebuie să se înţelégă cu Turciĭ înainte de orĭ-ce mişcare şi că generalul Aupick, representantul Francieĭ la Constantinopole, primise instrucţiunĭ de a lucra în acest sens şi a ajuta pe lângă Turcĭ pe un trimis al Românilor.

Comitetul care scia de ce folos ar fi mişcăriĭ lor sprijinul Turcilor şi se gândise dejá la mijlóce de a-l dobândi, vĕḑu cu bucurie sprijinul Francieĭ şi se grăbi a însărcina pe Ion

---

(1) *Ión Ghika*, opera citată.

Ghika să se ducă la Constantinopole cu depline puterĭ din partea comitetuluĭ. Ghika plecâ la $^{17}/_{29}$ Maĭ din Brăila, cu o scrisóre din partea doctoruluĭ Mandl către generalul Aupick și cu plenipotență și cu Instrucțiunĭ din partea comitetuluĭ (1).

Comitetul înlocui pe Ion Ghika cu C. A. Rosetti în comisiunea de inițiativă. Ceĭ-lalțĭ îșĭ împărțiră rolurile ast-fel:

Eliade, Ștefan Golescu sĕ însărcinară a merge la Islaz, unde aveaŭ să găséscă pe Tell și pe căpitanul Pleșoianu cu trupele lor, N. Bălcescu, la Prahova, spre a lucra împreună cu Christofi, iar C. Bălcescu la Vâlcea.

In Bucurescĭ, I. Brătianu fuse însărcinat cu șcólele și C. A. Rosetti de sigur cu negustorimea, și muncă multă, ca și prudență mare, trebui membrilor din comitet rĕmași în Bucurescĭ, pentru că aci era maĭ greŭ, de vreme ce autoritatea era maĭ puternică de cât la județe și asemenea pentru că, dacă mișcarea n'ar fi isbutit la Bucurescĭ, în cele-l-alte părțĭ maĭ lesne era stăpânireĭ s'o înăbușe.

Să lucrâ dar cu ardóre, dar și cu prudență, așa că mișcarea din Bucurescĭ, de și se simțea, de și se vedea chiar în iritația spiritelor, nu era însă palpabilă. Domnul părea asigurat și la Pascĭ se felicitâ înaintea boierilor, că în România e liniște, pe când alte state sunt băntuite de revoluțiunĭ; simțea totușĭ stăpânirea că ceva se pregătia și Aga Iancu Manu, stărui des a se face arestărĭ.

Nu fu însă arestat nimenĭ; stăpânirea se mărgini la mĕsurĭ tainice până la 7 Iunie când, vĕḑênd proporțiunile ce mișcarea lua în țară, Domnitorul adresâ, sătenilor următórea circulară, care se respândi prin tóte satele:

Viind la cunoșcința nóstră că niște ómenĭ pierduțĭ și carĭ nădăjduesc a'șĭ face stare din turburările ce ar putea aduce în țéră, s'ar fi ivit la unele sate, muncindu-se a amăgi pe locuitorĭ cu cuvinte măgulitóre și cu făgăduelĭ mincinóse, carĭ nu ar putea de cât să aducă nenorocirea celor ce ar avea slăbiciune să'ĭ créză, noĭ îndeplinim datoria părintéscă, dând de scire voue, tuturor locuitorilor sătenĭ, ca să vĕ ferițĭ de asemenea ómenĭ ca de ceĭ maĭ marĭ aĭ voștriĭ vrășmașĭ, socotindu-vĕ la câte aŭ pătimit tot-de-a-una săteniĭ la orĭ-ce vreme de turburare, și că îmbunătățirea sórteĭ vóstre, care este cea maĭ vie a nóstră dorință, nu se póte dobîndi de cât printr'o liniștită petrecere.

Povățuim dar pe toțĭ și poruncim ca, la întâmplare de a se arĕta

---

A se vedea textul scrisoreĭ și textul plenipotențeĭ în Ion Ghika: *Scrisorĭ către Alexandri* 1887, pag. 721—722.

în mijlocul vostru asemenea ómenî numaî de cât să'î prindețî și să' aducețî la cârmuirea județuluĭ, precum și orĭ-ce hârtie s'ar împrăștia de dînșiĭ, și cu acésta vețĭ îndeplini o sfîntă datorie către țéră și către oblăduire».

In acelaș timp, în Bucurescĭ, se pregătia arestarea capilor mișcăriĭ; asemenea ordine se dedese spre a face arestărĭ la Telega, la Ocnele marĭ, unde se lucrase pentru isbucnirea revoluțieĭ.

---

9 IUNIE LA ISLAZ.

Inceperea mișcăriĭ fiind otărîtă, Eliade și Ștefan Golescu plecară tainic la Islaz, în ḑiua de 7 Iunie. Acolo veni și maiorul Christian Tell, aflat la Giurgiŭ cu trupa ce comanda, și în care se găsia și praporgicul Grigore Serurie, cunoscutul maĭ târḑiŭ cetățén al Bucurescilor.

La Islaz, se maĭ afla căpitanul Pleșoianu cu compania sa, inițiat și călduros pàrtinitor al mișcăriĭ.

Sosițĭ la Islaz, în ḑiua de 8 Iunie, delegațiĭ comitetuluĭ revoluționar se ocupară a pregăti mișcarea; sfatul lor, preoțĭ, poporul sătén și locuitoriĭ fără osebire, îl primesc cu bucurie; Pleșoianu trimite preotuluĭ Șapcă pe care-l inițiase, o scrisóre maĭ dinnainte otărâtă: «*Vino cu crucea și evanghelia, spre a cununa mirésa*» ceea ce însemna: a bine cuvînta mișcarea.

Preotul sosi și a doua ḑi, Mercurĭ la 9 Iunie diminéța, se săvârșesce de preotul Șapcă, însoțit de alțĭ doĭ preoțĭ, slujba religiósă pentru bine-cuvîntarea mișcăriĭ și a stindardelor eĭ, în mijlocul delegaților comitetuluĭ revoluționar, al armateĭ și sătenilor din împrejurimĭ.

Se citesce proclamația, pe care o publicăm maĭ jos și toțĭ jură pe evanghelie și pe Constituțiunea coprinsă în proclamațiune.

Să proclamă apoĭ un guvern provisoriŭ compus din:

Preotul Șapcă
Stefan Golescu
Chr. Tell
G. Magheru
N. Pleșoianu
I. Eliad.

Zarul era aruncat; cel d'întâiŭ pas se făcuse; atîrna acum de națiune ca să-șĭ croiască o sórtă maĭ bună, susținênd revoluțiunea din tóte puterile și cu tóte ale eĭ mijlóce și... o susținu.

Iacă acea proclamație:

*nr. 15

IN NUMELE POPORULUĬ ROMÂN

«Dumneḑeŭ e Domnul și s'a arătat nouĕ; bine este cuvintat cel ce vine intru numele Domnuluĭ.»

Respect către Proprietate—Respect către persóne.

Fraților Românĭ,

Timpul mântuiriĭ nóstre a venit; poporul Român se deșteptă la glasul trâmbițeĭ îngeruluĭ mântuiriĭ, și îșĭ cunósce dreptul sĕŭ de Suveran. Pace vouĕ! pentru că vi se vestesce libertate vouĕ.

Poporul Român se scólă, se armézá, și nu spre a se lupta o clasă asupra alteia, nu spre a rumpe legăturile sale de relațiĭ din afară, ci ca să ție în frâŭ și în respect pe voitoriĭ de rĕŭ aĭ ferícireĭ publice. Strigarea Românilor e strigare de pace, strigare de înfrățire. La acéstă mare faptă a mântuiriĭ, tot Românul are dreptul de a fi chemat, nimenĭ nu este scos afară; tot Românul e un atom al întregeĭ suveranitățĭ a Poporuluĭ: sătén, meseriaș, negutător, preot, soldat, student, boer, Domn, e fiŭ al Patrieĭ și după sfînta nóstră credință e și maĭ mult, e fiŭ al luĭ Dumneḑeŭ. Toțĭ avem acelaș nume de Român. Acesta ne înfrățește și face să înceteze tóte interesele. să se stingă tóte urele. Pace dar vouĕ! Libertate vouĕ!

Scularea acésta e pentru binele, pentru fericirea tuturor stărilor societățiĭ, fără paguba vre-uneia, fără paguba însușĭ a niciĭ uneĭ persóne. Nu se cuvine a perde ceĭ maĭ mulțĭ pentru ceĭ maĭ puținĭ, căcĭ este nedrept; nu se cuvine iară a perde ceĭ maĭ puținĭ pentru ceĭ maĭ mulțĭ, căcĭ este silnic.

Poporul român, în cât către cele din afară, nu supĕră pe nimenĭ, respectă tóte puterile și cere a respecta și ele drepturile luĭ stipulate prin tractaturile luĭ Mircea și Vlad V, recunoscute de tóte tractatele încheiate apoĭ între I. Pórtă și Rusia, și protestă asupra orĭ-căreĭ fapte ce s'a făcut împotriva acestor tractate. Poporul român voesce cu o voință tare a-șĭ păstra neatîrnarea administrațiĭ sale, neatîrnarea legiuiriĭ sale, dreptul sĕŭ

suveran în cele din năuntru, și rĕmâne în aceleașĭ legăturĭ și maĭ strînse prin luminele vèculuĭ cu I. Pórtă. Acéstă voință e legală, e pe credința tractatelor și nu e în paguba nimuluĭ.

Poporul român lépĕdă un Regulament care este în potriva drepturilor sale legislative și în potriva tractatelor ce-ĭ recunosc autonómia. Acéstă lepădare este însușĭ în folosul Inalteĭ Porțĭ ce va fi arbitră dimpreună cu Franța, Germania și Englitera, cărora Românii le reclamă judecată și ajutor la orĭ ce asuprire ce li s'ar face.

Poporul român decretă și hotaresce responsabilitatea ministrilor și cu un cuvînt a tutulor funcționarilor publicĭ; și fiind-că neresponsabilitatea nu este drept al nimănuĭ, nicĭ de moștenire, nicĭ de învoire, prin urmare nimenĭ nu perde nimic și hotărîrea poporuluĭ e sfîntă.

Poporul român voiesce o Patrie tare, unită în dragoste, compusă de frațĭ, iar nu de vrăjmașĭ, prin urmare decretă, după vechile sale datine aceleașĭ drepturĭ civile și politice pentru tot Românul.

Cine nu voiesce acésta e vrăjmaș al fericireĭ publice, e un alt Kain ucigător de frate în sînul mameĭ nóstre Patriĭ.

Poporul român va să dea dreptate și dreptatea e a luĭ Dumnedeŭ. Dreptatea nu sufere a purta numaĭ săraciĭ sarcinele țăriĭ și bogațiĭ să fie scutițĭ. Prin urmare decretă contribuție generală după venitul fie-căruĭ. Acésta înavuțesce Patria și o Patrie avută e în folosul tutulor și prin urmare în paguba nimănuĭ. Acésta chiamă pe toțĭ la aceleașĭ drepturĭ și datoriĭ într'o Patrie dréptă, înfloritóre și care cu tot dreptul nu va maĭ putea suferi control străin.

Poporul român dă înapoĭ la tóte stările, dreptul cel vechiŭ de a avea representanțĭ în generala adunare; decretă de adĭ înainte alegerea largă, liberă, dréptă, unde tot Românul are dreptul de a fi chiemat și unde numaĭ capacitatea, purtarea, virtuțile și încrederea publică să'ĭ dea dreptul de a fi ales. Acésta pe ceĭ bunĭ, pe ceĭ dreptĭ nu-ĭ păgubesce întru nimic, și Româniĭ aŭ fost tot-deauna bunĭ. O sciŭ străiniĭ, și o scie proverbul cel vechiŭ: «bună țară, rea tocmélă.» Acéstă decretare nu e în paguba nimenuĭ, va să schimbe numaĭ tocméla.

Poporul român decretă tipar liber, cuvîntare liberă, adunărĭ libere spre a vorbi, a scrie cele de folos, spre a arăta adevĕrul. Adevĕrul, ideile, cunoscințele vin de la Dumnedeŭ, în folosul general al ómenilor, ca sórele, ca aerul, ca apa, și prin urmare sunt proprietate universală; și dacă se cuvine a fi respectată însușĭ proprietatea particulară, cu atâta maĭ vîrtos este sacră și neatinsă proprietatea universală. A îneca adevĕrul, a stinge luminele, a împedeca folósele, prin înpedecarea tiparuluĭ, este o vîndare către Patrie, o apostasie către Dumnedeŭ. Libertatea tiparuluĭ nu póte păgubi pe nimenĭ de cât pe fiiĭ întunereculuĭ.

Poporul român voiesce pace, voiesce tărie, voiesce garanția averilor sale materiale, morale și politice; decretă dar gvardie națională în care tot Românul se nasce al eĭ soldat, tot Românul

e un gvardian al fericireĭ publice, un garant al libertăților publice. — Acésta nu păgubeşte pe nimenĭ de cât pe conspiratoriĭ asupra drepturilor Patrieĭ.

Poporul român chiamă tóte stările la fericire, recunósce facerile de bine ale comerciuluĭ, scie că sufletul luĭ este creditul, care nicĭ o dată n'a vrut să i-l înlesnéscă sistema trecută. Decretă dar o bancă națională, însă cu fondurĭ naționale.

Poporul român, în generositatea şi evlavia sa se închină locurilor sfinte şi va trimite de acum înainte la sfîntul Mormînt şi la alte aşeḑăminte religióse unt-de-lemn, tămâie, făcliĭ şi însuşĭ banĭ spre ținerea de şcóle, de preoțĭ, spre lauda luĭ Dumneḑeŭ; şi tot spre adevĕrata laudă a celuĭ ce s'a restignit spre desrobirea celor săracĭ, decretă ca prisosul veniturilor mănăstirescĭ să fie al țăreĭ spre desrobirea şi ajutorul celor săracĭ şi reclamă moşiile mănăstirilor închinate a le scóte de subt orĭ-ce mâncătorie. Poporul român dă luĭ Dumneḑeŭ ce este al luĭ Dumneḑeŭ şi ia de la fariseĭ ceea ce nu este al fariseilor ca să dea săraculuĭ care e fratele Domnuluĭ. Acésta nu e în paguba Românilor, ci spre mîntuirea lor şi lauda sfintelor locurĭ.

Poporul român împarte dreptatea de o potrivă la toțĭ, şi dreptatea o dă pentru toțĭ şi maĭ vîrtos pentru ceĭ săracĭ. Săraciĭ, săteniĭ, plugariĭ, hrănitoriĭ oraşelor, fiĭ Patrieĭ ceĭ adevĕrațĭ ce aŭ fost defăimațĭ atât în delung cu numele glorios de Român, ce aŭ purtat tóte greutățile țăreĭ prin munca lor de atâtea vécurĭ aŭ lucrat moşiile şi le aŭ îmbunătățit, aŭ hrănit pe strămoşiĭ proprietarilor, pe moşiĭ lor, pe părințiĭ lor, pe aceştĭ proprietarĭ însuşĭ şi aŭ drept înaintea generosităţiĭ proprietarilor, înaintea dreptățiĭ patrieĭ, îşĭ cer o părticică de pămînt îndestul pentru hrana familieĭ şi vitelor sale, părticică rescumpĕrată de atâtea vécurĭ cu sudorile lor. Eĭ o cer şi Patria le-o dă; şi Patria iară ca o mumă bună şi dréptă va despăgubi pe fie-care proprietar de mica părticică ce o va da săraculuĭ ce nu are pămîntul sĕŭ, după strigarea dreptățiĭ, după glasul Evangelieĭ, după inima cea frumósă a Românilor, în care aŭ aflat parte străiniĭ în tot-d'a-una, necum frațiĭ lor, hrănitoriĭ lor, tăria lor cea adevĕrată. Claca dar şi acea infamă iobăgie se desființéza; lucrarea la lucru drumurilor se desființéză; săténul fără pămînt se face proprietar şi tărie neînvinsă celor maĭ avuțĭ în folosul tutulor şi în paguba nimĕnuĭ, vistieria va despăgubi pe toțĭ.

Poporul român, după vechile sale drepturĭ, voesce ca Domnul în care este personificată suveranitatea acestuĭ popor, să fie tare prin dragostea publică, drept, luminat, voitor de bine patrieĭ, bărbat întreg; şi ca să-l pótă afla la alegere ast-fel, decretă după vechile sale drepturĭ, a-l căuta în tóte stările societățiĭ, în tótă nația, iar nu într'un numĕr mărginit de ómenĭ. Domnia nu e drept de moştenire a nicĭ uneĭ familiĭ, domnia este a Patrieĭ. Ea o dă celuĭ ce va socoti de cuviință dintre fiĭ sĕĭ. O asemenea alegere strînge şi maĭ mult legăturele nóstre cu I. Pórtă,

pentru că per puţinele persóne ce se pot influinţa în paguba I. Porţi şi a poporului român.

Puterea suverană purcede de la Dumnedeŭ şi în tótă ţara se află unde-va. In ţara Română este în poporul român ce are dreptul de a numi pe capul cel maĭ înalt al Patrieĭ. Prin urmare, poporul avênd dreptul suveran póte revesti cu dînsul pe orĭ-cine va socoti de cuviinţă şi pe câţĭ anĭ i-se va părea că-ĭ este maĭ de folos. Aşa dar, decretă ca Domnia să se dea celuĭ ales numaĭ pe cincĭ anĭ, spre a se tăia rivalităţile şi urele îndestulate, şi spre a pune o emulaţie între cetăţenĭ a fi bunĭ, întregĭ şi folositorĭ Patrieĭ ca să tragă încrederea publică.

Poporul român lépădă de la sine orĭ-ce titlu ce i s'a introdus prin corupţie de la străinĭ în potriva vechilor sale datine. Domnul este ales unul dintre cetăţenĭ şi după domnie rĕmâne iară cetăţén, fiŭ al Patrieĭ. Domnul nicĭ nu a fost, nicĭ nu este prinţ; domn e tot cetăţénul, domn e şi capul ţăreĭ. Asta e titlul cunoscut de toţĭ Româniĭ. Vorba de prinţ e cunoscută numaĭ de ceĭ ce sciŭ din limbele Europeĭ. Vorbele de Prea Inălţat, prea luminat sunt nisce traducţiĭ din limbagiul fanarioţilor iubitorĭ de titlurĭ.

La multe trebuinţe ce are Patria acum pentru despăgubire şi atâtea cheltuelĭ spre înaintarea Patrieĭ, Poporul român nu maĭ póte da Domnuluĭ o listă civilă atât de mare, şi maĭ vîrtos că, şi fără acésta, vede că este de neapĕrată nevoie ca Domnul să dea exemplu maĭ întâiŭ de simplitate şi de viaţă cumpĕtată.

Vorbele: Nobil, Nobilitate, sunt necunoscute între poporul român. Fapta asemenea e şi maĭ necunoscută; căcĭ nimic n'a fost de moştenire în ţara acésta, nicĭ rang, nicĭ titlurĭ, de cât proprietatea şi numele familieĭ. Poporul român decretă dar desfiinţarea tuturor rangurilor titulare ce nu aŭ funcţiĭ şi a căror nume nu aduc aminte de cât nisce timpĭ de barbarie şi de servilitate.

Poporul, protestând asupra măsurelor arbitrare şi nelegiuite de a se pune o taxă la învĕţătură, de la care săracul, orfanul, fiul văduveĭ e scos afară; protestând asupra releĭ cugetărĭ de a degrada şi a ucide naţionalitatea prin scóterea limbeĭ naţionale din şcóle, decretă o învĕţătură pentru toţĭ egală, progresivă, integrală, pe cât va fi cu putinţă după facultăţile fie-căruia şi fără nicĭ o plată; decretă în Bucurescĭ o şcólă politehnică, câte o universitate în Bucurescĭ şi Craiova şi câte liceŭ cum şi pensionate pentru amêndouĕ sexele; câte un liceŭ asemenea şi un pensionat în fie-care judeţ; câte o şcólă normală în fie-care plasă şi câte o şcólă începĕtóre bine întocmită în fie-care sat. Decretă sciinţele ca şi până acum în limba Patrieĭ şi cultura şi înflorirea acesteĭ limbe, după natură şi după origina eĭ, cu literele sale, atât în cărţile profane, cât şi în cele sacre, cum şi introducerea literelor în tóte cancelariile.

Despre acest capitol al învĕţătureĭ, guvernul va fi dator sub a sa respundere a pune cea maĭ activă stăruinţă, spre a se înfiinţa aşedĕmintele de educaţie publică; şi precum nu se póte

lăsa nicĭ un creştin a se nasce şi a muri nebotezat, asemenea nicĭ un fiŭ de cetăţén din câţĭ se află adĭ în vîrstă de doĭ-spre-dece anĭ şi câţĭ se vor nasce de acum înainte, să nu rămâie neîmpărtăşit de învĕţătură; căcĭ pe dînsa se întemeiază viitorul ţĕriĭ şi punerea în lucrare cum şi garanţia cea adevĕrată a aşedĕmînturilor Patrieĭ.

Poporul român lépădă de pe sine neomenia şi ruşinea de a ţine robĭ şi declară libertatea Ţiganilor celor particularĭ. Ceĭ ce aŭ suferit până acum ruşinea păcatuluĭ de a avea robĭ sunt iertaţĭ de poporul român; iar Patria, ca o mumă bună, din vistieria sa, va despăgubi pe orĭ-cine va reclama că aŭ avut pagubă din acéstă faptă creştinéscă.

Poporul, decretând o dată drepturile civile şi politice ce le-a avut în to-td'auna tot cetăţénul, declară că tot Românul e liber, tot Românul e nobil, tot Românul e un domn. Prin urmare, de adĭ înainte desfiinţéză orĭ-ce pedépsă cu bătaia şi rumpe în obrazul gîzilor orĭ-ce biciŭ şi orĭ-ce vargă ce degradă demnitatea cetăţénuluĭ. Bătaia dar se ardică de la orĭ-ce dregătorie şi cu atâta maĭ vîrtos din rîndurile soldaţilor.

Poporul român, de şi nu cunósce fiinţa pedepseĭ cu mórte, însă pentru că adesea prin judecătoriile criminale, judecătoriĭ de sistema cea vechie aŭ cutezat a da afară nisce sentinţe de mórte, fără să fi putut a se pune în lucrare, Poporul decretă desfiinţarea cu totul a pedepseĭ cu mórtea, atât în lucrare cât şi în sentinţe.

Poporul român vĕdênd întrerumperile sale de relaţiĭ cu În. Pórtă, maĭ vîrtos de la 1828 încóce, vĕdênd că representantul sĕŭ la Constantinopole e un străin, reclamă a-şĭ avea relaţiile de-adreptul cu În. Pórtă şi representant al sĕŭ la Constantinopole însuşĭ dintre Românĭ.

Pe scurt, Poporul român, recapitulând, decretă:

1. Indipendinţa sa administrativă şi legislativă pe temeiul tractatelor luĭ Mircea şi Vlad V, şi neamestec al nicĭ uneĭ puterĭ din afară în cele din întru ale sale.
2. Egalitatea drepturilor politice.
3. Contribuţie generală.
4. Adunanţă generală compusă de representanţĭ aĭ tutulor stărilor societăţiĭ.
5. Domnul responsabil ales pe câte cincĭ anĭ şi căutat în tóte stările societăţiĭ.
6. Imputinarea listeĭ civile—ardicarea de orĭ-ce mijloc de corupere.
7. Responsabilitatea ministrilor şi a tutulor funcţionarilor în funcţia ce ocupă.
8. Libertatea absolută a tiparuluĭ.
9. Orĭ-ce recompensă să vie de la Patrie, prin representanţiĭ sĕĭ, iar nu de la Domn.
10. Dreptul fie-căruia judeţ de a-şĭ alege dregĕtoriĭ sĕĭ, drept care purcede din dreptul poporuluĭ întreg de a-şĭ alege Domnul.

11. Gvardie națională;
12. Emancipația mânăstirilor închinate;
13. Emancipația clăcașilor ce se fac proprietarĭ prin despăgubire.
14. Desrobirea țiganilor prin despăgubire.
15. Representant al țăreĭ la Constantinopole dintre Românĭ.
16. Instrucție egală și întrégă pentru tot Românul de amândouĕ sexele.
17. Desființarea rangurilor titulare ce nu aŭ funcțiĭ.
18. Desființarea pedepseĭ degrădătóre cu bătaia.
19. Desființareă atât în faptă cât și în vorbă a pedepseĭ cu mórtea.
20. Așeḑĕminte penitenciare unde să se spele ceĭ criminalĭ de păcatele lor și să iasă îmbunătățițĭ.
21. Emancipația Israeliților și drepturĭ politice pentru orĭ-ce compatrioțĭ de altă credință.
22. Convocare îndată a uneĭ adunanțe generale estraordinare constituante alese, spre a representa tóte interesele saŭ meseriile națieĭ, care va fi datóre a face Constituția țĕreĭ, pe temeiul acestor 21 articole, decretate de Poporul român.

Acéstă adunanță va lăsa în moștenire viitorimeĭ, Constituția acésta, și va fi datóre încă a o încheia printr'o legiuire, prin care neapărat la fie-care 15 anĭ, din dreptul sĕŭ să 'șĭ alégă poporul deputațĭ extra-ordinarĭ carĭ, venind în adunanță extra-ordinară să întroducă reformele cerute de spiritul epocheĭ. Cu acésta se împedică d'acum înainte vrednica de plâns nevoie de a se cere reforme cu mâna armată, și vor fi ferițĭ copiiĭ și strănepoțiĭ noștri de necesitatea în care s'a aflat astă-ḑĭ poporul român.

Aceste decretărĭ vin din glasul general al țĕriĭ; sunt drepturĭ vechĭ ale eĭ, sunt după legĭ, sunt după tractate. I. Pórtă, atât în generositatea cât și în interesul sĕŭ le primește. Rolul RusieĬ este de a ne asigura drepturile când ar fi călcate din afară și maĭ vîrtos când voim a ne reîntregi într'nsele. Când ea ni se va împotrivi, va dovedi lumiĭ întregĭ că a avut gând rĕŭ asupra nóstră și asupra TurcieĬ. Arhipăstorul țĕreĭ le va bine-cuvînta, dacă este păstor după legea luĭ Christos; va suscrie decretul acesta în capul tutulor de va voi să ne maĭ păstoréscă și de va fi pătruns de duhul EvangelieĬ.—Domnul țĕreĭ nu póte sta contra, pentru că este alesul eĭ, și nu póte împedica acéstă faptă fără a-șĭ trage numele de trădător al țĕreĭ și rebel către I. Pórtă.

Boieriĭ n'aŭ nicĭ un cuvînt a nu primi pentru că nu perd nimic și maĭ vîrtos cà prin învoirea lor vor da lumiĭ o dovadă de frumosul suflet ce caracterisă tot-d'auna pe ceĭ maĭ marĭ aĭ țĕriĭ. Strămoșiĭ noștri ne-aŭ asigurat cu sângele lor o Patrie. Misiunea boerilor este a statornici dreptatea ceruluĭ, dreptatea evangelieĭ într'însa; misiunea lor de astă-ḑĭ are și maĭ mare preț înaintea luĭ Dumneḑeŭ.

Negutătoriĭ, meseriașiĭ, săteniĭ bine-cuvîntă decretele acestea; le reclamă, le cer, de și n'aŭ avut până acum glas, le-aŭ cerut

cu ochiĭ, cu mâinile, cu tóte mişcările, fără a scóte o vorbă după cum cere mutul ars de sete, apa, după cum cere cel astupat, cel înnecat, aerul.

Fraţĭ Românĭ! Soldaţĭ carĭ sunteţĭ fiiĭ şi fraţiĭ noştri, preveghiaţĭ a ţine buna orînduială, pentru că datoria vóstră acésta este. Nu ascultaţĭ însă când voitoriĭ noştri şi aĭ voştri de rĕŭ vĕ vor porunci a da in fraţiĭ voştri şi a vĕ întina măinele în ceĭ ce se scólă pentru binele vostru şi al părinţilor voştri. Punerile la cale, legiurile cele nouĭ ale Poporuluĭ român vĕ înalţă la trépta de om, desfiinţéză vergele de pe spatele vórstre cu carĭ eraţĭ socotiţĭ în starea vitelor; vĕ înalţă la trépta de a putea şi voĭ a vĕ face ofiţerĭ, când veţĭ merita; şi uşuréză, daŭ drepturĭ părinţilor şi fraţilor voştriĭ. Când veţĭ lăsa puşca din mână, de aḑĭ înainte vĕ aştéptă o Patrie, iar nu claca şi biciul dorobanţuluĭ. Ceĭ ce vĕ vor da poruncĭ a face foc asupra fraţilor voştriĭ, însemnaţi-ĭ, că aceia nu sunt românĭ, saŭ de vor fi, sunt vînduţĭ şi vĕ vînd şi pe voĭ ca să mergeţĭ a împlea şanţurile cu trupurile vóstre, bătându-vĕ împotriva voitorilor de bine aĭ omeniriĭ!

Ofiţerĭ românĭ! Camaraḑiĭ voştriĭ din Europa v'aŭ dat exemplul. Europa luminată e cu ochiĭ deschişĭ asupra vóstră. A-ţĭ încins săbiile spre a ţine buna orînduială şi a vĕ lupta asupra vrăjmaşilor Patrieĭ. Ţineţĭ buna orînduială, şi voĭ pricepeţĭ maĭ bine de cât soldăţiĭ voştri, şi cunósceţĭ pe adevĕraţiĭ vrăjmaşĭ aĭ Patrieĭ. Scóteţĭ săbiile, faceţi-le să lucéscă înaintea sóreluĭ dreptăţiĭ şi al libertăţiĭ Patrieĭ. Iată calea cea maĭ gloriósă în analele Patrieĭ vi se deschide vouĕ. Feriçiţi-vĕ că v'aţĭ aflat în capul camaraḑilor voştri în acéstă ḑi mare, ce a venit de la Dumneḑeŭ şi care intrând în eternitate, se va înfăţişa iar înaintea luĭ Dumneḑdŭ cu misiunea sa împlinită şi cu fruntea încoronată de numele vóstre ca de nişte stele de mîntuire a Poporuluĭ român. Iar dacă capiĭ voştriĭ vĕ vor comanda asupra fraţilor voştriĭ, n'aveţĭ să ascultaţĭ de cât glasul Poporuluĭ Suveran.; frângeţi-vĕ săbiile înaintea orĭ-căreĭ comande vărsătóre de sânge. Nişte asemenea comandanţĭ vor fi însuflaţĭ de duhul luĭ Satan. Şi el asemenea a fost un căpitan în cetele cereştĭ şi îngeriĭ păciĭ şi aĭ dragostiĭ îĭ smulseră aripele. Smulgeţĭ şi voĭ asemenea spaletele din umeriĭ orĭ-căruĭ căpitan trădător, ce va comanda să se verse cea maĭ mică picătură de sânge.

Cuvioşĭ Egumenĭ, protopopĭ, preoţĭ, voĭ împliniţĭ locul Apostolilor, şi astăḑĭ se proclamă nişte legĭ pe temeiul Evangelieĭ. Este sarcina vóstră, datoria vóstră a eşi cu crucea în mână şi a pecetlui cu dînsa tunurile şi ţevile purtătóre de mórte. Christos a înviat şi s'a doborât mórtea şi robia. Voĭ trebue să spuneţĭ lumiĭ că este Antichrist tot omul, ce face mórte asupra frateluĭ sĕŭ, tot omul ce maĭ voesce robia, tot omul ce n'are milă de sĕrac, de vĕduvă şi de orfan. Luaţĭ vestmintele vóstre, armaţi-vĕ cu crucea şi cântaţĭ psalmul 108 împotriva orĭ-caruĭ vînḑĕtor al Patrieĭ

Boierĭ, voĭ aţĭ fost generoşĭ cu străiniĭ, ĭ-aţĭ primit, ĭ-aţĭ hrănit, ia-ţĭ avuţit, ia-ţĭ chiemat a se împărtăşi de drepturile nóstre şi nu veţĭ fi voitorĭ de rĕŭ pămîntenilor fraţilor noştri, nu veţĭ face ruşine Patrieĭ în străinătate; nu veţĭ suferi a se pune o pată pe numele vostru; nu veţĭ lăsa un blestem peste copiiĭ voştri, nu-ĭ veţĭ osîndi a se ruşina de numele ce le veţĭ lăsa în moştenire. Daţĭ din frumosul vostru suflet fericirea fraţilor voştri, fără paguba vóstră, căcĭ Dumneḑeŭ vĕ va da însutit şi aşeḑămintele cele nouĭ şi drepte peste curând vor înḑeci veniturile vóstre. Cu toţiĭ întindeţĭ mâna a închega tóte clasele societăţiĭ într'un singur corp pe care să-l putem numi fără ruşine **NAŢIE**

Cetăţenĭ în general! Preoţĭ, Boierĭ, Ostaşĭ, Neguţătorĭ, Meseriaşĭ, de orĭ-ce tréptă, de orĭ-ce naţie, de orĭ-ce religie, ce vĕ aflaţĭ în capitală şi prin oraşe, Grecĭ, Sîrbĭ, Bulgarĭ, Germanĭ, Armenĭ, Israeliţĭ, armaţi-vĕ spre a ţine buna orînduială şi a ajuta la fapta cea mare. Patria este a nóstră şi a vóstră. Vouĕ vĕ place a şedea într'însa şi ea vĕ primesce. Sistema cea veche nu va chiemaţ şi pe voĭ la masa de obştĭ. De aḑĭ înainte o masă avem cu toţiĭ; un ospĕţ de frăţie ni se întinde; aceleaşĭ drepturĭ vom avea cu toţiĭ.

Şi voĭ, o bine-cuvîntaţĭ sătenĭ, fraţĭ aĭ luĭ Christos; munca nóstră, pâinea şi vinul se prefac în trupul şi în sângele Domnuluĭ; voĭ sunteţĭ fiiĭ ceruluĭ, fiiĭ păceĭ şi aĭ ţărieĭ; voĭ sunteţĭ hrănitoriĭ noştri; voĭ aţĭ plâns şi vĕ veţĭ bucura, voĭ aţĭ însătoşat de dreptate şi vĕ veţĭ rĕcori; pe voĭ v'a fericit Mântuitorul lumiĭ. Fericiţĭ sunteţĭ şi în lumea acésta şi în cea-l'altă. Staţĭ dar la locul vostru că ḑiua a venit; cătaţi-vĕ de câmpurile vóstre ce vi le dăruieşte astă-ḑĭ Patria, care rîd înaintea vóstră şi vĕ chiamă la fericire. Iar pentru că duhul rĕuluĭ, Satana, póte să maĭ aţîţe óre-care vrăjmaşĭ ce vĕ pismuesc mântuirea şi fericirea, trimeteţĭ din fie-care sat câte un preot cuvios şi câte treĭ inşĭ împuterniciţĭ a vĕ cere dreptatea ce vi se cuvine. Dreptatea v'o dă tótă lumea cu mâinĭ pline şi cu lacrămile în ochĭ. Iar preoţiĭ vor citi blestemele sfîntuluĭ Vasile spre a goni duhul rĕuluĭ din ţară.

Măria Ta, Domnule ales al Ţĕreĭ!

Plânge poporul român cu durere că te pomenesce în urma tutulor şi este la M. T. să te puĭ în cap. Patria te-a ales, te-a avut fiul eĭ cel maĭ scump; guvernarea 'ţĭ a fost problematică: te-aĭ arătat în ochiĭ Patrieĭ şi aĭ lumiĭ ca fiul risipitor din Evanghelie. Vino înapoĭ şi va pune Patria inel în drépta ta şi va înjunghia viţelul cel gras. Noĭ nu-ţĭ cerem cuvînt, pentru că eştĭ fratele nostru, eştĭ român. Cuvîntul îl veĭ da înaintea consciinţeĭ M. Tale, înaintea luĭ Dumneḑeŭ. Nu scim dacă câte aĭ făcut le-aĭ făcut de bună voie, orĭ silit. Acum e timpul să arăţĭ lumeĭ că aĭ fost şi escĭ român: acum e timpul să facĭ să se spele cele trecute, şi să nu laşĭ fiilor un nume vestejit. Patria te reclamă de fiŭ, ea îşĭ rumpe vestmintele, îşĭ bate peptul şi alérgă şi într'o parte şi într'alta cerênd să nu péră niciĭ unul din fiĭ sĕĭ, să nu se verse nicĭ o picătură de sânge de român. Patria uită

tot: fiĭ dar al eĭ, după cum ea voesce să te aibă în cap la acéstă mare faptă. Fă o pagină frumósă istorieĭ române. Nu-ţĭ face copiiĭ a se ruşina în sînul Franţeĭ de tatăl lor; nu lăsa ţara fără cap în asemenea împregiurărĭ în prada intrigeĭ ce ar putea aduce anarchie, căcĭ atuncĭ, vaĭ nouă! şi de treĭ orĭ vaĭ M. Tale.

Fraţĭ Românĭ! Nu vĕ temeţĭ de nicĭ o putere nepravilnică de din afară, căcĭ s'aŭ dus timpiĭ sileĭ şi aĭ dreptuluĭ celuĭ maĭ tare. Ţineţĭ numaĭ buna orînduială în întru. Intrarmaţi-vĕ în gvardie naţională spre asigurarea drepturilor vóstre şi spre a forma cruciata înfrăţiriĭ claselor în întru, cum şi a face parte în cruciata înfrăţiriĭ naţiilor în afară. Adunaţi-vĕ cu toţiĭ sub stégurile Patrieĭ. Cele treĭ culorĭ naţionale vĕ sunt curcubeul speranţelor. Crucea ce e d'asupra lor va aduce aminte Rusieĭ că e creştină. Crucea se va pune pe hotarul nostru, şi Rusul nu va calca în ţara nóstră fără să calce maĭ ântîiŭ crucea la care se închină. De nu se va sfii de semnul acesta, vom trimite înainte-ĭ nu armele ce nu le avem, ci preoţiĭ noştri, bătrîniĭ noştriĭ, mumele nóstre, pruncii noşiri, carĭ însoţiţĭ de îngerul Domnuluĭ ce păḑesce pe ceĭ ce se scólă în numele luĭ, vor ţipa şi se va auḑi până la marginile pămîntuluĭ că Româniĭ nu le-aŭ luat nimic, că eĭ nu-ĭ vor în ţara lor. Vor pune preoţiĭ evanghelia pe care se întemeiază legile nóstre, o vor pune în calea lor ca să calce pe dânsa şi să vie să robéscă un popor ce tot d'auna ĭ-a fost voitor de bine, făcĕtor de bine în resbóiele luĭ. Rusia până acum s'a ḑis că este chezaşe a drepturilor nóstre. Noĭ, în strigarea nóstră, nu cerem de cât drepturile nóstre şi protestăm maĭ dinainte la I. Pórtă, la Franţa, Germania şi Englitera asupra orĭ-căriĭ invaziĭ în pămîntul nostru, ce ne va pismui fericirea şi ne va cutropi independenţa nóstră din întru.

Apoĭ poporul român declară astăḑĭ, în faţa luĭ Dumneḑeŭ şi a ómenilor, că, dacă proclamaţia sa se vede pretutindenĭ insuflată de spiritul păceĭ, dacă eĭ nu vorbesc într'un ton ameninţător şi se ţin pe drumul legilor şi al tractatelor, acésta învederéză caracterul lor cel pravilnic şi sufletul lor ce de o potrivă adóră libertatea şi a lor şi a altor naţiĭ, ce voind a se reîntregi în drepturile lor, scie a respecta pe ale altor naţiĭ. Acésta îĭ face a vorbi ast-fel, iar nu frica: Căcĭ sunt o naţie maĭ mult de 8 milióne suflete şi, la orĭ-ce invaḑie din afară ce le va ameninţa libertăţile, fie-care va sci a-şĭ apăra vetrele, şi străinul, în cele după urmă, la orĭ-ce nenorocire va putea cotropi numaĭ pămîntul, dacă va dormi Dumneḑeŭ, iar nu şi óameniĭ. Nicĭ un Român nu va maĭ trăi după mórtea independenţeĭ Patrieĭ Sale.

Fraţĭ Românĭ! respectaţĭ proprietatea şi persónele, adunaţi-vĕ cât de mulţĭ, armaţi-vĕ cu toţiĭ, însă imitaţĭ pe fraţiĭ voştri Transilvanĭ. Vedeţĭ cum se adunară atâtea miriade fără să se facă cea maĭ mică larmă, cea maĭ mică neorînduială. N'aveţĭ nicĭ o temere de cât temerea de Dumneḑeŭ şi atuncĭ vóĕ cu adevĕ-

rat vi se va cuveni a striga fără rușine: «Că cu noi este Dumnedeŭ!»

Cu noĭ este Dumnedeŭ, fraților, în numele luĭ sculați-vĕ și îngerul rĕsbunăriĭ dumnedeescĭ va stinge pe tot vrăjmașul și va doborî și cal și călăreț, carele și armele luĭ vor fi răsipite ca pulberea și planurile luĭ împrăștiate ca fumul.

La arme Românĭ! la armele mântuiriĭ!

Poporul plângea lacrimele bucurieĭ și mulțumia D-zeireĭ că-ĭ dedese mântuirea.

Scirea mișcăriĭ sĕ respândi repede și fu primită pretutindenĭ cu mulțumire, cu entusiasm chiar.

Poporul sătén, în bucuria luĭ, făcu și cântecul:

Să trăiască popa Șapcă,
C'a scăpat țara de clacă.

Guvernul provisoriŭ, numi prefect la Teleorman pe profesorul Constantinescu și cu oștirea ce-l înconjura și cu poporul, porni spre Caracal, după ce puse în cunoscință pe Magheru despre cele întâmplate și adresâ Domnitoruluĭ Bibescu o scrisóre în care-ĭ cerea să priméscă Constituțiunea și să se pună în fruntea poporuluĭ.

Pe drum, țĕraniĭ îl întâmpinaŭ și-l bine-cuvîntaŭ, pe drum fu întâmpinat și de Magheru, care de și ocârmuitor al județuluĭ Romanați, făcea parte din mișcare și fusese proclamat la Islaz membru al guvernuluĭ.

---

9 și 10 IUNIE LA BUCURESCI

In aceeașĭ di, la 9 Iunie, mișcarea trebuia să isbucnéscă și în Bucureșcĭ la Prahova și la Vâlcea. Scirile de la Islaz însă sosise comitetuluĭ târdiŭ, așa în cât pregătirĭ nu se putură face la Bucurescĭ de cât pentru nóptea de 9 spre 10 Iunie.

Guvernul însă, presimțind, luâ mĕsurĭ spre a impedeca mișcarea și a o sugruma, chiar nainte d'a se produce.

«Bate-voĭ păstorul și se vor risipi oiele» disu-șĭ-a Bibescu, și într'adevĕr o listă, scrisă chiar de mâna Bibesculuĭ, însemná polițieĭ persónele ce trebuiaŭ a fi arestate. Pe acea listă se afla numele luĭ Stefan, Nicolae și Alecu Golescu, Eliade, Rosetti, Gr. Grădișteanu, Bălcescu, Brătianu, Ioan Voinescu și alțiĭ. Poliția se asvîrli asupra capilor mișcăriĭ:

St. Golescu, Eliade și Bălcescu nu se aflaŭ în Bucuresci, deci nu puteaŭ fi arestați; poliția arestâ dar și duse la cazarmă pe C. A. Rosetti și arestâ la agiă pe maiorul Voinescu II, pe Teologu și alții.

N. Golescu și I. Brătianu scăpară, cel d'intâiŭ ascundêndu-se la consulul engles, Colhoum, iar Ion Brătianu, pe care consulul nu voi să-l priméscă, nu scăpâ de cât rădêndu-și barba și mustățile și punênd ochelari albaștri; Gr. Grădișteanu să ascunse într'o grópă de nisip de la Sf. Stefan.

Se făcură multe arestări, căci inițiații — în urma mĕsurei luate ca mișcarea să isbucnéscă la ora 3 dim., la 9 spre 10 Iunie, se aflaŭ adunați la locurile destinate, așteptând semnalul. Din cauza arestărilor făcute, semnalul însă nu se dete, și cei adunați cădură cu mulțimea în mânile poliției.

«Comisiile, agia și casarma gem de criminalii prinși, dice Aaron Florian, într'o scrisóre cu data de 10 Iunie, adresată lui G. Bariț (1).

Ast-fel, pentru moment, mișcarea fu zădărnicită.

Domnitorul, teatral ca tot-dé-una, credênd că a înăbușit revoluțiunea și voind să-și arate bucuria și să sfideze, eși la preumblare, în trăsură deschisă, împreună cu Vilara.

Trei tineri, Gr. Pereț, D. Crețulescu și Al. Paleologu (2), trag asupra Domnului la șosea și din norocire nu'l lovesc, iar în urmă fug înainte spre Ploiesci.

Atentatul acesta nu póte fi imputat de cât persónelor ce l'aŭ săvîrșit; el nu e în nici-o legătură cu revoluțiunea și cu faptele ei, căci sciut este că revoluțiunea vroia nu peirea, ci îndreptarea Domnului pe calea intereselor națiunei.

Bibescu credea că triumfa, că era stăpân pe situațiune și voind să esploateze atentatul contra revoluțiunii, sĕ duse la casarmă în diminéța de 11, adunâ pe ofițeri, le arătâ epoletul găurit de glonț, vorbi despre atentat și despre revoluțiune, înfățișând'o ca îndreptată în contra patriei și cerêndu-le sĕ-i jure din noŭ credință. Unii abia jurară; alții respunseră că sunt gata să móră în contra vrășmașilor țĕrii; dar că în potriva fraților lor nu vor ridica arma.

(1) La Academiă. Coresp. Bariț, vol. I.
(2) In Notițele de la I. Brătianu se găsesc numele Paleologu, I. Bălăceanu și Gr. Polizu (Crețulescu?).

Aceste vorbe le spuse maiorul Polizu în numele tutulor (1).

Acésta impresionâ adânc și descurajâ pe Bibescu.

Revoluționarii, de și decimați prin numerósele arestări făcute, nu se descurajaseră; eĭ îndrăzniră a se întruni din noŭ, de astă dată la Axente Sever (Notițele de la I. Brătianu) și combinară ultimele mĕsurĭ de luat pentru ḑiua de 11 Iunie, pe care o hotărîră pentru isbucnirea revoluțiunii.

---

11 IUNIE LA BUCURESCĬ

Vinerĭ, în ḑiua de 11 Iunie, la ora 4d. a., — ora otărîtă — sĕ dete semnalul. Clopotul Mitropolieĭ, prin îngrijirea revoluționarilor, fu sunat așa cum se convenise, și numaĭ de cât clopotele celor-alte bisericĭ respunseră.

Poporațiunea, auḑind semnalul mântuireĭ, fu în picióre și porni spre locurile alese pentru adunare.

In acelaș timp, iuncărul Magheru, însoțit de alți patru tinerĭ, ajunsese în strada Lipscanĭ, sĕ sui pe o scară— alțiĭ spun pe o masă — ce se afla nu din întâmplare înaintea magazinuluĭ de lipscănie al luĭ Dumitru Danielopolu (2) și începu a citi proclamațiunea.

Comercianțiĭ din Lipscanĭ — toțĭ inițiațĭ — închiseră repede prăvăliele și măriră grupul celor ce ascultaŭ citirea proclamațieĭ. Intr'o clipă, gruparea deveni atât de numerósă, în cât nu se mai putea auḑi ceea ce se citea; dar toțĭ nu încetaŭ d'a aclama Constituțiunea.

Trăiască Patria! Trăiască Constituțiunea! fură strigătele ce eșiaŭ din pepturile tutulor și carĭ se repetaŭ din grup în grup, prin Lipscanĭ și prin alte strade.

Comercianțiĭ scóseră stindardele ce aveaŭ pregătite și manifestanțiĭ porniră numeroșĭ și compacțĭ pe strada Șelarĭ, pe lângă prăvălia luĭ Manole Popovicĭ, astă-ḑĭ Becheanu, spre a merge la palat (2).

---

1). Veḑĭ Not. I. Brătianu.

2). Acum acea casă transformată e ocupată de magasinul de mode la «Gustul Parisian», str. Lipscanĭ No. 13.

3). Palatul Bibescu se afla pe locul, acum viran, dinstrada Bibescu-Vodă, în fața stradeĭ ce urcă la Cameră.

Tot atuncĭ, maĭ jos, spre biserica Sf. George, la răspîntie, Catina, autorul marșuluĭ revoluțiunii, citi aceeașĭ proclamațiune și porni cu mulțimea adunată iarășĭ spre palat.

N. Golescu, mi se afirmă, veni în fruntea mulțimeĭ, care sosia spre palat, din spre podul Mogoșóieĭ. (1)

De pe alte strade vecine cu palatul Bibescu veniaŭ asemenea grupurĭ cu stindarde, și din ce în ce maĭ numeróse.

In acelaș timp, la barierile orașuluĭ sosea mulțime de săteni cu stindardul tricolor în frunte, cu proclamația în mână și strigând: *dreptate! dreptate!*. Eĭ eraŭ fără arme și fără nimic; numaĭ cu merinde în traistă.

Se îmbrățișéză cu orășeniĭ câțĭ le eșiră înainte și unindu-șĭ glasurile strigaŭ cu toțiĭ: *dreptate!* înaintând mereŭ spre palat.

Ajunșĭ acolo, țĕraniĭ și orășeniĭ, împreună cu tinerimea, strigaŭ: *Trăiască Constituția*!

Ast-fel, între 6 și 7 ore seara, mulțimea era atât de numerósă la palat, unde și intrase în curte și în jurul luĭ, în cât «din odăile palatuluĭ și până la casele Fâlcoianuluĭ», cum spune un corespondent, martur ocular, nu maĭ putea cine-va să străbată.

Parcă să golise tot orașul, adauge un alt corespondent.

Poporul cerea mereŭ ca Domnitorul să priméscă și să subscrie Constituțiunea

Nicolae Golescu, în numele poporuluĭ, să presintă M. S. Domnuluĭ și-ĭ supune Constituțiunea, rugându-l să-o subscrie și să contribue ast-fel la fericirea Patrieĭ.

Poporul de afară, cu strigăte de miĭ de glasurĭ, cerea mereŭ Constituțiunea.

Vĕḑĕnd mulțimea și stăruința eĭ, Bibescu înțelese că nu putea face alt-ceva de cât să declare ca priimită Constituțiunea... și o subscrise.

Nicolae Golescu, mișcat de bucurie până în adîncul sufletuluĭ, eși în balcon, spuse poporuluĭ buna veste și-l rugâ să se retragă.

Atuncĭ I. Brătianu, străbătĕnd anevoios mulțimea, putuse ajunge până în palat. El se temu că Vodă înșela pe

---

(1) I. Brătianu (Notițe) afirmă că Golescu era deja la palat, când sosi mulțimea.

Golescu și intrând în palat, urmat de popor, ceru să vadă pe Măria Sa.

Ras cum era, adjutanții Domnitoruluĭ, boeriĭ și cele-l'alte persóne ce se aflaŭ de față nu-l cunoscură și se încercară cu vorbe să-l opréscă; dînsul însă le spuse că poporul vrea să vadă pe Vodă și nu să duce până atuncĭ.

De o dată, ușa se deschise, apăru Vodă și Brătianu îĭ spune că poporul nu se retrage până nu se va schimba ministeriul. Bibescu se așéză la masă, avênd pe Golescu de o parte, pe Brătianu de alta și scrise destituirea ministeriuluĭ, precum și formarea celuĭ noŭ, din ómeniĭ reformeĭ.

La numele luĭ Magheru se bucură, căcĭ îl socotea că e cu dînsul.

Când Brătianu propuse pentru prefectura poliției pe Rosetti, Bibescu întrebâ: Care?

— Cel de la pușcărie, rĕspunse Brătianu, și Rosetti fu pus pe listă. (1).

Brătianu voise, și cele urmate îĭ deteră dreptate, ca Constituțiunea să fie nu numaĭ subscrisă de Vodă, dar să aibă apărătorĭ și amicĭ în guvern, spre a nu se maĭ putea reveni.

Ministerul se formâ decĭ de Domn, în înțelegere cu N. Golescu și I. Brătianu, ast-fel:

N. Golescu, ministru din lăuntru.
St. Golescu, logofĕt al dreptățiĭ.
I. Eliade, logofĕt al credințeĭ.
N. Bălcescu, secretar de stat.
Colonel Odobescu, șef al miliției.
G. Magheru, ministru de finance.
C. A. Rosetti, prefect de Poliție.

Golescu comunicâ poporuluĭ noul ministeriŭ al reformeĭ și o bucurie unanimă cuprinse tóte inimele.

Golescu fu purtat în triumf până acasă. Veselia se întinse în tot orașul, pe piețe eraŭ musice; clopotele bisericelor sunaŭ și ele, ducênd departe ecoul bucurieĭ mulțimeĭ; urărĭ și îmbrățișărĭ pretutindenĭ; numaĭ era mare saŭ mic, ci toțĭ frațĭ, toțĭ Românĭ!

Nicĭ în acéstă esplosiune de bucuriă frenetică, poporul re-

1) Aceste *amănunte* le-am extras din notițele aflate la Academie și care *aŭ fost culese* de la Ión C. Brătianu.

cunoscĕtor, cu a luĭ bună inimă, nu uitâ pe frațiĭ ce suferiaŭ pentru el, și în grupe marĭ se îndreptâ spre cazarmă, unde eraŭ arestațĭ capiĭ mișcăriĭ, C. A. Rosetti, etc.

Uitâ însă poporul pe cine-va, uitâ, voi să uite pe ceĭ care-ĭ amărâseră viața prin ale lor privilegiĭ și abusărĭ de ele; îĭ uitâ și-ĭ iertâ: nicĭ un fir de pĕr din capul vre-unuia; nicĭ un cap de ață din averea cui-va, nu fu atinsă.

Prin acésta, revoluțiunea română se osebi fundamental și de cele dinaintea și de cele din urma eĭ de pe aiurea, și dete in vilégul lumeĭ marele calitățĭ ale buneĭ, blândeĭ și civilisateĭ inimĭ a poporuluĭ român.

In mersul spre cazarmă, spre a libera pe arestațĭ, poporul întâlni pe căpitanul Mavrocordat care-l rugâ a nu face nimic, până se va întórce dînsul de la palat, unde se ducea ca să céră învoirea Domnitoruluĭ pentru liberarea arestaților. Poporul, cu minte ca tot-d'a-una, când e bine sfătuit, înțelese și așteptâ.

Căpitanul se întórse curînd; arestațiĭ fură dațĭ libertățiĭ și fraților lor, poporuluĭ, care-ĭ primi cu urărĭ calde, cu inime și cu brațe deschise. Poporul și miliția fraternisară.

Rosetti, pe care un ofițer îl încinse cu sabia sa, se sui pe o galeriă și într'un discurs entusiast, exprimâ bucuriă pentru isbânda națiuniĭ; el fu aclamat, scos pe brațe din casarmă și cu toțiĭ se îndreptară spre agiă (prefectura polițieĭ) unde se aflaŭ arestațĭ Teologu și alțiĭ.

Prisonieriĭ polițieĭ, arestațiĭ dín ultimele ḑile, fură toțĭ pușĭ în libertate.

Ast-fel se petrecu ḑiua de 11 Iunie 1848, ḑiua de începere a renasceriĭ naționale liberale, și democratice a Românieĭ.

«Ḑiua de 11 Iunie 1848, ḑice Aaron Florian într'o scrisóre către Bariț (1), este o ḑi de la care începe o epocă nouă în analele țĕriĭ românescĭ. Devisa popórelor civilisate: *libertate*, *egalitate*, *fraternitate* este și devisa Românilor de aicĭ.

«Constituția proclamată ierĭ va fi un adevĕr, și noĭ vom sci muri pentru dînsa. Trăiască România!»

Vĕḑurăm cum poporul triumfător uĭtâ pe aĭ luĭ apăsătorĭ, uĭtâ chiar pe marele vornic (ministru de interne) Vilara, uĭtâ pe Aga (prefectul polițieĭ) Iancu Manu, și pe pro-

---

(1) *Academia Română*. Corespond. Bariț, vol. I, pag. 218.

slăvitul stâlp și chip leit al stăpânireĭ de atuncĭ, pe căpitanul Costake Chihaia (chiorul cum i se dicea) care — cu biciul sĕŭ cel cu șapte limbĭ,—îngrozise până aci pe toțĭ și jumulise de banĭ pe orĭ-cine, prin amenințarea biciuluĭ ce nu-ĭ lipsia nicĭ-o dată din mână, ca simbol al stăpânireĭ pe care o slugia.

Intr'adevĕr, când Căpitan Costake poftă de banĭ avea — și avea pururea, — o vorbă era destul: «jupân cutare, dicea el în trecere negustoruluĭ, mĭ-ar trebui 10, 20, 50 saŭ 100 rubiele, cât voia; viŭ în cutare di să le iaŭ!

Dis și făcut; bietul negustor alerga cu limba scósă pretutindenĭ; cumpăra rubiele (eraŭ de aur) le încerca la tiriziĭ să fie drepte și negăurite și la diua hotărîtă le ținea gata și le da omuluĭ stăpânireĭ, mulțumindu-ĭ însă și luĭ și luĭ D-zeŭ că lacomul trufaș mulțumîtu-s'a cu atât, de și, în a luĭ inimă, bietul negustor blestema cu foc și pe ómeniĭ stăpânireĭ și ale lor fapte tâlhărescĭ.

Il uitâ și pe acesta poporul și pe capiĭ luĭ; eĭ însă nu se uĭtară; cugetul lor chiar, le spunea cât de vinovațĭ eraŭ și, precum Cain ucigașul, căuta al peșterilor întunerec, tot ast-fel eĭ fugiră din Capitală spre a să ascunde; Vilara și Iancu Manu, în a lor fugă, ajunseră la Giurgiu, unde însă mâncară o chelfănélă de la popor; dar autoritățile îĭ făcură. scăpațĭ și eĭ se ascunseră la Ienake Hurmuz, vameș atuncĭ și comisionar de zachar al caseĭ Zerlenidi, care-ĭ ținu în podul caseĭ și a doua di îĭ puse taĭnic în câte un butoĭ de zahăr, în locul căpățînelor, și cu luntriĭ, îĭ trecu la Rusciuk.

Fugiră asemenea mulțĭ alțĭ boierĭ, pe care-ĭ păscea și-ĭ gonia păcatul faptelor, fugiră, spre a pune depărtare între eĭ și popor, pe care nu-l credeaŭ să fie atât de iertător.

Guvernul provisoriŭ de la Islaz.

Guvernul provisoriŭ de la Islaz, după proclamarea luĭ, numi, cum am spus, prefect la Teleorman pe profesorul Constantinescu, și porni, cum se scie, spre Caracal, unde administrator era Magheru. Guvernul adresase orașuluĭ o proclamațiune.

La Caracal.

La Caracal, guvernul provisoriŭ fu primit de magistrat cu pâine și cu sare, în fruntea întreguluĭ oraș și a țĕranilor din vecinătate.

Guvernul numi prefect pe Ión Arcescu și făcu următórele înaintărĭ în armată:

Maiorul Tell fu înălțat colonel.

Căpitanul Pleșoianu fu înălțat maior.

Serrurie și Zalic „ „ căpitanĭ.

A doua ḍi, la 12, guvernul provisoriŭ se îndréptă spre Craiova, capitala Olteniei. Magheru porni împreună cu dênșiĭ, însoțit de 200 de dorobanțĭ.

La Craiova.

La Craiova, cârmuitor era I. Bibescu, fratele Domnitoruluĭ. El luâ tóte mĕsurile spre a sparge lagărul revoluțiuniĭ, trimițênd ofițerĭ, carĭ sĕ corupă armata ce se afla în lagărul reformeĭ și cerênd orășenilor Craiovenĭ să se unéscă cu stăpânirea în potriva revoluțiuniĭ.

Apelul cârmuitoruluĭ nu găsi nicĭ-un resunet în inima Craiovenilor; din contra, orășeniĭ nu-șĭ ascunseră desgustul pentru starea de lucrurĭ existentă și aprobarea și simpatia, ce aveaŭ pentru revoluțiune. Atuncĭ ocârmuitorul ne maĭ putênd face alt fel, fugi din oraș.

Asemenea se retrase și armata.

Un act oficial, găsit între manuscriptele luĭ N. Bălcescu, «Raportul comandiruluĭ polculuĭ I» care se afla în Craiova, *dă amĕnunte asupra* causelor retrageriĭ trupelor și asupra *simțimintelor ce* arătaseră Craioveniĭ către revoluțiune. Iacă *acel act, până* astăḍĭ inedit:

Domnului polcovnic și cavaler Odobescu, îndeplinitorul datoriilor de șef al oștirii.

Comandirul polcului No. 1.

RAPORT

De la plecarea d. polcovnic Garbaski din Craiova, până acuma, adecă de la 8 Iunie, pentru-care prin raport No... am avut cinste a supune cunoscinții D-vóstre, aŭ pornit 2 curierĭ cu raporturĭ, cerênd deslegare cum trebue se urmez în potriva *rebelilor porniți din Caracal.* Vĕḑênd dar că nu primesc nicĭ o deslegare, m'am vĕḑut silit a mĕ trage din orașul Craiova cu tótă comanda de oștire, aflată acolo, atuncĭ însă când tóte mijlócele le-am sleit, spre a mĕ împotrivi rebelilor; *căcĭ orășeniĭ nu numaĭ că n'aŭ gândit a fi în contra lor, ci încă ne-aŭ amenințat a se uni cu dînșiĭ și a fi în contra nóstră.*

Acum însă, am luat sciință că aceĭ curierĭ aŭ fost prinșĭ de ómeniĭ rebelilor (ce se numesc ómeniĭ nouluĭ guvern, primit la 13 Iunie, Duminecă, de orășeniĭ Craiovenĭ) ţiind împănat drumul obicĭnuit al Bucurescilor de asemenea ómenĭ; tragerea mea însă a fost după înțelegerea ce am avut cu d. maior Paznaski se ardic roatele al 2-lea, 3-lea și 8-lea, care peste douĕ ḑile, adică Joĭ, urméză a ne împreuna negreșit tóte aceste părțĭ de oștire la satul Strehaia, jud. Mehedințĭ. După acéstă unire ne vom porni negreșit să atacăm pe rebelĭ.

Tot-de-odată cu acestea, alătur D-vóstre câte una din tot felul de hârtiĭ prinse de arière garda nóstră. Cu tóte aceste însă, județele Gorj și Mehedințĭ se află până acum liniștite; maĭ adaog D-vóstre că d. polcovnic Garbaski nicĭ până acum nu s'a maĭ întors înapoĭ. Am luat sciință însă, din auḑire, că se află la oprealā în județul Romanațĭ, împreună cu d. parucic Lahovary, Hagi Ioniță și praporcic Poianu, fiind foștĭ trimișĭ de la polc a trage pe rebeliĭ-cinurĭ de jos în partea nóstră.

Numĕrul ómenilor noștri, cu carele am pornit din Craiova, sunt la 350 ómenĭ; din dd. ofițerĭ, se află cu mine d. căpitan Scordilă, parucicul Catopulos, Macedonski, Semezescu și praporcicul Condeescu. Maĭ adaog că am primit și o poruncă a aceluĭ guvern, scriindu mĭ a mĕ uni cu dînșiĭ; eŭ cunoscênd al lor vicleșug și fiind în furia necazuluĭ, am rupt acésta.

Plecat supuĭ cunoștințeĭ D-vóstre, pe drum fiind la podul Jiuluĭ de la Țânțărenĭ.

L-t. comandirul polculuĭ
Maior, *Vlădoianu I.*

Aghiotantul polculuĭ
Praporcicul *Condeescu.*

No. 500. Anul 1848. Luna Iunie 14.

De la podul Jiuluĭ, drumul Mehedințĭ.

Oamenii reformeĭ fură decĭ primițĭ la Craiova, ca și Caracal, cu brațe deschise, cu bucuriă, cu entusiasm.

Stăpânirea, până ierĭ puternică și tălósă, deși representată prin chiar fratele Domnitoruluĭ, peri ca fumul în fața vîntuluĭ, înaintea doruluĭ de reforme al țĕreĭ.

Constituțiunea fu afișată peste tot; pe la tóte rĕspântiile fu citită și favorabil comentată și primită.

I. Maiorescu, directorul scóleĭ din Craiova, om respectat și iubit, fu cel care luptă mult, îndemnând și călăuzind pe popor a nu primi sfaturile ocârmuitoruluĭ Bibescu și a îmbrățișa revoluțiunea.

Abia ajunșĭ în Craiova, ómeniĭ guvernuluĭ provisoriŭ de la Islaz, primiră de la soțiĭ lor din Bucurescĭ, scirea că revoluțiunea isbucnise și aci, că ea isbutise a face pe Domnitor sĕ priméscă Constituțiunea, că în sfîrșit un guvern dintre ómeniĭ reformeĭ se întocmise și chiema la Bucurescĭ pe ceĭ care făceaŭ parte din noul ministeriŭ. (Stefan Golescu, Eliade și Magheru).

In Craiova, scirea acéstă produse o bucurie ce nu se póte descrie. Poporul, până aci nedreptățit, își vedea visul cu ochiĭ și veselia isbândeĭ acestia nu maĭ avu marginĭ.

Toțĭ rugaŭ pe membriĭ guvernuluĭ să se grăbéscă a se duce la Bucurescĭ.

In noul ministeriŭ de la Bucurescĭ, maiorul Tell nu era cum se tipărise pe lista comitetuluĭ, și acésta se esplică lesne. Ministeriul, fiind întocmit de însușĭ principele domnitor, probabil că el nu consimțise a numi ministru pe Tell, cel cerut de revoluționarĭ, ci pusese pe Odobescu, singur al seŭ om de încredere în ministeriul reformeĭ.

Cine-óre, cu minte rece, limpede și dréptă, cu înțelegere deplină a gingașeĭ situațiunĭ, ar fi putut imputa conductorilor revoluțiuneĭ acéstă mică concesiune?

Cu tóte acestea, li s'a imputat, uitându-se, în preocupările personale ale momentuluĭ, că revoluționariĭ înșișĭ stăruiseră des pe lângă Domnitor, nu pentru ministere, ci ca să priméscă reforma, acésta fiind al lor de căpetenia scop

Dar să trecem, ast-fel de incidente micĭ nu merită atențiune, când în joc este viitorul uneĭ națiunĭ.

Reacţiunea — Incercarea contra guvernuluĭ.

La Craiova, reacţionariĭ, vrăşmaşiĭ progresuluĭ, de şi uimiţĭ şi reduşĭ la tăcere prin spontanea manifestare a poporuluĭ craiovean pentru revoluţiune, nu renunţaseră nicĭ la luptă, nicĭ părăsiseră ale lor scopurĭ de a ţine poporul sub jugul interesuluĭ şi privilegielor lor ; Bibescu, fostul prefect, de şi departe, îĭ aţîţa mereŭ.

Acum aveaŭ aceştĭ reacţionarĭ o libertate, pe care până aci, eĭ nu voiseră s'o recunóscă celor alţĭ, neprivilegiaţilor; se adunară dar în taină, se sfătuiră şi veniră să céră, ḑice-se, explicaţiunĭ guvernuluĭ asupra punctuluĭ din programa revoluţiuniĭ privitor la proprietate; dar în realitate cu intenţiunea d'a rĕsturna noul guvern.

Credeaŭ, orbiĭ şi miciĭ la suflet, credeaŭ că lor, celor puţinĭ, li se cuvine, şi maĭ cu sémă, că li se va trece, să-şĭ impună din noŭ celor mulţĭ voinţa lor arbitrară de a-ĭ ţine subjugaţĭ.

Din nefericire, ceĭ din guvern—aflaţĭ în Craiova—de şi dând explicaţiunĭ, puteaŭ spune că ţara are Domnitor, că majoritatea guvernuluĭ e la Bucurescĭ şi că acolo se va putea hotărî asupra cererilor ce se făceaŭ, guvernul avu slăbiciunea de a ceda ameninţărilor şi a da un decret prin care indirect se desfiinţa puntul din programă privitor la săteni. Guvernul provisoriŭ îşĭ tăia craca de sub picióre, îşĭ respingea sprijinul sĕŭ firesc şi puternic, lovia pe ceĭ carĭ deja cântaŭ:

Trăiască popa Şapcă
C'a scăpat ţara de clacă.

Reacţionariĭ nu se mulţumiră cu atât, căcĭ sciaŭ eĭ că reforma nu era mâncătóre de proprietate şi reclamaţiunea lor numaĭ un pretext era; eĭ înconjurară şcóla, unde se aflaŭ aşeḑaţĭ membriĭ guvernuluĭ, şi-ĭ ameninţară din noŭ, vroind chiar să-ĭ aresteze.

Din fericire, după cum ne afirmă un martur ocular, Magheru nu era la reşedinţă, el se afla în oraş şi încunosciinţat de cele ce se petreceaŭ, încălecâ, chemâ poporul în giuru-ĭ şi, în capul mulţimeĭ, merse la scoală. Acolo poporul, avênd în frunte pe noul emancipat David, un om de o statură şi putere erculeană, năvăli a rupe stoboriĭ gardurilor vecine, spre a se repezi asupra reaţionarilor şi aceştia să

grăbiră să fugă, ocrotiţi însă, în a lor fugă, de chiar armata guvernuluĭ.

Membriĭ guvernuluĭ eraŭ decĭ liberĭ şi putură pleca. Poporul îĭ însoţi cu bine-cuvîntările luĭ, uitând prima greşală, şi aşteptând de la eĭ să urmeze la Bucurescĭ, împreună cu aĭ lor soţĭ, lucrarea de mântuire publică. Membriĭ guvernuluĭ plecară decĭ spre Bucurescĭ, unde din noŭ fuseseră grabnic chemaţĭ.

Abdicarea Domnitoruluĭ

In acest timp, la Bucurescĭ, se petreceaŭ întâmplărĭ neaşteptate saŭ, de ceĭ prevĕḑătorĭ, fórte mult aşteptate.

Intr'adevĕr, după ce noul guvern, numit de Domnitorul Bibescu, fu instalat, el îşĭ începu, în aşteptarea colegilor ce se aflaŭ la Craiova, munca grea la care se înhămase.

De la cel d'ântâiŭ pas însă întâmpinâ o dificultate pe care uniĭ din membriĭ luĭ cel puţin, o creḑuseră înlăturată.

Domnul, care, în faţa mulţimeĭ poporuluĭ şi a cererilor luĭ repetate de miĭ de glasurĭ, recunoscuse şi subscrisese Constituţiunea la 11 Iunie şi numise guvernul, acum liber de acea presiune, dar strâns póte de alta, de şi taĭnică, însă asupră-ĭ maĭ cu putere şi maĭ darnică în făgăduelĭ, adresâ guvernuluĭ următorul mesagiŭ prin care abdică, în nóptea de 14 Iunie, încredinţând puterea nouluĭ guvern întocmit de dînsul, împreună cu capiĭ mişcăriĭ din Bucurescĭ.

Écă textul abdicăriĭ:

Către sfatul ministrilor

«Fiind-că simt că puterile-mĭ nu sunt potrivite cu cererile celor de astă-ḑĭ împrejurărĭ şi spre a nu mĕ bate vre o dată cugetul că am primejduit sórta ţĕriĭ, ţiind cârma oblăduireĭ maĭ mult de cât putinţa mĕ iartă, o încredinţez în mânele d-vóstră şi intru iarăşĭ în viaţa privată cu acea mulţumire ce aduce o consciinţă curată (1).»

(Urméză iscălitura M. S.).

Bucurescĭ, 13 Iunie 1848.

(1) *Buletinul Oficial* No. 31 din 15 Iunie

Domnul și plecă spre a trece granița la Brașov, îngrijind să facă drumul până la bariera orașului în trăsură cu prefectul poliției, C. A. Rosetti.

După primirea abdicăriĭ, guvernul publică următorul comunicat și un noŭ guvern provisoriŭ se întocmi:

«Fostul Domnitor George D. Bibescu de și a consfințit sfintele drepturĭ ce Româniĭ recâștigară, simțindu-se însă acum slab de bólă și ne maĭ putênd ține cârma în mână, astă-ḑĭ la 14 Iunie, la un ceas din nópte, și-a dat demisia, lepădêndu-se de tótă puterea.

«Patria, aflându-se acum în împrejurărĭ grele, se numiră guvern vremelnicesc maĭ jos însemnațiĭ Românĭ, carĭ sunt ómeniĭ ce s'aŭ jertfit pentru patrie și jură ca și astăḑĭ să móră pentru dînsa.

Guvernul vremelnicesc:

Prea Sfinția Sa Mitropolitul, *president*.
Ion Eliade.
Stefan Golescu
Chr. Tell.
G. Magheru.
Scurti. (1)

Secretariĭ guvernuluĭ vremelnicesc:

C. A. Rosetti.
N. Bălcescu.
A. G. Golescu.
I. C. Brătianu.

Ministerul vremelnicesc:

Ministru din lăuntru, N. Golescu.
» dreptățiĭ, I. Câmpineanu.
» trebilor din afară, Ion Voinescu II.
» finanțeĭ, C. N. Filipescu.
Obștescul controlor, George Nițescu.

---

(1) Comerciant lipscan,

Ministru de rĕsboiŭ, Ioan Odobescu.
» instrucţ. publice, Ioan Eliade.
Comandant al gardeĭ nation., Scarlat Creţulescu.
Presidentul sfatuluĭ orăşenesc, C. Creţulescu.
Şeful poliţieĭ, Mărgărit Moşoĭ.

Guvernul ast-fel întocmit, putu în sfîrşit lucra şi, potrivit înţelegeriĭ luate pe când încă lucraŭ ca comitet al reformeĭ, lucrară toţĭ împreună: membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ, secretariĭ guvernuluĭ şi miniştriĭ, avênd toţĭ egale drepturĭ. El dete următórele decrete:

STINDARDUL NAŢIONAL

In numele poporuluĭ român.

Dreptate şi Frăţie.

Guvernul vremelnicesc decretă:

I.

Stégul naţional va avea treĭ colorĭ: albastru, galben şi roşu. Devisa română, care va fi scrisă pe stégurĭ, cât şi pe monumentele şi decretele publice, se va compune de aceste două cuvinte: **dreptate, frăţie.** (1)

Dreptatea, acéstă stea strălucitóre, care luminéză omenirea şi o povăţuesce în calea bineluĭ, voesce ca ómeniĭ să fie maĭ întâiŭ slobodĭ şi de o potrivă, şi frăţia, acest sentiment străbun românesc, légă inimele pentru obştescul folos.

Membriĭ Guvernuluĭ provisoriŭ: *Neofit*, Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ; *G. Scurti, N. Bălcescu, A. G. Golescu, C. A. Roseti, I. C. Brătianu.*

No. 1. Anul 1848, Iunie 14.

---

(1) Stégul acesta e întocmit dintr'o combinare a colorilor stéguluĭ Moldoveĭ cu stégul Munteniei; el fu privit ca simbolul unireĭ şi de aceea cu acest decret îşĭ începu guvernul a sa activitate.

Amintesc, fiind-că mulţĭ fac încă greşală, că drapelul tricolor naţional, cel *decretat* la 1848 şi consfinţit d'atuncĭ încóce, are colorile ast-fel aşeḑate: *lângă lemn şi paralel cu el,* albastru, apoĭ galben şi apoĭ roşu, iar nu *perpendicular, cum fac* uniĭ stindardul, chiar acum.

Desfiinţarea rangurilor.

II.

Guvernul vremelnicesc decretă:

Potrivit voinţeĭ poporuluĭ, *tóte rangurile* civile se desfiinţézã pentru tot-d'a-una. Nimenĭ, de acum înainte, nu va maĭ putea a-şĭ lua vre-un rang, în nicĭ un act public. Singura deosebire, ce va exista între Românĭ, va fi aceia a virtuţilor şi a slujbelor către patrie.

Membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ:

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, *G. Scurti*, *I. C. Brătianu*, *A. G. Golescu*, *C. A. Rosetti*.

No. 2, Anul 1848, luna Iuniŭ 14.

Desfiinţarea censureĭ.

III.

Guvernul provisoriŭ decretă:

Potrivit voinţeĭ poporuluĭ, censura este desfiinţată pentru tot-d'a una. Orĭ-ce Român are dreptul de a vorbi, a scrie şi a tipări slobod asupra tuturor lucrurilor; se înţelege însă că, întrebuinţarea acesteĭ libertăţĭ, nu implică abuzul ce ar putea face uniĭ defăimând viaţa privată a locuitorilor, saŭ invitând poporul la nesupunere către legĭ şi guvern, abusurĭ ce vor fi pedepsite de tribunalele competinte.

Membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ:

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, *G. Scurti*, *I. C. Brătianu*, *N. Bălcescu*, *C. A. Rosetti*, *A. G. Golescu*.

No. 3, Anul 1848, luna Iuniŭ 14.

Garda naţională

IV.

Guvernul provisoriŭ decretă:

Fiind-că naţia Română, prin proclamaţia de la 11, a manifestat dorinţa de a avea o gvardie naţională, şi guvernul vremelnicesc, găsind că o ast-fel de instituţie este de

neapĕrată trebuinţă de a se întocmi numaĭ îndată, decretă formarea aceleĭ gvardiĭ în tótă ţara, cu a căreĭ organisaţie se însărcinéză ministrul din năuntru, şi tot de-odată numesce de comandant al gvardieĭ din Capitală pe colonelul Scarlat Creţulescu.

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, *G. Scurti, I. C. Brătianu, N. Bălcescu, C. A. Rosetti, A. G. Golescu.*

No. 4, Anul 1848, luna Iunie 14.

Apel pentru arme.

V.

Guvernul provisoriŭ:

Cetăţenĭ,

Fiind-că acum se constitue gvardia naţională ce tot Românul a simţit că ea numaĭ póte fi asigurarea unuĭ oraş; fiind-că în ţară nu se află arme de vîndare, guvernul vremelnic face un apel la tot Românul, care are douĕ puştĭ, să împrumute una Statuluĭ

Guvernul vremelnic sigur fiind că naţia Română care sciŭ să facă o revoluţie ale căria fapte fură bazate pe poveţile evangelieĭ, o să asculte apelul nostru, rugăm pe cetăţenĭ să le dea în primirea comandantuluĭ gvardieĭ naţionale la palatul cel vechiŭ.

Membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ:

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, *G. Scurti, I. C. Brătianu, C. A. Rosetti, N. Bălcescu, A. G. Golescu.*

No. 5, Anul 1848, luna Iunie 14.

Desfiinţarea bătăiĭ şi a pedepseĭ cu mórte.

VI.

Guvernul provisoriŭ decretă:

Pedépsa degrădătóre cu bătaia se desfiinţéză pentru totd'auna în ţara Românéscă, atât în partea civilă, cât şi în cea militară. Până la reformarea condiceĭ criminale acéstă

pedépsă se va reîmplini cu o închisóre de la una până la cincĭ ḑile.

Pedépsa cu mórte, care de atâţia anĭ nu s'a simţit nevoie a se întrebuinţa în ţara Românéscă, se desfiinţézâ asemenea pentru tot-d'auna.

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahiei; *G. Scurti*; *I. C. Brătianu*; *N. Bălcescu*; *C. A. Rosetti*; *A. G. Golescu*.

No. 7, anul 1848, luna Iunie 14

Acestea fură decretele primeĭ ḑile de guvern constituţional român.

El numi pe Ion Ghika, representant al ţĕriĭ la Constantinopole, în loculluĭ Aristarki, dându-ĭ oficial însărcinarea pe care până aci o avusese numaĭ oficios.

REACŢIUNEA.

Reacţionariĭ, boeriĭ, adică foştiĭ privilegiaţĭ, până la 11 Iunie, aceĭ carĭ prin noua Constituţiune deveniaŭ de o potrivă cu toţĭ Româniĭ înaintea legilor, înaintea birurilor şi înaintea tuturor drepturilor şi sarcinelor publice; boeriĭ carĭ cu adevĕrat nimic nu perdeaŭ din cele ce drepte eraŭ, ci numaĭ egalĭ cu ceĭ-l'alţĭ deveniaŭ şi cu toţiĭ cetăţenĭ de o potrivă aĭ statuluĭ, boeriĭ reacţionarĭ se încercară a doborĭ revoluţiunea; folosindu-se de libertăţile pe care ea le dete tutulor, întórseră numaĭ de cât acele libertăţĭ, ca armă ucigaşă, în contra chiar a mameĭ lor: revoluţiunea.

In diminéţa de 14 Iunie, boeriĭ ceĭ bătrînĭ, întrégă ecpaiaoa, care nu voia nicĭ o reformă democratică, se întâlniră la I. P. S. Mitropolitul, spre a dospi acolo isbucnirea comploturilor, ce făceaŭ contra regenerăriĭ.

Guvernul provisoriŭ aflâ şi nu măsurí aspre, nu măsurĭ de urmărire luâ, ci după devisa luĭ: *dreptate, frăţie*, membri guvernuluĭ se duseră în mijlocul celor întrunițĭ. C. A. Rosetti, în numele guvernuluĭ, le ţinu o cuvîntare, îndemnând pe boerĭ la simţiminte de frăţie cu poporul; ear poporuluĭ, care era iritat în contra boerilor, spre a-l linişti, îĭ ḑise că *boeriĭ, pierḑêndu-şĭ* prin reformă tóte privilegiile lor, *merită din parte-ĭ* óre-care consideraţiĭ.

Complotul descoperit fiind, şi cu mijlocul acesta pentru moment desfiinţat, S. S. Mitropolitul eşi în balcon cu crucea în mână, bine-cuvîntâ poporul şi sărutâ stindardul tricolor.

Poporul se astâmpărâ, reacţionarii însă, nu. Fără privilegie, eĭ nu puteaŭ fi. Fură şi vrură să rĕmână conservatoriĭ privelegiilor pentru eĭ şi aĭ sarcinelor pentru popor. Incurajaţĭ de îndemnurĭ din afară, eĭ îşĭ urmaŭ în taină ale lor urzirĭ de resturnare a revoluţieĭ, cum maĭ jos se va vedea.

15 IUNIE

Ḑiua de 15 Iunie fu o ḑi bună pentru mişcare. Poporul nu se maĭ întrunise în grupe marĭ de la 11 Iunie şi totuşĭ întâmplărĭ marĭ şi seriósе se iviseră. Fu decĭ chemat, pe ḑiua de 15, la Câmpul Filaretuluĭ, care—prin decret—fu numit *Câmpul Libertăţiĭ*.

Veni guvernul, veniră miniştriĭ, veni Clerul cu sfintele móşte, garnisóna capitaleĭ, funcţionariĭ, tóte breslele cu stindardele lor. Peste 20.000 de ómenĭ se aflaŭ pe *Câmpia Libertăţiĭ*

Serbarea se începu creştinesce, prin sfînta slujbă bisericéscă; se sfinţi apa, se botezară stindardele şi poporul. Unul din miniştriĭ, Voinescu, rosti un cuvînt arătând că «serbarea are de scop sfinţirea stégurilor naţionale, carĭ s'aŭ ridicat pentru asigurarea drepturilor celor maĭ scumpe şi maĭ sfinte al naţieĭ.

«Dacă stégurile acéstea aŭ proclamat libertatea, sdrobirea fiarelor, isbăvirea de sclaviă şi de tiraniă, Iisus Hristos nu a venit între ómenĭ de cât ca să proclame acestea şi cu sângele sĕŭ să întăréscă frăţia, dreptatea şi sfânta libertate şi egalitate.

«Fraţilor, adaose ministrul, veniţĭ să jurăm că vom împlini câte ne sunt astăḑĭ făgăduite şi vom apăra Constituţia şi ţara, cu sacrificiul vieţeĭ noastre. Incă odată, veniţĭ să sărutăm stégurile şi prin acéstă sărutare să întărim frăţia ce trebue să stăpânéscă între tot Românul.»

Entusiasmul era în tóte inimele.

Toţĭ depuseră jurămîntul de a apăra Constituţiunea şi *voinţele naţieĭ; proclamară* din noŭ guvernul provisoriŭ, a-

leseră cap gardeĭ naţionale pe Scsrlat Creţulescu, de şi unii voiaŭ pe maiorul Teologu.

Serbarea se petrecu, ca la un popor cu adevĕrat liber, în cea maĭ mare rînduială şi linisce, cu tot sgomotul ce făcură ceĭ ce voiaŭ pe Teologu.

Corporaţiunea tipografilor, ea care serba — ca toţĭ ceĭlalţĭ — inaugurarea libertăţiĭ şi a democraţieĭ, ea avea şi alt cuvînt de bucurie: se desfiinţase censura, sĕ dăduse tiparuluĭ libertate şi tipografiĭ vedeaŭ ḑile bune şi frumóse pentru a lor muncă.

Corporaţia tipografilor ţinu decĭ să iea parte la serbarea de la 15, într'un mod maĭ deosebit de cât cele-l-alte bresle.

Ea împodobi un car, înjugat cu patru boĭ frumoşĭ, asemenea împodobiţĭ cu panglice tricolore, aşeḑâ pe el un tésc tipografic, spre a tipări o poesie de ocasie. Copainig şi Winterhalder luară loc înaintea tésculuĭ, ţinênd cu mâna stindardul tricolor; ér în jurul tésculuĭ se aflaŭ lucrătoriĭ.

De pe car, se rĕspândi pe drum, la ducere şi la întórcere, şi se distribui asemenea în *Câmpia Libertăţiĭ*, următórea poesie:

Ce glas măreţ rĕsună?
Vĕḑ, populul s'adună.
Prin sfînta libertate
Se simte fericit
Şi toţĭ se strîng în braţe
Căcĭ toţĭ s'aŭ înfrăţit.

Cu limba-ĭ de aramă
Fraţĭ, clopotul ne chiamă.
Stindardul libertăţiĭ
Aḑĭ, se va consacra.
Unire şi frăţia
Cu toţĭ vom proclama.

Censura sĕ gonesce
Tiparul dobândesce
Dorita-ĭ libertate,
Ce e viaţa sa;
Cu ea numaĭ trăiesce
Cu ea va prospera.

D'acuma libertatea,
D'acum fraternitatea
Prin tótă România

Eterne vor domni.
Tiparul este liber
El le va sprijini.

A doua-ḑi guvernul adresâ poporuluĭ următórea proclamaţiune :

In numele poporuluĭ Român

Dreptate-frăţie.

Fraţi Românĭ,

Ḑiua de 15 Iunie va rĕmâne o ḑi strălucită, o ḑi neştérsă din analele nóstre. Ḑiua de 11 Iunie ne dete libertatea, ne reîntregi în drepturĭ strămoşeştĭ. Ḑiua de astă-ḑĭ ne întări într'însele, ni le asigurâ Astă-ḑĭ tot poporul din capitală. tótă garda naţională, tótă oştirea, adunată în câmpul Filaretuluĭ, în fiinţa Guvernuluĭ provisoriŭ, ascultară în religiositate slujba sf. sfeştaniĭ ; după aceia Prea Sf. Sa Mitropolitul sfinţi aiasma şi sfinţi stégurile gardeĭ naţionale şi ale armieĭ, şi apoĭ cu toţiĭ jurară credinţă naţieĭ şi acelor 21 puncturĭ decretate de popor. Astă-ḑĭ fu ḑiua în care tóte clasele societăţiĭ se înfrăţiră. De astă-ḑĭ, ţéra nu maĭ este împărţită în clase vrăjmaşe şi cu interesurĭ împotrivite. Astă-ḑĭ toţĭ locuitoriĭ ţĕriĭ sunt Românĭ, sunt de o potrivă, sunt fraţĭ. De astă ḑĭ, în ţéra Română, nu va fi de cât o turmă şi un păstor. Un păstor-legea, ce fiind expresia voinţeĭ tuturor, va fi glasul dreptăţeĭ, glasul luĭ Dumneḑeŭ, şi o turmă, tot poporul. Fraţĭ Românĭ, ce nu aţĭ avut norocire a vĕ afla de faţă la acéstă serbare solemnă, bine cuvêntaţĭ acéstă ḑi de înfrăţire şi căutaţĭ a aduce în tóte părţile înfrăţirea tuturor claselor într'o singură dorinţă, într'un singur interes : acela al naţieĭ întregĭ.

Membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ :

Neofit, Mitropolit Ungro-Vlahieĭ ; *G. Scurti; I. C. Brătianu*; *A. G. Golescu.*

No. 16, Anul 1848, luna Iunie 16.

Tot atuncĭ se decretă cu No. 17.

Câmpul Filaretuluĭ de aicĭ înainte va purta numirea de: *Câmpul libertăţiĭ.*

*

La 16 spre séră, sosiră în Bucurescĭ şi membriĭ guvernelor carĭ se aflaŭ la Craiova şi fură primiţĭ cu bucuriă; *căcĭ se respândise* sgomotul, de alt-fel desminţit de guvern, *că reacţionariĭ* din Craiova ĭĭ răpuseseră.

18 și 19 IUNIE

Intrunire.—Arestarea guvernuluĭ.—Uciderea poporuluĭ. Liberarea guvernuluĭ.

Din cele 22 articole ale proclamațiuneĭ, treĭ și anume: art. 12, 13 și 14, privesc óre-cum interesele călugărilor străinĭ și ale proprietarilor.

Ele prevĕd:

Art. 12, emanciparea mânăstirilor închinate locurilor sfinte din străinătate;

Art. 13, desființarea clăceĭ și împroprietărirea sătenilor pe pogoanele legiuite, cu despăgubire; și

Art. 14, desrobirea țiganilor și rĕscumpĕrarea lor de către Stat.

Călugăriĭ străinĭ, pe care-ĭ privia art. 12, vĕḑêndu-se direct amenințațĭ în ale lor interese; vĕḑênd că pierd acele marĭ moșiĭ și veniturĭ pe carĭ le exploataŭ după a lor bună voe și interes, începură a dospi comploturĭ; eĭ înfățișaŭ acelor ómenĭ din popor, cu care puteaŭ vorbi, și cleruluĭ emanciparea monăstirilor închinate ca un fapt ereticesc și protivnic dumneḑeiriĭ.

Pe de altă parte, proprietariĭ, de și Constituțiunea prevedea că, împroprietărindu-se săteniĭ, se va da despăgubire proprietarilor, decĭ din acest punct de vedere, nicĭ o pagubă n'aveaŭ. Își urmară necurmat intrigele: până aci, în secret se întruniseră, desbătuseră și la 18 Iunie trimiseră guvernuluĭ o comisiune de cincĭ ca să protesteze contra răpireĭ proprietăților.

Li se deteră explicărĭ, li se arătă că Constituțiunea tocmaĭ sfințea proprietatea; dar în zadar, eĭ se retraseră arătându-se nemulțumițĭ și amenințând că vor veni maĭ numeroșĭ.

A doua ḑi, la 19 Iunie, Sâmbătă diminéță, se adunară pe față, în sala Momulo, și detunară până la améḑĭ, în tótă libertatea, contra guvernuluĭ provizoriŭ, pentru desființarea clăceĭ și a celor-l-alte dărĭ către proprietate.

Guvernul trimise la adunare pe membrul sĕŭ, generalul Magheru, ca să comunice proclamațiunea privitóre la cestiunea *proprietățiĭ*. Nicĭ nu voiră să-l asculte — voiaŭ, se

vede, s'arate că tot numaĭ lor se cuvin tóte drepturile — uniĭ încă șoptiaŭ să pună mâna pe Magheru și să-l desarmeze.

Nimenĭ însă nu cuteză.

La améḑ, Magheru se retrase.

In acelaș timp, după o cerere făcută în ajun guvernuluĭ de către ministrul de rĕsboiŭ, colonelul Odobescu, trebuia să se sĕvîrșéscă la palat presentarea corpuluĭ ofițeresc către noul guvern.

In realitate, ceremonia era un pretest, sub care coloneliĭ Odobescu și Solomon adăpostiaŭ un criminal atentat îndreptat în contra guvernuluĭ. Eĭ voiaŭ să aresteze pe membriĭ guvernuluĭ și să-l rĕstórne, în complicitate cu proprietariĭ și cu ceĭ carĭ găsiaŭ greŭ să fiă frațĭ și egalĭ cu toțĭ Româniĭ. asupra cărora, până aci, stăpânĭ fuseseră.

Intr'adevĕr, pe când, ofițeriĭ se presentaŭ, se auḑi de afară strigătul: *Vin proprietariĭ!*

Acest strigăt, se vede, era lozinca; căcĭ soldațiĭ carĭ fuseseră adușĭ și eĭ, pătrund numaĭ de cât în palat, arestéză pe Eliade, Ștefan și Nicolae Golescu, prind, desarméză și scot din palat pe Tell, spre a-l duce la casarmă; iar Magheru, vitézul pandur, trage sabia, îșĭ deschide drum printre năvălitorĭ și se închide într'o cameră a palatuluĭ cu doĭ din dorobanțiĭ sĕĭ.

Câțĭ-va din amiciĭ guvernuluĭ, carĭ veniseră s'asiste la cecemonia presentăriĭ ofițerilor, sar pe ferestre și daŭ alarma.

In timpul când eraŭ arestațĭ membriĭ guvernuluĭ, maiorul Locusteanu, cu 12 soldațĭ armațĭ cu pușcĭ, alerga, cu sabia scósă, pe podul Mogoșóieĭ, ca să aresteze pe Rosetti și pe I. Brătianu, singuriĭ dintre membriĭ guvernuluĭ, care nu s'aflaŭ la palat, fiind demisionațĭ. Din fericire, eĭ putură scăpa și luară parte la adunarea poporuluĭ și la liberarea guvernuluĭ.

Rosetti scăpat, se aruncă dinapoia uneĭ trăsurĭ, pe osiă, spre a nu fi vĕḑut și oprit, și se îndréptă spre palat, puse să se tragă clopetele, ceea-ce pentru popor era alarma; Rosetti găsi pe Bolintineanu, la palat, cu două pistole îndreptate asupra soldaților și-l opri d'a le descărca. Nu trebue să se verse sânge de ómeniĭ revoluțiuniĭ. (1)

---

(1) *Rosetti* opera cit.

Poporul sosi la palat, ca într'o clipă.

Brătianu, din parte-ĭ, pătrunse cu mulţimea la palat şi făcu ca Odobescu să fie dus sus şi arestat.

Un corespondent, martur ocular, descrie cele petrecute cu următórele cuvinte:

«Poporul, adunat cu miile, se desparte. O parte înconjură pe soldaţiĭ ce duceaŭ pe Tell, alta pe Odobescu. Sĕ cutremuraŭ casele de sbierete: «Tell înapoĭ! Tell înapoĭ!» Odobescu strîmtorat de mulţime, trimete ofiţerĭ ca să aducă pe Tell înapoĭ. Il aduseră şi se suiră în palat.

Tinerimea şi poporul sĕ încercâ de treĭ orĭ să 'şĭ facă drum printre soldaţĭ pe scara palatuluĭ; dar nu reuşi, până ce un june vîrtos, — nu i-am putut afla numele până acum — puse mâna pe o puşcă şi smulse şi puşcă şi soldat dintre cel-l-alţĭ. Atuncĭ junimea rĕsbi sus în palat, şi începu a înbrînci ofiţerĭ şi soldaţĭ pe scară în jos. Invăluiala şi înbulzéla era atît de mare în cât soldaţiĭ nu puteaŭ da foc pe scară; nicĭ sĕ scie să fi comandat cine-va foc la punctul acesta; dar nicĭ eraŭ capiĭ de faţă; căcĭ Solomon era afară la soldaţĭ, Odobescu *arestat* sus în palat de guvern şi popor. Odobescu dintr'o feréstră comandă luĭ Solomon: «*la stînga.*» Solomon: «*şi eŭ?*» Odobescu: «*toţĭ.*» Solomon defilâ în stînga şi se puse în dosul palatuluĭ. Poporul strigă: «Solomon să se aresteze!» şi se îmbulzia spre soldaţĭ.

De o dată Solomon: «în lăturĭ, copiiĭ, că e rĕŭ»; dar tot în acel minut, bine sĕ însemnăm, tot în acel minut, se daŭ ofiţeriĭ în dosul soldaţilor şi comandă în limba ruséscă: «foc.» Se audi o descărcătură. Mulţĭ aŭ dat în aer, alţiĭ în mulţime; se vĕdură *căduţĭ*. Poporul, care nu aştepta acésta şi era ne-armat, la cea d'întâiŭ descărcătură, se trase ce-va înapoiŭ; dar îndată se îmbărbătâ, se armâ cu pietre, cu parĭ, stoborĭ şi cu ce găsea înainte şi năvăli asupra soldaţilor.

Se aude altă descărtură şi strigările de la Solomon: «în carne!» Maĭ cad din popor, care se retrage şi iar se îmbărbătéză. Se aude a treia descărcătură; dar acum se găsiră şi între popor armaţĭ. Se reped iar asupra soldaţilor.

La a treia descărcătură ajunserăm şi noĭ înaintea palatuluĭ. Poporul uimit, fără arme, nu ştia ce se facă: rupea la gardurĭ şi porţĭ şi pardosélă, dar nu era o comandă, un cap. Cavaleria venise târdiŭ în ajutorul guvernuluĭ, dar ce putea ea în îmbulzéla aceea!

In minutele acestea, vĕdurăm o eroină strecurându-se prin mulţime, armată cu douĕ pistóle şi strigând: «Curagiŭ, copiĭ, mórte trădătorilor!» Ea venea pe podul Mogoşóieĭ şi înainta la palat.

Mulţimea electrisată, vĕdênd curajul acesteĭ române, se înfierbântâ şi repetâ: «mórte vîndĕtorilor.» Insă vîndĕtorul strîmtorat *de tóte părţile*, se trase în fugă cu soldaţiĭ, alergâ la casarma

nouă, luâ prin mânĭ de soldaţĭ tunurile şi, împreună cu ele, să traseră la casarma veche şi se închiseră.

De venea acéstă femee ceva maĭ nainte, se făcea o măcelărie de cele maĭ cumplite; căcĭ poporul ar fi dat orbesce pe puscile soldaţilor şi 400 soldaţĭ nu s'ar fi supus uşor.

Cine este acéstă eroină? Este d-na Anica, soţia d-luĭ Nicolae Ipătescu, Română ce pórtă arma ca orĭ-ce bărbat. Guvernul era acum mântuit; pompieriĭ se aduseră în apărarea luĭ şi poporul făcu împrejur patru baricade—spre a înfrâna vre-o nouă năvală.

Poporul alerga acum de tóte părţile, maĭ bine armat de cât maĭ înainte şi împresurâ casarma veche. Dar cine avea curagiul de a o ataca, căcĭ artileria era acolo? Nu credeam că artileria se va fi făcut necredinciósă. Solomon ceru jurămînt de la soldaţĭ, că vor ţinea cu el: soldaţiĭ rĕspunseră că eĭ n'aŭ sciut unde îĭ duc; asemenea artileria nu a sciut pentru ce o duce în casarma veche; declarară că eĭ nu maĭ pot face alt jurămînt, de cât acela ce l'aŭ făcut pe câmpul luĭ Filaret, şi că eĭ nu vor maĭ da în fraţiĭ lor. (1)

Descrierea crimeĭ luĭ Odobescu şi Solomon, precum şi a măreţuluĭ devotament şi a eroismuluĭ poporuluĭ, e completată de Ion Ghika, care spune că «Ion Brătianu şi cu popa Tun, în fruntea poporuluĭ, aŭ deblocat guvernul şi aŭ arestat pe ceĭ doĭ colonelĭ, carĭ condusese atacul palatuluĭ şi arestarea guvernuluĭ (2)».

C. A. Rosetti spune asemenea că «I. Brătianu, scăpând, adună popor, arestâ pe d. Locusténu, veni la palat, scóse de la arest pe Ştefan Golescu, luâ din mijlocul soldaţilor pe Odobescu, îl sui sus şi ḍise să se aresteze Solomon, care era încă în curte, comandă fórte prudentă care, de s'ar fi împlinit, nu s'ar fi vĕrsat sângele Românilor (3).»

Luĭ Odobescu cel maĭ mare bine i se făcu, arestându-l; căcĭ dacă ar fi căḍut în mâna poporuluĭ, în acele momente de furiă, ar fi fost sfâşiat, ucis. Odobescu şi Solomon, împreună cu Lăcusténu care, asemenea fu arestat, fură daţĭ în judecata uneĭ comisiunĭ militare, prin decretul care ast-fel sună:

1) *Gazeta Transilvanieĭ.* No. 52 din 1848, pag. 214.
Acelaş corespondent ḍice că soldaţiĭ carĭ fuseseră aduşĭ la palat, maĭ întâiŭ fuseseră îmbătaţĭ şi că chiar pânea ce li se dedese în acea ḍi, fusese *dospită cu spirt.*

(2) *Ion Ghika:* Amintirĭ din pribegia după 1848, pag 27.

(3) *C. A. Rosetti: Scrierĭ din juneţe şi din exil* (vol. II) pag. 21.

Domnule ministru de rĕsboĭ,

La 19 Iunie, guvernul provisoriŭ a fost atacat și arestuit și acésta aduse și tristul resultat de a se vedea pentru întâiașĭ dată frate armat asupra frateluĭ sĕŭ.

Ceĭ de căpetenie esecutorĭ aĭ acestuĭ atentat se vĕd până acum d. Colonel Odobescu, d. Colonel Solomon și d. Major Lăcusténu.

S'a rânduit o comisie spre a-ĭ judeca, aĭ căreia membri sunt:

Prezident, Colonel Pleșoianu; *membriĭ*: Maiorĭ Mavrocordat și Racotă, Căpitaniĭ Serghie, Ciocârlan, Hagiopolu și Dumitrescu.

S'a rânduit și judecător de instrucție, d. Ciocârdia.

Eștĭ rugat dar, Domnule Ministru, să facĭ cunoscut d-luĭ Colonel Pleșoianu acest decret, ordonând să se înțelégă cu d-l Ciocârdia și să încépă lucrarea cât maĭ în grabă.

Membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ:

Neofit. Mitropolit Ungro-Vlahieĭ; *Chr. Tell*; *I. Eliad*; *G. Magheru*; *St. Golescu*; *A. G. Golescu*; *I. C. Brătianu.*

No. 73, Anul 1848, Iunie 22.

Morțĭ și rănițĭ.

Victimile crimeĭ odióse de care vorbim, aŭ fost:

Morțĭ.

Toma Gheorghescu	din	mah.	Popa Ivașcu
Mumu luĭ Dumitrache	»	»	Oțetarĭ
George Arnăutu	»	»	Popescu
Stoica Vizitiu	»	»	Sf. Voevodĭ
Dumitrache Croitoru	»	»	»

Rănițĭ.

Grigore sin Ivan (mah. Răsvan); Gavrilă Asprulea (mah. Mihaiŭ-Vodă); Toma Marin (Postovarĭ); Dumitru Christea Richițénu (Sf. Visarion); Ghiță Popescu (Colțea); Dumitrache sin Iordache (Manea Brutaru); Dumitrache Vătășelul (Mântulésa); *Panait sin Ivan* abagiul (St. Ștefan). Dintre aceștĭ rănițĭ

aŭ maĭ murit doĭ, ast-fel că numĕrul victimelor intrigelor reacționare ale poftitorilor de privilegie, se urcâ la șépte morțĭ.

Inmormîntarea.

Duminecă, la 20, se făcu înmormîntare națională victimelor inocente ale criminalilor urzitorĭ de subjugare a poporuluĭ. La 7 ore séra, cortegiul funebru porni de la palat în ordinea următóre: Corporațiile cu stégurile lor, o despărțire din garda națională, un pluton de cavalerie, preoțĭ, diaconĭ, și arhimandrițĭ, guvernul provisoriŭ, ministriĭ și funcționariĭ statuluĭ, musica stabuluĭ ostășesc, douĕ care funebre, fie-care cu câte un cosciug în care se aflaŭ treĭ morțĭ. Carele, caiĭ și ómeniĭ, carĭ duceaŭ caiĭ, eraŭ îmbrăcațĭ în alb; cosciugele în roșu trandafiriŭ și corpurile morților împodobite cu laurĭ. După aceste douĕ care funebre, urma al șaptelea mort purtat de ómenĭ din popor; o altă despărțire din garda națională și o mulțime numerósă din popor încheia cortegiul, care se duse la Mitropolie, unde un singur mormînt primi jertfele libertățiĭ. Mitropolitul, cu înaltul cler, aștepta cortegiul la intrarea Mitropolieĭ.

Peste 30.000 de ómenĭ eraŭ adunațĭ acolo, ca să facă fraților lor, prin al căror sânge curat se botezâ desrobirea Românieĭ, cea din urmă onóre. Eliad ținu un cuvînt funebru și garda națională descărcâ puscile în locașul păceĭ, unde se odihnesc sufletele eroilor (1).

Familielor rĕposaților li se făcu pensiune.

O lacrimâ de nesfîrșită recunoscință, pe mormîntul martirilor, carĭ aŭ murit spre desrobirea Românieĭ.

NOI AMENINȚARI.

Intrigele celor cărora le venia greŭ ca, din privilegiațĭ, să devie frațĭ și egalĭ aĭ tutor Românilor, continuară mereŭ.

Când vĕḑură că, peste orĭ-ce așteptare, complotul șefilor milițieĭ nu isbuti, eĭ începură a rĕspândi în gura mare și pretutindenĭ sgomotul că vin Rușiĭ, ceea-ce până aci spuneaŭ numaĭ în taină, și nu se maĭ sfiiră a amenința pe poporul

(1) *Pruncul Român* No. 4.

care luase unanim partea revoluţiunii, cu o grea rĕsbunare din partea armateĭ de invasiune.

Poporul începu a fi îngrijorat și guvernul nu maĭ puţin, de vreme ce chiar sciri oficiale primise despre intrarea Rușilor.

Iacă, spre exemplu, un raport de la comandirul polculuĭ No. 2.

Domnuluĭ Ministru de rĕsboĭ

Comandirul polculuĭ No. 2.

RAPORT

Astă-séră se primiră scrisorĭ la uniĭ din negustoriĭ din acest oraş, prin care le arată că, la Renĭ, se află o numeróṣă oştire ruséscă, că la Ismail aŭ sosit 5 vapóre de rĕsboiŭ cu o sumă de dube şi o corabie cu amuniţie, că erĭ în Galaţĭ a venit un vapor de rĕsboiŭ cu câţĭ-va pasagerĭ şi încărcând îndată scândurĭ s'aŭ pornit; şi deosebit o altă sumă de oştire se ḑice că aŭ şi trecut în Moldavia pe la Bêrlad pentru Iaşĭ şi Bucurescĭ; aşa dar, pentru că acest polc nu are nicĭ un fel de poruncă în asemenea împrejurărĭ, rógă plecat pe d-v. să bine-voiţĭ ca, în cel maĭ scurt soroc, sĕ-mĭ slobozițĭ poouncă de urmare, iară prin acest într'adins trimis curier.

Polcovnic, **N. Ghika**.

Adjutant polculuĭ, *Parucic Conţescu.*

No. 517, Anul 1848, Iunie 16.

Brăila

pornit la 3 ceasurĭ evropenescĭ, nóptea.

Guvernul discutâ mult; uniĭ din membriĭ luĭ bănuiaŭ o urḑire a vrăşmaşilor nouelorr eforme și I. C. Brătianu se oferi sĕ se ducă la frontieră, spre a se încredința dacă vin Rușiĭ.

Brătianu plecâ; dar guvernul nicĭ nu aşteptâ a sa întórcere și făcu neînțelésa greșală d'a pleca și el, d'a fugi din Bucurescĭ, în séra de 28 Iulie.

Eliade plecase maĭ înainte, plecase de diminéță chiar, fără să aștepte măcar ultimul cuvînt al guvernuluĭ întreg, într'o atât de gravă împrejurare.

Acéstă greșală a guvernuluĭ, greșala de a părăsi Capitala la cel d'întâiŭ moment d'o mare gravitate, nu póte să găséscă o altă scuză de cât în țesĕtura de intrigĭ bine-combinate, carĭ înconjuraŭ pe guvern din faptul reacționarilor.

Retrăgêndu-se, guvernul adresâ ţěriĭ o proclamaţiune în care se coprind şi următórele cuvinte :

«Românĭ, crucea este arma vulturuluĭ nostru, crucea a fost mântuirea lumeĭ şi crucea şi apărarea luĭ Dumnedeŭ vor fi apărarea nóstră, dacă vom avea credinţă în Dumnedeŭ şi în sfintele nóstre drepturĭ, pe carĭ de acum înainte nicĭ o putere nu va maĭ putea să ni le iea. Insă guvernul ales de voĭ, credênd că misia luĭ cea grea, cu care l'aţĭ onorat, nu s'a sfîrşit, a făcut apel la tóte puterile străine, carĭ de multe orĭ ne-aŭ făgăduit ajutor de arme şi pentru ca să pótă trata cu aceste puterĭ, ca să pótă să facă o protestaţie cu armele în mână, în cugetul sěŭ de român, şi invitat de multe dictaţiĭ, s'a socotit dator să se tragă pe munţĭ, acolo pe culmea Carpaţilor, care este singura nóstră cetate.

Românĭ, în numele a 18 vécurĭ de suferinţe, în numele libertăţeĭ ce aţĭ câştigat pentru tot-deauna, vě jurăm că nu vom lepăda sacul de cenuşe după capul nostru, până ce România nu va fi liberă—drept ce, păstraţĭ patrieĭ acel amor ce dovedirăţĭ în faţa lumeĭ că'l aveţĭ—păstraţĭ curajul şi credinţa în puterea vóstră, ajutaţi-ne până în sfîrşit, ca şi până acum, şi Dumnedeŭ va fi cu noĭ.

Românĭ, 40 de anĭ ovreiĭ aŭ fost în pustie şi Dumnedeŭ a fost cu dînşiĭ, până când avură credinţă; veniţĭ dar să ne dăm sărutare de frăţie şi juraţĭ, cu noĭ, să luăm în inimele nóstre patria, şi să nu lepădăm arma ostaşuluĭ şi toiagul pelerinuluĭ din mână, până ce ne vom da sărutarea înviereĭ.

C. A. Rosetti, St. Golescu, I. Eliad, G. Magheru, Chr. Tel, A. G. Golescu, N. Bălcescu, N. Golescu, C. Filipescu.

«Funestă fu plecarea guvernuluĭ» dice diarul luĭ Rosetti, *Pruncul român*, după ce tipăresce acéstă publicaţie.

Dintre membri guvernuluĭ, afară de mitropolit, nu maĭ rěmăsese decĭ în Capitală nicĭ unul.

INTOCMIREA CAIMACAMIEI.

Reacţiuniĭ îĭ cădu ca o pléşcă acest noroc. La atât póte nicĭ ea nu se aştepta.

Nu se aştepta, de sigur, să pótă scăpa aşa lesne d'un guvern pe care-l susţinea un întreg popor, aşa cum susţinea poporul român, guvernul sěŭ constituţional.

Ca prin farmec, strigoiĭ eşiră din nouĭ la lumină, maĭ îndrăsneţĭ şi maĭ trufaşĭ de cât maĭ nainte.

Mitropolitul, preşedintele guvernuluĭ plecat, dete reacţiuniĭ şi mâna şi sprijinul şi a sa archieréscă bine-cuvîntare.

Iĭ dete maĭ mult: se făcu unéltă a reacţiuniĭ, pentru a asvîrli hula asupra ómenilor cu care, până ierĭ, lucrase în fruntea poporuluĭ.

Ierte-l Dumnedeŭ cel prea îndurător, dacă iertarea luĭ şi până la ast-fel de pĕcate póte ajunge.

Mitropolitul iscăli următórea publicaţiune:

«Rebeliştiĭ, fugind din Capitală în nóptea de 28 şi 29 ale curenteĭ, îndată ce s'aŭ înscĭinţat că oştirile înaltelor două curţĭ suzerană şi protectriţă se apropie de hotarele nóstre, grăbim vestind acéstă bună vestire tutulor locuitorilor ţĕriĭ. Tot de o dată să le aratăm că într'o unire cu d-lor boeriĭ, carĭ se află în Capitală, s'aŭ luat tóte mĕsurile pentru statornicirea linişteĭ obşteştĭ şi cu acéstă ocasie sunt poftiţĭ toţĭ locuitoriĭ, de orĭ-ce clasă şi tréptă vor fi, să priméscă cu sentiment de recunoscinţă şi de dragoste pe isbăvitoriĭ ţĕriĭ.»

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ.

1848, Iunie 29.

In acelaşĭ timp, se publică şi următórea proclamaţiune:

Căimăcămia principatuluĭ Ţĕreĭ Românescĭ.

«In urma întâmplăriĭ de la 11 Iunie, cunoscute obştiĭ, încetând Domnul stăpânitor George Dimitrie Bibescu de a maĭ cârmui ţara, prin trecerea M. S. peste graniţă în statul Austrieĭ.

Noĭ, pe temeiut art. 18 din Regulamentul organic, luând cârma stăpâniriĭ ţĕriĭ, facem cunoscut acésta tutor locuitorilor spre sciinţă; tot de odată şi tutulor acelor dregătorĭ, carĭ nu va fi luat parte d'a dreptul în rĕsturnarea guvernuluĭ în fiinţă, spre a 'şĭ ocupa posturile ce li s'aŭ fost încredinţat de Domnul ţĕriĭ.»

Banul Teodor Văcărescu, *Emanuil Băleanu*.

1848, Iunie 29.

Vestitul căpitan Costache, cel cu biciu-ĭ cu şépte sfîrcurĭ, se arătâ din noŭ şi biciu-ĭ, plesnind pe toţĭ şi pretutindenĭ, vesti că renăscut-a vajnica putere boeréscă.

«O să-mĭ îmbrac biciul cu piele de Român, ca să vadă libertatea ce pate, când vine pe aicĭ» sbiera nemernicul sĕlbatic, care aidoma era chipul stăpânireĭ reînviate; stindardele fură pretutindenĭ rupte şi călcate în picióre; statua *representând* România Liberată, cu simbolul dreptăţeĭ şi

creştinismuluĭ, cumpăna şi crucea, ce se afla în curtea ministeruluĭ de Interne, fu dărâmată din porunca luĭ Em. Băleanu, care în batjocură o numi: «nevasta luĭ St. Golescu».

Mândră, veselă, triumfătóre, căimăcămia însciinţâ numaĭ de cât consulatele că s'a restatornicit cu desăvêrşire vechea stare de lucrurĭ.

Dar — nenorocire eĭ! N'apucâ să se usce negréla pe hârtia pe care scrisese acésta; n'apucâ căpitan Costache a-şĭ reînoda noĭ sîîrcurĭ la biciŭ, că se sculâ oraşul şi strigoiĭ periră iarăşĭ— cum per toţĭ strigoiĭ la cântecul cocoşuluĭ.

---

30 IUNIŬ. RESTURNAREA CĂIMACAMIEI.

I. C. Brătianu, după ce vĕḑu că, la Focşanĭ, nicĭ urmă nu e de vr'un soldat strĕin, se grăbi să se întórcă în Bucurescĭ.

Impetrit rĕmase de cele ce vĕḑu şi auḑi aci; dar tot-d'o-dată inima luĭ crescu şi se înveseli; căcĭ poporul era tot statornic, tot hotărît chiar să móră, ca să-şĭ recapete a luĭ Constituţiune.

«Neguţătoriĭ, corp vrednic de naţionalitatea română, ḑice *Poporul suveran*, iaŭ iniţiativa, un glas s'a ridicat şi a strigat poporuluĭ: «iacă, lanţurile robieĭ iar ne amenînţă» şi toţĭ s'aŭ sculat, şi toţĭ aŭ venit ca să umiléscă pe tiranĭ şi, cu una şi aceiaş voinţă, s'asigure dreptatea şi libertatea».

In corp, şi urmaţĭ de popor, se duseră la mitropolie şi cerură Constituţia şi rechemarea guvernuluĭ provisoriŭ. Mitropolitul se supuse şi o nóuă publicaţie, d'astă-dată după voinţa poporuluĭ, fu făcută:

PUBLICAŢIE

«Ceea-ce s'a obştit ierĭ, la 29 ale acesteia, sub iscălitura nóstră, făcênd guvernul provisoriŭ rebelĭ şi altele, astăḑĭ, după dorinţa poporuluĭ român, o refuzăm cu desăvîrşire, adeverind şi întărind din tótă puterea mea jurămîntul ce am sĕvêrşit în Câmpul Libertăţiĭ în 15 ale acestia, ca să păzim tot acele 21 articole, afară de art. proprietăţiĭ, care-l va otărî obştésca Adunare, *pe care* Constituţie jur că nu vom călca-o, sub orĭ-ce sacrificiŭ *din parte-mĭ.*

«Stindardele libertățiĭ se vor ridica pe tóte edificiurile publice. Cocardele se vor repurta și tótă poliția cea vechie se va desființa prin grabnice poruncĭ ale mele.

«Guvernul provisoriŭ se va chiema, prin într'adins curier, și toțĭ funcționariĭ orînduițĭ de guvernul provisoriŭ se vor întări în funcțiile lor.

«Acéstă publicație, sub a mea iscălitură, se va obști prin glasul foilor, pe carĭ am subsemnat-o, de față cu deputațiĭ poporuluĭ,»

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ.

1848, Iunie 30.

Căimăcămia și prieteniĭ ieĭ intraseră iarășĭ în gaură de șérpe; se retrăseseră în întunericul blestemat, din care nu trebuiaŭ să iasă și să înfrunte voințele poporuluĭ.

Odobescu și Solomon însă, care fuseseră, sub căimăcămiă, pușĭ în libertate și s'aflaŭ în fruntea oștireĭ, deși nu cutezară să atace poporul, se așeḍară totușĭ la casarmă, scóseră tunurile și—de și purtând la piept cocarda tricoloră a mișcăreĭ—eraŭ amenințătorĭ.

Somațĭ de I. C. Brătianu, în fruntea poporuluĭ, ca să se predea, refusară. Atuncĭ Brătianu alergâ din noŭ la Mitropolie, luâ cu dînsul în trăsură pe Mitropolitul și porni din noŭ în capul mulțimeĭ, la casarmă.

Când trăsura intrâ în curtea casărmeĭ, Odobescu deschise ușa trăsureĭ și puse un genunchiŭ jos, înaintea Mitropolituluĭ, ca să-ĭ sărute mâna. Atuncĭ Brătianu sări pe capra trăsureĭ și începu să vorbéscă oștireĭ. Ofițeriĭ se repeḍiră la dînsul, spunêndu-ĭ cu lacrămĭ în ochĭ că 'ĭ-a scăpat.

Situațiunea devenise grea. Odobescu îșĭ vedea scopul zădărnicit și de astă-dată și scóse stégurile revoluțiuniĭ, ḍicênd că el le-a păstrat, pe când guvernul a fugit.

Pe când se petreceaŭ acestea, poporul nu sta în nemișcare; el năvălise pe porțĭ, iar un preot, «popa Tun» (1) numit de atuncĭ, se repeḍi în fruntea poporuluĭ spre tunurĭ, avênd în mână crucea.

— Dá-te la o parte din naintea morțiĭ, i-se ḍise.

— La ce să trăiesc nelegiuiților, când voĭ călcațĭ crucea luĭ Christos, care ne dă sóre și apă?

Și, fără maĭ departe vorbă, se asvîrli și încălecâ pe un tun.

Faptul acesta de eroism și presența cruceĭ pe care juraseră soldațiĭ, îĭ deșteptâ; eĭ se îmbrățișară cu poporul.

---

(1) «*Popa Tun*» este părintele Ambrosie de la Episcopia Buzĕuluĭ.

Odobescu pieri, voind aiurea să urmeze făptuirea scopuluĭ sĕŭ.

La palat, unde merseră apoĭ, Brătianu și poporul, găsiră pe Odobescu, Câmpineanu și alțiĭ, care spuseră luĭ Brătianu că s'a întocmit un noŭ guvern compus din Câmpineanu, Brătianu și un negustor, de vreme-ce guvernul era fugit. Brătianu refusâ, spunênd că există guvernul cel primit de țară și când Odobescu din noŭ stărui, Brătianu îĭ arătâ pe feréstră poporul, spunêndu-ĭ că-l va face arbitru (1).

Odobescu înțelese și se întocmi numaĭ o comisie interimară.

Aci se încheie, și cu bine și fără nicĭ o picătură de sînge, a doua mântuire a poporuluĭ, prin sine înșișĭ, de sugrumatoriĭ luĭ.

Ḑiarele d'atuncĭ, în descrierea faptelor, nu uĭtă pe singurul membru al guvernuluĭ, care era de față și care lucrâ.

Poporul suveran, ḑiarul luĭ N. Bălcescu, Boliac, Gr. Alessandrescu, Bolintineanu, etc. ḑice:

«Intr'acestea, un june nu se descuragează, ia crucea, o sărută, varsă o lacrimă de speranță și ese în popor, alérgă, încuragează, lucréză cu bărbație, se pune în capul poporuluĭ cu mitropolitul.

«Este de trebuință sĕ-ĭ maĭ spun numele? întreba *Poporul Suveran*. Tótă lumea îl scie! Fericită Românie că aĭ ast-fel de fiĭ! Fericite Brătiene, că sciĭ să-țĭ iubescĭ așa de bine patria, România (2)!»

Pruncul român descriind faptele tot ast-fel, adauge:

«Numele luĭ toțĭ îl cunosc, este d. I. C. Brătianu, un adevĕrat român, care a contribuit mult la dobândirea libertățiĭ; dar poporul care obicnuesce sĕ porecléscă ceea ce iubesce, vĕḑênd activitatea luĭ, vĕḑênd că este om al poporuluĭ și că umblă din mână în mână, îĭ dă porecla: *Firfiricul* și în ḑilele următóre când poporul era adunat și nu scia ce trebue să facă, se auḑiaŭ aceste cuvinte: «să vedem ce ḑice Firfiricu»; saŭ: «așteptațĭ, fraților, așteptațĭ să vie Firfiricul (3)».

De astă-dată, ceĭ care, cu atâta îndârjire, refusaŭ frăția și deplina egalitate cu întreg poporul român, trebuiră să se recunóscă biruițĭ și, în a lor inimă—dacă ea maĭ putea

(1) *Notițe* rĕmase de la I. C. Brătianu.
(2) *Poporul suveran* No. 4 din 5 Iulie 1848, pag. 15.
(3) *Pruncul Român*, No. 9 din 7 Iulie 1848, pag. 35.

nutri simţiminte înalte — să fiă recunoscătorĭ aceluĭ de eĭ obijduit popor că nu le-a rĕsplătit rĕul prin rĕŭ, că nu 'şĭ-a-ḑis, şi n'a făcut, după scriptură: ochĭ pentru ochĭ, şi dinte pentru dinte!».

In aşteptare, şi până la întórcerea guvernuluĭ provisoriŭ, lucrâ o comisiune interimară, cu aprobarea poporuluĭ, comcompusă din: Mitropolitul, I. Câmpineanu, C, A. Kretzulescu, N. Mincu şi I. C. Brătianu.

Acéstă comisiune primi demisiunea din armată a colonelilor Odobescu şi Solomon şi adresâ poporuluĭ următórea proclamaţiune:

«Gloriă şi de o mie de orĭ gloriă eroismuluĭ vostru, fiind-că numaĭ printr'însul libertatea şi cu dênsa patria fu isbăvită de patru orĭ şi un popor, care pune nu numaĭ atâta curagiŭ, dar încă şi atâta stăruinţă, acel popor este popor ales al luĭ D-zeŭ şi acésta ne face să avem o adîncă credinţă că nicĭ odată nu vom maĭ cădea în robie.

Insă, fraţilor, ca să putem fi liberĭ, ne trebue linişte, nu linişte ca acea a despotismuluĭ, ci o linişte cum se cade unor ómenĭ liberĭ...

Până astăḑĭ, avéţĭ dreptate să fiţĭ spăimântaţĭ, să fiţĭ în picióre; dar astăḑĭ, când libertatea némuluĭ şi libertatea mădularelor guvernuluĭ este asigurată, fiind-că toţĭ vrăjmaşiĭ aŭ reintrat în vizuină, ...astăḑĭ, sĕ nu adormim, cĭ să ne liniştim, fiind-că într'alt-fel guvernul nu póte rĕspunde de ceea ce se póte întâmpla, şi nicĭ nu póte a'şĭ împlini gréua sarcină ce aţĭ pus asupră'ĭ, adică a asigura un viitor fericit Românilor.»

Neofit, mitropolitul Ungro-Vlachieĭ, *Ioan Câmpineanu*, *C. A. Kreţulescu*, *N. Mincu*, *I. C. Brătianu*.

Mĕsurĭ de organisare

Membriĭ guvernuluĭ, întorcêndu-se în Capitală, Câmpineanu şi Kreţulescu se retraseră şi se începu acea lucrare spornică de refacere a ţĕriĭ şi prin noĭ obiceiurĭ şi prin noĭ legĭ.

Numi administratorĭ în judeţe pe:

Scarlat Turnavitul la Rîmnicul-Sărat.
Dimitrie Golescu, Brăila.
Scarlat Voinescu, Buzĕŭ.
Florian Aaron, Ilfov.
Dimitrie Ciocărdia, Ialomiţa.
Ioan Negulicĭ, Prahova.
Costache Ciocârlan, Dâmboviţa.

Ioan I. Filipescu, Vlașca.
Nicolae Tătăranu, Teleorman.
Ioan Hristopolu, Argeș.
Ioan Paleologu, Muscel.
George Băleanu, Olt
Ioan Arcescu, Romanațĭ.
Dimitrie Filișanu, Dolj.
Costache Cerkez, Vâlcea.
Hristodor Marghiloman, Gorj.
Nicolae Opran, Mehedințĭ.

Pe lângă fie-care administrator, fu numit și unul saŭ maĭ mulțĭ propagandiștĭ, ca comisarĭ extra-ordinarĭ, datorĭ să mérgă orĭ-unde trebuință va fi, spre a explica Constituția și reformele din ea isvorând.

Intre propagandiștiĭ numițĭ fură: Al. Orĕscu, P. Orbescu, Apostol Aricescu, Axente Sever, P. Cernătescu, Nestor Heruvim, C. Brezoianu, N. Florescu, Ștefan Băjescu, Costache Pădeanu, Ioranu, Al. Fotescu, Alecu Manu, Costache Florescu, Ion Rotescu, Alecu Dedu, Alecu Petrescu, Ioan Ionescu, C. Manega, Andreĭ Pretorian, N. Nenovicĭ, C. Codreanu și alțiĭ. Dar profesoriĭ fură pretutindenĭ, de la sine, ceĭ maĭ neobosițĭ propagandiștĭ.

Numi Vornic al Capitaleĭ pe Cesar Boliac, asemenea președinte și membriĭ aĭ sfatuluĭ orășenesc pe N. Niculescu, *președinte*; Hilel B. Manoah, George Ion Pascal, George Sulacoglu, Grigore Ipătescu, Ștefan Popa Teodosiu și Nicolae Cămărășescu, *membriĭ.*

Decide strîngerea candidaților la șcólele județelor, pentru a înființa și reînființa șcóle prin sate.

Numesce maĭ multe comisiunĭ pentru alcătuirea proiectelor de lege ce trebuiaŭ a fi supuse adunăriĭ constituante și a-mune:

pentru întocmirea constituțieĭ, comisiune compusă din I. Eliade, C. A. Kreţulescu, I. Voinescu II, I. C. Brătianu;

pentru reforma instrucțiuniĭ publice, generală, obligatoriă și gratuită, după glăsuirea art. 16 din constituție, compusă din: Eliade, P. Poenaru, A. Tr. Laurian; C. Boliac, N. Crețulescu;

pentru organisarea administrativă: N. Golescu, I. Câmpineanu, N. Nicolescu, C. Bălcescu;

comisiunea financiară pentru reformarea impositelor, spre

a supune la imposite tóte clasele, potrivit constituţieĭ, pentru organisarea ministeruluĭ de finance şi înfiinţarea Bănceĭ Naţionale, fu compusă din: C. Filipescu, G. Niţescu, E. Ghermani, C. Bălcescu, Vasiliadi.

pentru lucrările publice: N. Creţulescu şi I. E. Florescu.

pentru agricultură, industriă şi comerciŭ: D. Xanto, M. Califaru.

pentru organisarea armateĭ şi recrutarea eĭ, conform constituţiuniĭ, din tóte clasele: sĕ numi asemenea în comisiune IIr. Tell, I. E. Florescu, Colonel Voinescu I, I. C. Brătianu, colonel Iablonski.

pentru organisarea judecătoréscă: I. A. Filipescu, St. Ferekide, M. Califaru, I. Cantacuzino, I. Voinescu II.

Aceste comisiunĭ trebuiaŭ să se întrunéscă, la 6 August, şi să presinte guvernuluĭ, cât maĭ neîntârḑiat, proiecte desluşitóre şi potrivite cu trebuinţele cele de acum ale naţieĭ, cum ḑice decretul care le întocmesce.

Sĕ numi asemenea o comisiune care sĕ dea bilete de despăgubire acelora carĭ avuseseră ţiganĭ robĭ:

Particulariĭ, deşteptaţĭ prin proclamaţiunea revoluţiuniĭ, asupra nedreptăţiĭ de a ţine ca robĭ făpturĭ asemenea luĭ D-ḑeŭ, se grăbiră a-şĭ libera robiĭ, fără nicĭ-o despăgubire. Ast-fel Mihalache, Costache şi Petrache Pencovicĭ, liberară 2 robĭ; Simeon Marcovicĭ, 2 robĭ; Scarlat Voinescu 32 robĭ, despăgubind dînsul pe soţia sa, de vreme ce aceĭ robĭ eraŭ zestre; Gr. Costescu, 4 robĭ; Elenca Zosima, 6 robĭ.

Guvernul le adresă mulţumirĭ şi le publică numele în fóia oficială.

Se întocmi o comisiune amestecată din sătenĭ şi proprietarĭ ca să discute şi să hotărască, prin bună înţelegere, cestiunea proprietăţiĭ. Comisiunea se şi întruni sub preşidenţia d-luĭ Racoviţă şi vice-preşedinţia d-luĭ I. Ionescu (din Moldova.

Acéstă comisiune şĭ-a şi deschis şedinţele la 9 August, printr'un discurs al luĭ C. A. Rosetti, ţinut în numele guvernuluĭ.

Şi, în sfîrşit, prin decretul 258 din 14 Iulie, guvernul convocă pe alegĕtorĭ, pentru alegerea membrilor adunăreĭ generale Constituante.

După acest decret, alegĕtor e tot Românul pămîntean saŭ din orĭ-ce parte, stabilit în ţară, precum şi orĭ-care împămîntenit, de orĭ-ce origine şi de orĭ-ce religie va fi.

Numĕrul deputaților e de 250.

Alegerea e de douĕ grade: alegĕtoriĭ aleg deputațĭ-alegĕtorĭ, carĭ, întrunițĭ, în capitala județuluĭ, aleg pe deputațiĭ Constituanteĭ.

Abia liniște se făcuse și delegațiunile din țară, care fuseseră întrerupte prin turburările întîmplate în cursul luneĭ Iunie, reîncepurâ; maĭ nu rĕmase oraș, care sĕ nu fi trimis delegațiune, spre a arĕta bucuria poporațiuniĭ; veniră chiar din sate numeróse delegațiunĭ, așa în cât se vĕḑu că nu numaĭ capitala și județele prin care trecuse guvernul provisoriŭ de la Islaz, ci țara întrégă vedea cu bucurie și privea ca o fericire, noua stare de lucrurĭ care sĕ înființase.

La Bucurescĭ, poporațiunea respunse cu bucuriă la apelul guvernuluĭ pentru înființarea gardeĭ naționale și 1500 cetățenĭ se înscriseră în gardă, în cele d'ântâĭ ḑile. Corpul comercianților sĕ otărî a întocmi el, cu ale sale mijlóce, un corp de 6000 de gardă națională.

Sosirea luĭ Soleiman-Pașa

Nicĭ de astă-dată însă, liniștea trebuitóre nu durâ mult; căcĭ, pe la jumătatea luĭ Iulie, un corp de 20.000 armată turcéscă sosi la Rusciuc, supt comanda luĭ Omer-pașa. Aceste trupe eraŭ puse la disposițiunea luĭ Soleiman-pașa, fost ambasador la Paris, când isbucni revoluțiunea din Februariŭ, și care fusese numit comisar extra-ordinar în principate. Primul dragoman al Porțiĭ, Emin-Efendi, era alăturat pe lângă dânsul în calitate de consilier.

Guvernul îngrijorat și voind sĕ cunóscă intențiunile luĭ Soleiman-pașa, trimise pe lângă dênsul pe ministrul trebilor din afară, I. Voinescu II, spre a asigura pe comisarul Divanuluĭ despre simțimintele și dorința Românilor de a rĕmâne legațĭ cu Turcia, după spiritul și litera tractatelor.

Voinescu, în calitatea-ĭ oficială, nu fu primit; trebui sĕ-șĭ scótă eșarfa. Respunsurile ce comisarul îĭ dete apoĭ, fură cu totul evasive.

Atuncĭ guvernul trimise pe Stefan Golescu, care fu bine primit și i se deteră óre-care asigurărĭ.

La 18 Iuliŭ, comisarul imperial adresâ administratoruluĭ din Giurgiu, o scrisóre, prin care-ĭ anunță că, a doua ḑi, *va trece cu oștirile imperiale* «nu cu cuget vrăjmășesc, ci

pentru unicul scop de a protege anticele drepturĭ şi instituţiĭ ale ţĕriĭ şi de a restabili într'ênsa ordinea legală».

Guvernul, vĕḑênd ameninţarea de o nedréptă călcare a teritoriuluĭ ţĕriĭ, adresâ luĭ Soleiman o protestare, îndreptată în acelaş timp şi represintanţilor puterilor străine.

Protestarea conţine şi următórele;

Când Imperiul Otoman a bine-voit să ne dea protecţia sa, ne a asigurat întréga şi desĕvîrşita independenţă pentru cele din lăuntru. Sultanul Baiazet I şi maĭ în urmă, la 1460, Sultanul Mahomed II, consfinţiră drepturile nóstre prin tratate ce sciurăm să le păstrăm cu solemnitate. De multe orĭ drepturile nóstre fură atinse, şi cu tóte acestea noĭ, prin conduita nóstră către I. Pórtă, sciurăm să unim amorul fiuluĭ cu credinţa vasaluluĭ; şi sperăm că, avênd credinţă în desĕvîrşita nóstră supunere, nicĭ o dată nu va pune în uitare tratatele Padişahilor Baiazet I şi Mahomed II, şi că nu va voi să ne ia maĭ mult de cât viaţa, lipsindu-ne de drepturile nóstre. Astă-ḑĭ însă, cu inima strânsă de durere, ne întrebăm: ne am înşelat óre? căcĭ dacă I. Pórtă voesce să fie dréptă cu noĭ, de voesce să vaḑă milióne de eroĭ gata a muri de mórtea martirilor pentru Augustul lor Suzeran, de ce în mijlocul linişteĭ celeĭ maĭ desĕvârşite, bagă o armie pe un pământ, care este al nostru?

Românii nicĭ o dată nu se degradară purtând masca duplicităţeĭ şi de aceia tot-d'a-una Dumneḑeŭ a fost cu dênşiĭ. Nu ne sfiim dar să eşim înaintea Augustuluĭ nostru Suzeran şi a Europeĭ întregĭ, — căcĭ astă-ḑĭ, în România, se va hotărî cestia libertăţilor lumeĭ, şi să ne arĕtăm cu frunţile senine, cu inima curată şi plină de curaj şi de credinţă, strigând cu glasul consciinţeĭ nóstre:

Nu este nicĭ un articol în Constituţia nóstră, carele să atingă puterile străine, nu este nicĭ un articol, care nu numaĭ să nu avem dreptul să-l cerem, dar să-l şi punem în lucrare, dacă maĭ este un Dumneḑeŭ în cerurĭ şi o dreptate pe pămînt.

Cerem de la Esc. Ta, să vorbescĭ pentru noĭ M. Sale Padişahuluĭ a căruia dreptate este puterea nóstră cea maĭ mare — rógă-l în numele a tóteĭ Românii, care vorbesce prin glasul aleşilor eĭ şi cere de la bine-făcĕtorul Orientuluĭ să nu respingă amiciĭ sĕĭ devotaţĭ şi credincioşĭ, lipsindu-ĭ de drepturile lor, ci să consolideze sfînta lor Constituţie, fericirea lor, prin retragerea uneĭ armate, care a semĕnat neodihna şi spaima chiar în multe inimĭ. Nu! Mărirea Sa nu va voi să fie Suzeranul unuĭ câmp mare şi pustiŭ; căcĭ dacă Românii aŭ jurat să nu ridice nicĭ o dată stindardul împotriva Augustuluĭ Suzeran, însă nu vor putea nicĭ o dată să trăiască fără acéstă Constituţie, pe care le-a dat'o cerul, spre mângăerea atâtor marĭ şi lungĭ suferinţe ale lor.

Membriĭ guvernuluĭ: *Neofit*, Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ; *Chr. Tell*; *I. Eliad*; *N. Bălcescu*; *N. Mincu*; C. A. Rosetti.

Apoï poporuluï îï adresâ următórea proclamaţiă:

Fraţilor Românï,

Cu tótă credinţa nóstră către Î. Pórtă şi încercările ce făcurăm, oştirile împĕrătescï sunt a intra.

Noï scim că tot Românul este gata a muri pentru acest pămînt pe care şi pentru care suferit-aţï 18 secolï, şi de aceia vĕ facem cunoscut că Esc. Sa Soleiman Paşa ne ḑice că trupele intră «nu cu cuget vrăşmăşesc, ci numaï cu unicul scop de a protege anticele drepturï şi instituţiunï ale ţĕreï.»

Guvernul însă, după datorie-ï, pe de-o parte arătâ Esc. Sale Soleiman Paşa mâhnirea ce avem de a vedea atins dreptul de inviolabilitate a teritoruluï; iar pe de alta, vĕ rógă să nu uitaţï că I. Pórtă are pentru noï simţimente părintescï.

Românï! fiţï liniştiţï şi pacïnicï.

Fiţï sigurï că, pe cât veţï fi uniţï şi veţï cere drepturile vóstre, cu acea putere liniştită, cu care le-aţï dobîndit, nimenï nu se va putea atinge de dînsele.

Membriï guvernuluï: *Neofit*, Mitropolit al Ungro-Vlachieï; *Chr. Tell*; *N. Bălcescu*; *N. Mincu*; *C. A. Rosetti.*

No. 329.—1848, Iulie 19.

In aceeaş séră, se ţinu o întrunire în sala teatruluï. I C. Brătianu expuse starea lucrurilor, printr'un cuvînt plin de energiă; vorbiră apoï Peretz, Maniu, Herişescu şi alţiï şi toţï ceï adunaţï jurară să apere ţara şi Constituţia eï.

In aceaşï nópte, sosi la Bucurescï Tinghir-efendi, cu o scrisóre de la Soleiman către mitropolitul.

Poporul aflând, ceru ca scrisórea să se citéscă de faţă cu toţi membriï guvernuluï şi guvernul înştiinţâ pe Tinghir că Eliade este însărcinat a asista la citirea scrisoriï.

Fu o lungă discuţiune şi Tinghir declarâ că nu póte a se depărta de la instrucţiunile ce are, fără a cere nouï instrucţiunï.

A dóua ḑi, la 20, pe la 4 ore d. a. pe Câmpul Libertăţiï, se ţinu o mare întrunire, la care aŭ luat parte peste 25.000 de ómenï.

I. Brătianu vorbi poporuluï adunat şi toţï, în cel maï mare entusiasm, aprobară un protest, în care se cuprind şi următórele:

«. . . *De aceea, cu tóte că guvernul care este expresia popo-*

rului, a protestat prin mijlócele diplomatice, însă poporul socotesce că nu este de prisos a protesta și el d'adreptul înaintea Europeĭ întregĭ, contra intrăriĭ trupelor turcescĭ în pământul român și încă maĭ mult: România întrégă de astăḑĭ, până când maĭ are un glas liber, declară:

1) Că dacă I. Pórtă va respecta drepturile Românilor și va primi Constituția ce își deteră și al căreia efect o să fie fericirea țěriĭ, atuncĭ Româniĭ, recunoscĕtorĭ bunuluĭ Suzeran, nu numaĭ că-ĭ jură credință, dragoste și supunere, dar încă și maĭ mult că vor sluji de pavĕză (rempart) Constantinopoluluĭ.

2) Că dacă I. Pórtă nu-șĭ va trage trupele de pe pămêntul român și dacă va căuta ca, prin putere armată, să s'amestece în trebile țěriĭ dinlăuntru, atuncĭ tóte tratatele ce există se socotesc chiar de Pórtă desființate.

3) și că atuncĭ nația este liberată de orĭ-ce îndatorire ar avea către I. Pórtă,

4) că orĭ-ce legĭ, orĭ-ce așeḑĕminte se vor impune Românilor de la străinĭ, acele legĭ, acele așeḑĕminte vor fi socotite ca ilegale și prin urmare este de datoria orĭ-căruĭ Român de a nu li se supune de bună-voie.

5) că orĭ-ce Român va unelti saŭ va contribui ca s'aducă armiĭ strĕine în țară, saŭ ca să opréscă maĭ multă vreme pe cele aduse, perde dreptul de Român, este declarat de vrăjmaș al societățeĭ și prin urmare nu maĭ există legĭ pentru dînsul».

Cu toțiĭ apoĭ, avênd musica în frunte, plecară la palat, unde-ĭ aștepta guvernul provisoriŭ.

Trecênd pe la casa unde locuia Tinghir, strigătele de: Să trăiască Constituția! Să trăiască România! Să trăiască Sultanul! nu maĭ conteniaŭ. Tinghir eși în balcon și ceru să sărute stégul. Fu mare entusiasm.

Ajunșĭ la palat, N. Bălcescu, membru al guvernuluĭ, adresâ poporuluĭ cuvinte de mulțumire și I. Brătianu îndemnâ pe toțĭ la liniște și la bună rînduială.

Poporul se rĕspîndi, ducêndu-se fie-care la casa sa, și așteptând desfășurarea evenimentelor.

Cererile Turcieĭ.

Rĕspunsul așteptat de Tinghir-effendi sosi, adresa se schimbâ și sĕ decise a fi comunicată guvernuluĭ și boerilor, în sala adunăriĭ obștescĭ.

A doua ḑi dar, în 22 Iuliŭ, sala era plină; guvernul invitase și pe boierĭ, fără escepțiune.

Tinghir veni escortat de cavaleria română și dete citire

scrisoreĭ, în care se spunea că un numĕr de indivicĭ, dându se de Românĭ, aŭ silit pe Domn să priméscă nisce instituţiunĭ noĭ şi apoĭ aŭ avut îndrăsnéla de a întocmi eĭ o administraţiune; că cele întîmplate sunt nu numaĭ incompatibile cu drepturile de suzeranitate şi cu principiele de guvernămênt ale Porţiĭ, ci şi de natură de a aduce tot felul de inovaţiunĭ contrarie păstrăreĭ ordineĭ şi linişteĭ în ţară; că o persónă de încredere trebue să fie numaĭ de cât locotenent domnesc, conform Regulamentuluĭ; că apoĭ o comisiune să arate plîngerile ţĕriĭ, carĭ se vor lua în considerare, de vor fi drepte.

Adunarea discutâ propunerea şi numi din sînu-ĭ o comisiune ca să redacteze rĕspunsul.

In acelaş timp, guvernul se preocupâ de ce ar fi de făcut: a intra în conflict cu Turciĭ, i se păru o neiertată greşală şi decĭ hotărî, în maioritate, să cedeze, nu recunoscênd Porţiĭ vre-un drept, ci numaĭ ca condescendenţă. Pe de altă parte, St. Golescu, care vĕcuse din noŭ pe Soleiman-paşa, aduse vestea că Constituţiunea va fi recunoscută, dacă guvernul provisoriŭ se va schimba în Locotenenţă.

Guvernul depuse decĭ puterea în mânele poporuluĭ rugându-l să alégă alt guvern, sub numele de Locotenenţă domnéscă a Ţĕreĭ Românescĭ, carele, după regulă, va fi recunoscută şi de către In. Pórtă.

Poporul fu rugat să se adune, în aceiaşĭ ci, la 4 ore, pe *Câmpul Libertăţiĭ.*

Intrunirea. — Locotenenţa.

Intrunirea fu impunĕtore; vorbiră poporuluĭ Cesar Boliac, N. Bălcescu şi I. Brătianu şi Locotenenţa domnéscă fu compusă din aceleaşĭ persóne care eraŭ în guvernul provisoriŭ.

Soleiman ceru apoĭ reducerea locotenenţeĭ numaĭ la treĭ şi atuncĭ se proclamară Locotenenţă: N. Golescu, I. Eliad şi Chr. Tell.

Locotenenţa acésta fu salutată de Tinghir-efendi, trimisul Esc. S. Soleiman-paşa, în sala tronuluĭ şi recunoscută; i se dete asigurarea că oştirile turcescĭ sunt venite pentru liniştea ţĕreĭ şi că Locotenenţa, orĭ-când va cere trebuinţa, se póte sprijini pe aceste oştirĭ.

Soleiman-paşa ceru să i se trimită o comisiune la Giurgiŭ

și fu trimis Ștefan Golescu, N. Bălcescu, Dim. Brătianu, Gr. Grădișteanu, și comerciantul Vasiliadi. Soleiman-pașa se arĕtâ bine-voitor în discuțiunea Constituțiunii, cerênd óre-care modificări mai mult de formă și îndemnând a sĕ trimite comisiunea la Constantinopole.

A doua ḑi, se dete, în a lor onóre un banchet, la care luâ parte și Eliade.

Apoi, Soleiman-pașa veni la Bucurescĭ, unde stătu treĭ ḑile, fiind sărbătorit: se dete un bal câmpenesc, o representație de gală la teatru și sĕ iluminâ orașul.

Constituțiunea, fiind ast-fel recunoscută de trimesul Porții, și guvernul și poporul se putură iarăși liniști. Guvernul reluâ a sa lucrare.

Recunóscerea de către puterĭ.

D. Colhoum, consulul M. S. Britanice, fu cel d'ântâiŭ representat strein, care aduse locotenențeĭ felicitări.

Mercurĭ, la 4 August, escortat de o jumĕtate escadron de cavalerie română, veni la palat, unde poporul vesel și mulțumit era în numĕr mare și cu urări însoți pe d. Colhoum, la sosire ca și la plecare.

D. Colhoum, adresându-se Locotenențeĭ, ḑise:

Domnilor,

Comunicația oficială ce mĭ-a făcut ierĭ d. secretar de stat, m'a umplut de bucurie, aflând că M. S. Sultanul, prin trimisul sĕŭ estra ordinar, Ex. S. Soleiman-pașa, a recunoscut formal locotenența princiară.

«*M'am grăbit, D-lor, să viŭ să vĕ felict de un eveniment atât de fericit, ce este destinat s'aducă liniștea și încrederea în tóte spiritele.*

«*Socotesc că este de prisos sĕ vĕ spun cât este de sincer și cât de mare este interesul ce are pentru acéstă țară guvernul M. S. Augusteĭ mele suverane, și acest interes va cresce; căcĭ noile instituțiĭ ce sunt maĭ în armonie cu trebuințele țĕriĭ, aprobate fiind de M. S. Sultanul, acest monarch luminat ce l'a în ărcinat provedința să protégă România, vor face ca guvernul meŭ să pótă urma poporul român în calea progresuluĭ.*

«*Cât pentru mine, d-lor, pe care lunga-mĭ reședință între d-v. m'a făcut să iubesc țara, mĕ simt fericit să fiŭ organul guvernuluĭ meŭ ca să vĕ fac cunoscut simțimintele luĭ și nădăjduesc că era cea nouă ce va nasce pentru România, va vedea pe toțĭ*

fiiĭ acesteĭ țerĭ unindu-se și neavênd de cât o singură dorință, o singură țintă: «fericirea și prosperitatea patrieĭ».

Eliade rĕspunse, arĕtând deplina recunoscință a Locotenențiĭ și a tuturor Românilor.

Apoĭ consuliĭ Prusieĭ, Austrieĭ și Grecieĭ aduseră Locotenențeĭ felicitările lor.

Starea de lucrurĭ, făptuită prin mișcarea dela 9 și 11 Iunie 1848, după două lunĭ de lungĭ și nesfîrșite peripețiĭ, incidente și primejdiĭ, provocate și susținute de ceĭ carĭ nu voiaŭ să devie egalĭ și frațĭ cu toțĭ Româniĭ, fu ast-fel în sfîrșit recunoscută.

Stăruința, luptele și jertfele de tot felul ale poporuluĭ capitaleĭ mai ales, și ale guvernuluĭ, ajunseră în fine a fi încununate prin recunóscerea ce puterile europene, împreună cu Turcia, deteră faptuluĭ îndeplinit, Constituțieĭ ce poporul își dedese și guvernuluĭ ce el își alesese.

Atuncĭ numaĭ, saŭ abia atuncĭ, și după ce Soleiman-pașa, la o visită ce i se făcu de maĭ mulțĭ boerĭ, când dînsul, între altele le ḑise:

«Vĕ recomand, d-lor, a uita tóte cele trecute și bogațĭ și săracĭ, bătrînĭ cu junĭ să-șĭ întindă mâna ca frațĭ către frațĭ și ca părințĭ către fiĭ; bătrîniĭ să ierte junilor și juniĭ să respecteze pe bĕtrînĭ.

«Așteptațĭ în pace rĕspunsul și ordinul Inalteĭ Porțĭ și tóte se vor împăca, după dorințele și mulțămirea tuturor.

«Am convincția că nu vĕ vețĭ îndărătnici de a recunósce Lotenența și a vĕ supune eĭ ca unuĭ guvern legitim.»

Atuncĭ numaĭ, și ceĭ dintre carĭ uniĭ uneltiseră contra stăriĭ de lucrurĭ înființată prin mișcare, și alțiĭ se ținuse d'o parte, atuncĭ numaĭ o recunoscură, iscălind următórea declarație:

«Supt-însemnațiĭ, dând desăvîrșită încredere în discursul de astă-ḑĭ al Esc. S. Soleiman-pașa, recunóscem căimăcămia (1)

(1) Cerură ca, în act, să se pună cuvêntul: «Căimăcămiă», iar nu «Locotenență», de și ênsușĭ Soleiman le arată că «Locotenență» nu e de cât traducerea românéscă a cuvîntuluĭ turcesc căimăcămiă.

Aveaŭ dar ascuns un gând rĕŭ și-șĭ păstraŭ o portiță. De alt-fel, acel gând rĕŭ nu se putură uniĭ stăpâni de a-l arĕta chiar în acéstă întrunire. Ast-fel, D. I. Filipescu ceru ca Locotenența să cârmuiască după Regulament și altul, Filip Lenș, ceru să i se asigure viața în contra poporuluĭ, de și poporul nu atinsese întru nimic nicĭ pe dinsul, nicĭ pe alțiĭ.

Soleiman însușĭ nu-șĭ putu stăpîni indignarea, care asemenea coprinsese pe toțĭ constituționaliĭ câțĭ eraŭ de fată.

Refusă să subscrie banul Filipescu ḑis Vulpe și alțĭ patru carĭ plecară sub pretest că sunt obosițĭ de lungimea ceremonieĭ și de căldură.

(Locotenența) de acum ca un guvern legitim, până la primirea noilor poruncĭ ale In. Porțĭ. Iar dacă vre-unul dintre noĭ va îndrăsni să causeze cea maĭ mică neorînduială, se va pedepsi după legĭ.»

Bucurescĭ, 30 August 1848.

Semnațĭ 90 boierĭ; dar nu s'aŭ putut descifra, spune *Monitorul român,* de cât următórele semnăturĭ:

Neofit, Mitropolit; I. Eliade, N. Golescu, Chr. Tell, Gr. Grădișteanu, Filip Lenș, Iancu Filipescu, C. Gr. Ghica, Al. Ghika, Ioan Roset, Iordache Dedulescu, Alexandru Lenș, D. Topliceanu, Ioan Costescu, N. Crețulescu, P. Poenaru, Gr. Caracaș, I. I. Filipescu, Ant. Arion, M. Cioranu, C. Scorțeanu, C. I. Arion, C. Ralli, M. Darvaris, Radu Golescu, N. Ipătescu, Gr. Zosima, Hilel Manoach, Alexandru Polizu, C. B. Bălcescu, G. Ioanidi, Steriadi.

Comisiunea pentru împroprietărirea sătenilor.

Guvernul provisoriŭ, după cum arătarăm maĭ sus, decisese a se întocmi o comisiune numită din proprietarĭ și sătenĭ (18 proprietarĭ și 18 sătenĭ, câte un proprietar și un sătén de fie-care județ) care prin bună înțelegere să găséscă mijlocul practic d'a ajunge la împroprietărirea sătenilor, fără a lăsa proprietarilor vre-un motiv de nemulțumire.

Ceea ce guvernul voia, ceea ce el înscrisese, ca comitet revoluționar, în programa reformelor, nu era un act socialist; el voia numaĭ să facă pe sătenĭ proprietarĭ, cu plată, pe pămîntul pe care și până aci îl aveaŭ și l exploataŭ, însă numaĭ ca usufructuarĭ.

Și acéstă mĕsură nicĭ nu era o inovațiune, ea se aplicase de curînd în maĭ multe state germane; se aplicase de Austria, chiar în părțile apropiate saŭ vecine cu noĭ, ca Galiția, Ungaria, Bucovina și Transilvania.

Comisiunea mixtă se și întruni la 9 August.

C. A Rosetti, în numele guvernuluĭ, rosti discursul de deschidere, din care reproducem următórele:

«Astă-ḑĭ, d-lor, mĕ simt cel maĭ fericit dintre toțĭ ómeniĭ, căcĭ m'a iertat cerul să ḑic eŭ întâia vorbă în întâia adunare de Românĭ și pentru ca întâia vorbă să fie vrednică de acéstă adu-

nare, repet întâiele cuvinte ale proclamației: «Pace vouě, pentru că vi se vestesce libertate vouě!»

«D-lor, în acest minut, nu este nicĭ-o inimă, care nu bate de fericire; nu este nicĭ un ochiŭ care nu e umed de lacrimele bucurieĭ, pentru că acéstă adunare este întâiul curcubeŭ al fericireĭ ce s'a arătat pe cerul libertățiĭ, pentru că cu deschiderea acesteĭ seanțe, se deschide și cartea dreptățiĭ, cartea luĭ D-ḑeŭ.

«Socotesc de prisos, d-lor, sě vě aduc aminte suferințele nóstre, când fie-care dintre voĭ are cel puțin câte o rană nevindecată încă. Aceea ce numaĭ mě socotesc dator a vě spune este că mormîntul din care eșirăm e gol încă și că noĭ cu toțiĭ suntem încă în gura luĭ. D-vóstră putețĭ să-l umplețĭ cu nenorocirile țěriĭ și adunarea cea constituantă ne va da mână să ne urcăm cu toțiĭ pe scara luĭ D-ḑeŭ. Și așa va fi.

«Singurul nor ce a întunecat libertatea nóstră a fost cestia proprietățiĭ, însă acum nu ne maĭ temem; nu ne maĭ temem, pentru că acéstă adunare, în care se află unul lângă altul cel bogat cu cel sěrac, cel fericit cu cel nenorocit, cel ce avea totul cu cela ce nu avea nimic, cela ce era stăpân cu cela ce era rob, în acéstă adunare, ḑic, făcută întocmaĭ după cuvintele luĭ Christos, D-ḑeŭ va fi în mijlocul eĭ și acolo unde este D-ḑeŭ, toțĭ sunt frațĭ și gurile, când se deschid spre a vorbi, resuflând aerul cel curat al fericiriĭ, vor rosti negreșit legea luĭ D-ḑeŭ.»

După ce adreséză staturĭ sătenilor d'o parte, proprietarilor de alta, Rosetti încheiă ast-fel:

«D-lor, opt-spre-ḑece vécurĭ ne luptarăm și étă-ne tot tarĭ, tot Românĭ, pentru că Românul are pe stindardul luĭ crucea mântuireĭ. Pe crucea aceea dar sě jurăm că vom muri Românĭ, cu crucea în mână sě strigăm: Trăiască România! Trăiască ântâiĭ aleșĭ aĭ națieĭ române!»

Eliade, care sě afla față, improvizâ un cuvênt prin care dovedi cât de drept este art. 13 din Constituțiune.

Ședința se deschise apoĭ sub președenția luĭ Alexandru Racoviță și vicc-președința luĭ I. Ionescu.

Ce frumóse cuvinte! Ce interesante discuțiunĭ urmară!

Nu le vom reproduce însă, pentru a nu lungi prea mult acéstă cercetare, ci ne vom mărgini la scurtul, dar esactul resumat ce dă Ubicini.

«De la început, ḑice Ubicini, cestiunea a fost resolvată în drept, de vreme ce comisiunea a admis în unanimitate aceste treĭ principiĭ esențiale: dreptul de proprietate, libertatea munciĭ și espropriarea pentru causă de utilitate publică.

«Dar când veniră la aplicare, adaugă Ubicini, și când fu vorba de a hotărî numěrul de pogóne trebuitor fie-căreĭ familiĭ, pre-

cum și condițiunile și modul rescumpĕrăriĭ, réua voință a boierilor începu a se da pe față. Era vĕdit că tóte silințele lor ținteaŭ a face ilusoriŭ dreptul ce recunoscuserâ sătĕnuluĭ, și — după lungĭ și furtunóse desbaterĭ — guvernul, desperând de a regula cestiunea prin bună-învoială, se vĕḑu silit a decreta:

1) Suspendarea ședințelor comisiuniĭ;

2) A-șĭ da fie-care deputat cerințele în scris către guvern.

Guvernul se obligă apoĭ a da un proiect, în care, «din tot cugetul și din tot sufletul, îșĭ va pune tóte puterile întru a împăca interesele, a reasigura mințile și a aduce învoirea și pacea între fiiĭ aceleiașĭ patriĭ».

Șcóle. Iertare de birurĭ

Guvernul maĭ decretâ înființărĭ de noĭ șcóle:

In Bucurescĭ, încă 4 șcóle de fete, pe lângă singura ce exista, a Domnițeĭ Știrbeĭ;

Monăstirile Șerban-Vodă, Sf. Spiridon și Episcopia Buzĕluĭ vor bine-voi a da încăperile necesariĭ pênĕ la Sf. Dumitru;

In județe, neaflându-se șcóle de fete de cât la Craiova, Slatina și Ploescĭ, să înființeze și în cele-l'alte județe câte una.

Să face apel la tinerime de a se înscrie în armată.

Să iartă sătenilor baniĭ pentru drumurĭ pe 1847 și 1848.

Comitet electoral

Se întocmesce, în Bucurescĭ, un comitet central în vederea viitórelor alegerĭ pentru Constituantă.

Comitetul se compune din: Cesar Boliac, I. Brătianu, D. Bolintineanu, Alecu Golescu, C. Bălcescu, C. A. Rosetti, părintele Snagoveanu, C. Crețulescu, Duca, R. Golescu, Gr. Grădișteanu, A. Zane, Ion C. Cantacuzino, Ion A. Filipescu, C. Rótă, Gr. Pereț, Al. Orĕscu, Kiriloff, P. Teulescu.

Arderea Regulamentuluĭ. — Blestemul luĭ.

Suferise destul poporul de pe urma Regulamentuluĭ boeresc, pentru ca, în starea de fierbere în care se afla, să nu se gândéscă a săvîrși un act de rĕsbunare în contra acesteĭ legiuirĭ, pe care o privia ca isvorul relelor ce îndurase, precum și contra archondologieĭ (cartea boieriilor) care era semnul trecutelor nedrepte privilegie.

Poporul voi dar să ardă și pe una și cea-l'altă carte.

Se adună deci în mase mari la palat și ceru cu stăruință a i se da Regulamentul și archondologia, le luâ, de și locotenența îl sfătui să renunțe la acest fapt și, puse pe care mortuare, duse cele două cărți la mitropolitul, rugându-l să le facă sfeștania morților și să le afurisescă.

Mitropolitul se învoi și ceremonia se săvîrși. Regulamentul și archondologia fură, fóiă cu fóiă, aruncate pe foc și nu rĕmase din ele de cât cenușa, pe care vîntul o împrăștiâ.

Apoi, mitropolitul, în ornatul sĕŭ sacerdotal, și cu crucea în mână, rosti următórele cuvinte:

«Afurisesc Regulamentul care fuse ars; afurisesc și pe aceia care ar voi să mai guverneze după legile lui și binecuvintez poporul creștin al țerii Românesci».

Poporul ascultâ în ghenuchi și cu capul descoperit acestea, apoi se împrăștiâ și totul reintrâ în liniște.

Politica Turcilor se schimbă

Moderațiunea ce Soleiman-pașa arătase, după ce se încredințase că Constituțiunea era voită de poporul român și că acest popor înțelegea să respecte și să păstreze neatinse legăturile cu imperiul Otoman, statornicite prin tratatele încheiate între Sultani și Domnii români; asemenea recunóscerea Locotenenței domnesci de către acest trimis al Porții eraŭ fapte care, în momentul când să îndepliniseră, cadraŭ cu politica împărăției Otomane.

De atunci însă, acea politică se schimbase radical.

Revoluțiunile căduseră pretutindeni și în zadar Turcia se uita și căuta pe unde-va sprijin.

Isolată, ea părăsi pe Români.

Soleiman fu rechiemat și înlocuit cu Fuad-Pașa.

Comisiunea compusă din St. Golescu, N Bălcescu, D. Brătianu, Gr. Grădișténu și Vasiliad, trimisă de locotenență la Constantinopole,—după chiar sfatul lui Soleiman-Pașa, care-i dedese și o scrisóre favorabilă cererilor ei,—din causele mai sus arĕtate, nu putu isbuti în scopul sĕŭ.

Ea, nu numai nu dobândi recunóscerea oficială a Constituției, ci nici măcar nu fu primită oficial de către marele Vizir Reșid-Pașa și de către ministrul de externe, Aali-Pașa.

Amêndoi miniștrii însă primiră, în particular, pe trimișii Românilor.

Comisiunea se vĕḑu decĭ silită a pleca din Constantinopole, după ce protestă printr'un memoriŭ, care și el rĕmase fără nicĭ un rĕspuns.

Venirea oştirilor turceştĭ la Bucurescĭ.

Ca urmare a noueĭ politice a Turcieĭ, oștirile eĭ în numĕr de 30.000, înaintară în țară, ajunseră—după maĭ multe popasurĭ—până la Bucurescĭ și-șĭ așeḑară lagărul apróре de mănăstirea Cotrocenĭ, în ḑiua de 10 Septembre 1848.

Care era scopul acesteĭ oștirĭ? Se presimția, dar nimenĭ nu-l scia.

Guvernul, de și recunoscut de către predecesorul luĭ Fuad-Pașa, nu primise nicĭ o comunicațiune și nu putu dobândi nicĭ una.

Maĭ multe deputațiunĭ, între care una, avênd în frunte-ĭ pe mitropolitul și pe alțĭ demnitarĭ aĭ bisericeĭ, merseră înaintea luĭ Fuad ca să-ĭ presinte urările și felicitările poporuluĭ. Nicĭ una nu fu primită.

Ștefan Golescu, căruia Fuad-Pașa, îĭ dedese o întâlnire secretă la Călugărenĭ, așteptă douĕ ḑile, fără ca Fuad să fi venit la acea întâlnire.

In fața acestor fapte, la Bucurescĭ, era mare agitațiune; poporul se întrunise pe *Câmpul libertățiĭ* și strigătul: *la arme* începu a se auḑi pretutindenĭ.

Afară din oraș, ḑice Ubicini (1) eraŭ maĭ mult de patruḑecĭ de miĭ de sătenĭ din județele Vlașca, Ilfov, Ialomița, Dâmbovița și Prahova, grupațĭ pe sate și însoțițĭ de preoțĭ; eĭ umplu strîmtul spațiŭ dintre lagàr și oraș. Eĭ sunt acolo de douĕ ḑile și douĕ nopțĭ, dormind pe pămênt și așteptând pe Turcĭ, înaintea cărora veniseră, ca înaintea unor liberatorĭ.»

Locotenența se teme de un conflict, și spre a-l preîntîmpina, dă ordine celor douĕ escadróne de cavaleriă și bateriei de artileriă, ce eraŭ în Bucurescĭ, de a se uni cucorpul luĭ Magheru, care se afla în vechiul lagĕr al luĭ Traian.

Acum, de sigur, Locotenența trebuie să se fi convins că

(1) *Provinces roumaines*, pag. 191.

era bine, și în interesul țěriĭ, ca să fi ascultat la timp pe tinerii din guvern, care cereaŭ necontenit armarea poporuluĭ.

Iacă descrierea unuĭ martur ocular (1) decpre mersul evenimentelor și despre cele petrecute:

Sosirea Turcilor.

In ḑiua acésta, sosi tótă armată turcă la Sînteștĭ.

E de însemnat că, în lagărul turcesc, eraŭ reacționariĭ din Giurgiu drept pesodromĭ, carĭ aveaŭ comunicare cu ceĭ din capitală. Aceștia pe lângă mulțimea calomnielor vĕrsate asupra guvernuluĭ, maĭ speriară pe Turcĭ ḑicênd: că, pe lângă numerósele glóte ce se vĕd nearmate lângă Bucurescĭ, maĭ sunt și altele bine armate cu lăncĭ, pistóle, puștĭ și tunurĭ și pândesc, prin porumburĭ, minute favorabile ca să dea năvală asupra Turcilor. Frică mare a cuprins pe Turcĭ, ca pe uniĭ ce pribegeaŭ în locurĭ necunoscute, de aceia Sâmbătă trimiseră o trupă de călărețĭ ca să cerceteze după arme în porumburĭ, în jurul Bucurescilor. Tot odată căutară și un loc maĭ sigur pentru năvălirea în capitală.

Sâmbătă diminéța, ne însciințară, că Duminică vor intra negreșit, și așa poporul țĕran rĕmase iar în câmp; iar poporul capitaleĭ se reîntórse pe a casă.

La douĕ ore dupĕ prînz, se respândi vorbă în orașiŭ că Turciĭ intră. Urla pâmêntul de sunetele clopotelor, călca om pe om, trăsură pe trăsură, alergând la barieră să opréscă intrarea Turcilor. In fine, se adeveri că nu era nimic, dér poporul îngrijat, vĕḑênd pe ispititoriĭ de sus alergând în jurul Bucurescilor, ar fi dorit să-ĭ întîmpine cum se întîmpină aceia ce nu vor să intre pe pórta cea adevĕrată. Sgomotul acesta însă adăogâ mult la frica Turcilor.

Sâmbâtă séra, veni o hârtie din armata turcéscă către mitropolitul ca să împace pe popor și sĕ aștepte în linisce venirea lor pe a doua ḑi; țĕraniĭ însĕ să se întórcă pe acasă, ca uniĭ ce sunt adușĭ cu biciul.

Mitropolitul a rĕspuns, Duminică, că el nu se amestecă în trebĭ politice, a luĭ este biserica. Dar este guvern recunoscut de Soleiman, în numele Sultanuluĭ, și de corpul diplomatic din Bucurescĭ, și căĭ pare reŭ că Fuad nu vrea să se înțelégă cu guverul.

A doua ḑi, tabăra turcéscă se ridică de la Sîntescĭ, nu ține drumul drept pe la Văcărescĭ, unde era poporul român adunat, ci o taie peste câmp, peste drumul Craioveĭ; nu intră nicĭ în Bucurescĭ, ci se așéḑă în câmp în dreptul Cotrocenilor și al Spireĭ. Poporul nu-șĭ perde cumpĕtul, se ridică și el și se mută

---

(1) *Gazeta Transilvanieĭ*, No. 78, pag. 323.

ca să formeze barieră din partea aceia. Turciĭ coprinseră mănăstirea Cotrocenĭ şi aşeḑară ceva munițiunĭ într'ênsa. Şi aşa stătură şi poporul şi Turciĭ până a doua ḑi, fără a face o parte saŭ alta vre-o mişcare neplăcută.

Tot Duminecă eşi corpul diplomatic în tabără ca să-şĭ facă datoria către Fuat ca către un trimes al putereĭ suzerane; dar turcul îĭ lăsă să aştepte în anti-cameră orĭ anti-cort ca la o oră. Séra pe la opt ore se lăți iar vorba că intră turciĭ în capitală: Uetul clopotelor şi țipetele mamelor într'un pătrar de oră puse în picióre 40 miĭ locuitorĭ aĭ Capitaleĭ bine armațĭ. Nu se putea să nu înțelégă Turcul de acest sgomot, frica şi întărîtarea luĭ crescu şi maĭ mult.

Deputațiunea la Fuad.—Arestarea.

Lunĭ de diminéța, veni în capitală Kerim Paşa şi cu Saliet Efendi cu o scrisóre către Mitropolitul, ca să iese în ordie Sfinția Sa cu notabilitățile boerescĭ, cu capiĭ corporațiunilor şi cu ceĭ maĭ inteligențĭ şi maĭ capabilĭ, care parte să asculte instrucțiunile sale, parte să arate plângerile poporuluĭ.

După severitatea cu care s'a purtat Fuat până atuncĭ, după ştirea nóstră de la Constantinopole şi după muiarea luĭ Fuad din ḑiua aceia, cine se maĭ îndoia, că nu îşĭ va fi primit Fuad alte instrucțiunĭ consunătóre cu cerile nóstre şi cu însciințarea nóstră?

De şi sciam că în ḑiua aceea este să se resolve problema între noĭ şi Pórtă, totuşĭ, plinĭ de curaj, plecarăm, ca la două sute de deputațĭ către Mitropolitul, ca să-l luăm să vie în fruntea nóstră în lagărul turcesc şi pe Kerim şi pe Saliet îĭ vĕḑurăm la Mitropolitul, de unde dupe ce se strînseră şi deputațiĭ reacționarilor, plecarăm toțĭ împreună în lagăr.

Primirea era să fie la ora unu, dar cu adunarea nóstră se amână până la două după prânz.

După ce Fuad ceti o hârtie în limba franceză, pe care ḑicea că o are drept instrucțiunĭ de la Sultanul—ce din stilul şi din próspetele împrejurărĭ se vedea a fi compusă în lagăr; căcĭ de unde scia Sultanul că, la una din barierile Bucureştilor, aşteptă pe Faud glóte de Românĭ aduşĭ cu biciul? etc.; apoĭ ne numi comuniştĭ, sciind bine că noĭ vom striga contra astuĭ fel de calomnie. Maĭ ḑise că suntem numaĭ vre-o câțĭ-va carĭ vrem constituțiune şi că e numaĭ pretest că vrem să ținem cu Sultanul.

Atuncĭ noĭ strigarăm să caute să vadă ḑecile de miĭ de popor carĭ veniră să céră dreptate; strigarăm: *să trăiască Sultanul şi Constituția!* şi că maĭ bine murim de cât să primim Regulamentul! Atuncĭ pocni o puşcă la spatele nostru şi îndată fuserăm încungiurațĭ de 500 soldațĭ pedeştri.

Pe Mitropolitul şi pe aristrocațĭ îĭ luă Faud cu sine şi îĭ duse în alt cort.

Lupta din Délul-Spireĭ.

Ca peste o jumĕtate de pătrar de oră, vĕḑurăm vre-o câte-va miĭ de Turcĭ pedeştri, formându-se în marş regulat, plecând spre oraş precedaţĭ de musică ce cânta marşiul iute şi rĕsboinic. In urma lor, o călărime numerósă însoţită de vre-o câte-va tunurĭ marĭ de câte şése caĭ.

Poporul vĕḑênd apropierea armateĭ formâ o barieră tare în câmpul liber, în cât pedestrimea, ne putênd străbate nicĭ de cum, fu silită să facă loc călărimeĭ. Poporul îşĭ îndoi curajul, prindea de frânele cailor şi întorcea îndărăt chiar şi pe cavalerime. Foc încă nu se comandase, călărimea începu la stratageme, începu a se forma în şirurĭ strîmte, a se cam trage într'o parte şi într'alta ca, trăgêndu-se poporul după eĭ, să afle trecere uşóră prin mijloc. Tóte de giaba; căcĭ ţăria poporuluĭ era maĭ neclintită de cât stratagemele lor-

Ingenuchiaŭ înaintea cailor ca să trécă peste eĭ, dacă aŭ curajiŭ şi atuncĭ. se sdrobiră vre-o treĭ de picióreIele cailor şi alţĭ vre-o patru fură străpunşĭ şi tăeţĭ de sabie, şi ast-fel îşĭ făcură loc; şi în drumul lor alergară drept la casarma veche din délul Spireĭ, unde eraŭ ca la 120 soldaţĭ românĭ, avênd strînsă poruncă de a nu da foc.

La aceştia se maĭ adăogară pompieriĭ, în numĕr de o 170, sub comanda căpitanuluĭ Deivus (1); toţĭ aveaŭseveră poruncă a nu comanda foc; dar nu aveaŭ instrucţiune ca să depună armele înaintea Turcilor.

Aşa, vĕḑênd că Turciĭ năvălesc să intre în casarmă, garda se făcu treĭ şire tarĭ înaintea porţeĭ. Vĕḑĕnd Turciĭ că nu le lasă liberă intrare, traseră în soldaţiĭ Românĭ; aceştia vĕḑêndu-se atacaţĭ cu foc, s'aŭ încercat a se apĕra şi eĭ cu asemenea putere. Incepură a lua la ochĭ pe Turcĭ, carĭ cădeaŭ şire întregĭ şi dacă Turciĭ nu aveaŭ tunurile încărcate cu cartice, abia tîrḑiŭ ar fi putut muia pe Românĭ, căci aceştia isbutiră a coprinde chiar şi douĕ tunurĭ de la Turcĭ, dar le perdură iar, loviţĭ de alte tunurĭ.

Perderea Românilor este de 46 persóne, a Turcilor de la 4—5 sute. Deivus, după ce a tăiat în stînga şi în drépta, vĕḑênd că 'ĭ vine rîndut să cadă, întinse sabia unuĭ Turc şi prin acésta îşĭ căpătă scăpare. (2)

Radu Golescu, comandantul regimentuluĭ, se răni rĕŭ, în cât este până astă-ḑĭ în spital, iar tînĕrul ofiţer Dincă, (3) după ce tăie 6 soldaţĭ şi un ofiţer turc, al optulea căḑu şi el.

O parte de tunurĭ şi armată alergară la palat şi la curtea administrativă, unde găsiră pe d. Nicolae Golescu şi pe d. Tell, carĭ aşteptaŭ cu sânge rece. D. Eliad se retrăsese maĭ înainte cu

(1) Maiorul Papazolu, care a luat parte şi alţiĭ spun că pompieriĭ aŭ fost comandaţĭ de căpitanul Zăgănescu.

(2) Papazolu spune că, în acéstă luptă aŭ murit locot. Dănescu şi sub-locot Stărostescu.

(3) Acesta este Dincă Bălşénu, fost maĭ tîrḑiŭ căpitan al călăraşilor Mehedinţĭ.

ceva si acum se afla în lagările d lui Magheru peste Olt. D-nii Golescu şi Tell sunt liberi în capitală.

Ce urmă în capitală?

Fuad numai de cât restabili ordinea regulamentară, făcu Caimacan pe Cantacuzino, mai mare al armatei pe Omer-paşa, polițaiŭ pe Maiorul Voinescu I şi pe Salief Efendi; pe soldații români, care avură norocirea a scăpa de sabia barbară i-a desarmat şi i-a trimes pe acasă. Se publicară porunci severe ca nimeni să nu pórte cocarde, nimeni să nu vorbéscă mai mult de Constituțiune, nimeni să nu pórte arme, pe ulițe să nu umble mai mulți de trei şi numai pênĕ la opt ore, neguțătorii să-şi deschidă prăvăliile. Insă jafurile care le făcură barbarii de Turci în partea locului de către Isvor, uciderea a câtor-va femei şi bărbați, tăerea căprarului Austriac Bodea, despoerile ḑiua mare pe drum, căutarea în buzunare la ori şi ce persónă, hoțiele şi stricăciunile făcute chear în casa Sființiei Sale părintelui Mitropolit, spargerea ferestrelor prin vecinătate, nu daŭ nici o garanție de siguranță, de pace şi de onóre personală. De aceea poporul bucurescean, umbla cete-cete pe ulițe, cerând Constituție şi dreptate.

Iar noi, cari fuseserăm închişi în lagăr, auḑind tunurile la casarmă începurăm a ne îngrija de viață cu atât mai vîrtos, cu cât custodiile nóstre, auḑind şi ei pocnetele în Bucuresci 'şi căutaŭ puştele dacă aŭ cremeni. Séra pe la orele opt ne strămutară între o mie de armați pedestrime şi călărime cu totul în mănăstirea Cotroceni, unde ne ținură 24 ore nemâncați.

Tocmai Marți, la douĕ ore, veni Kerim paşa şi cu polițaiul Voinescu, şi din 216 — căci printre deputați se vîrâseră şi alți curioşi, chear şi din aristocrați — aleseră un numĕr de 26 şi la cei-l-alți ne dederă drumul, ḑicênd că şi pe cei rĕmaşi îi vor libera după ce se vor mai aşeḑa lucrurile».

Să povestim câte-va incidente, care nu sunt fără însemnătate.

Sentinela.

Soldatul de pază la casa regimentului (regim No. 3) stătuse nemişcat la locul lui, în timpul luptei; el rĕmase acolo şi după ce lupta se sfîrşi.

Vedetele turcesci, visitând camerele, deteră peste dînsul şi-i ḑiseră să se predea.

Soldatul făcu semne că nu înțelege şi s'aduse un interpret.

Somat să dea arma, rĕspunse:

— Să vie efleiterul.

— Dar, a murit.

— Să vie praporcicul.
— A murit și el.
— Să vie căpitanul, saŭ orĭ-cine d'aĭ meĭ.
— Aŭ murit toțĭ.
— Atuncĭ, în lăturĭ că nu mĕ daŭ.

Și în acelașĭ timp, îmbrânci ușa, o închise și începu a trage pe feréstră în Turcĭ și trase până nu maĭ avu cartușe.

Atuncĭ, Turciĭ năvăliră, sparseră ușa, și-l uciseră.

Românul sentinelă fu vrednic Român: muri, pentru a-șĭ face datoria.

Comercianțiĭ.

Intre arestațiĭ de la Cotrocenĭ, eraŭ nu numaĭ membriĭ aĭ guvernuluĭ revoluționar, afară de Locotenență; eraŭ și comercianțiĭ ceĭ maĭ însemnațĭ.

Aceștia, când prefectul de poliție al nouluĭ regim veni în închisóre și voi să libereze pe uniĭ din comercianțĭ, Manole Popovicĭ, în numele tutulor, rĕspunse ;

— Nu eșim d'aicĭ de cât toțĭ împreună. Dacă suntem vinovațĭ, suntem toțĭ. Orĭ dați-ne drumul la toțĭ, orĭ la nicĭ unul.

Și comercianțiĭ, câțĭ eraŭ acolo, se uniră toțĭ cu vorbele luĭ Popovicĭ.

Pe de altă parte, comercianțiĭ ceĭ liberĭ, la tóte străru ințele ce se făcură pe lângă dânșiĭ, refusară a'șĭ deschide prăvăliile, pênĕ nu fură eliberațĭ ceĭ arestațĭ.

Suflase peste toțĭ un vînt de libertate și ómeniĭ crescuseră în eĭ înșișĭ, în morala, în onórea lor civică și în demnitatea lor.

Exilarea revoluționarilor

Reacțiunea reluase puterea prin vîrful miilor de baionete turcescĭ și-șĭ așeḑase scaunul pe sângele vitejilor morțĭ și în mijlocul huleĭ și al blestemelor poporuluĭ. Ce-ĭ păsa eĭ însĕ de popor, avea cu ea baionetele străinilor și atât destul iĭ fu; căcĭ ea de la popor, nu putere, ci banĭ cerut-a tot-d'a-una. Puterea i-o deteră străiniĭ acum, cum i-o dedeseră mereŭ și maĭ nainte.

Cel d'ântêiŭ act al noueĭ stâpânirĭ fu un decret de esil, ast-fel motivat:

«*Asupra raportuluĭ ministrilor, luând în băgare de sémă*

că fețele însemnate în alăturata listă, întărâtând turburările al căror teatru a fost Țara Românéscă, în curgere de maĭ mult de treĭ lunĭ, aflorea lor în țară nu se póte împăca cu odihna și siguranța publică, decretăm că aceste persóne să se trimită peste granițǎ și nu vor puté să se întórcă în principaturĭ, fără o poruncă într'adins a Măriei Sale Sultanuluĭ și că dacă vre-unele dintre dénsele va îndrăsni să calce acéstă mĕsură cerută neapărat de mântuirea statuluĭ, să se aresteze și să se pedepséscă, după tótă strășnicia legilor.

«*De aceea, se porunceșce d-luĭ Ministru din lăuntru, pe de o parte să publice acésta prin* Buletinul Statuluĭ, *spre cunoscința tutulor; iar pe de alta să privegheze, cu activitate, prin autoritățile însărcinate cu paza granițeĭ, ca rîndurile acestuĭ decret să se îndeplinéscă întocmaĭ, sub însu-șĭ a sa rĕspundere.*

Numele exilaților cuprinșĭ în acest decret sunt:

I. Eliad, Hr. Tell, N. Golescu, St. Golescu, C. Boliac, Gr. Grădișteanu, C. A. Rosetti, C. Balcescu, Gr. Ipătescu, N. Ipătescu, I. Voinescu, D. Bolintineanu, A. Zanea, Snagoveanu, I. Brătianu, D. Brătianu, Ionescu-Moldoveanu, Deivos, Moșoĭ, N. Apoloni, C. Aristia,

în total, și numaĭ de o cam-dată, 22.

Se vedea că reînviase domnia vechie a arbitraruluĭ și bunuluĭ plac; ea născoci o nouĕ crimă: crima iubireĭ de țéră și a jertfireĭ pentru ea, și o nouă pedépsă — pedépsa gonireĭ din țéră a ómenilor, care nu alt-ceva păcătuiseră, ci numaĭ munciră și se jertfiră pentru a țĕriĭ fericire.

Câtă și cât de mare osebire între regimul cel noŭ și vechitura pe care poporul cu grózǎ o gonise de la sine!

In timp de treĭ lunĭ, nicĭ un boier nu fu atins; făcură intrigĭ, întocmiră comploturĭ, lucrară pe față pentru rĕsturnare, chemară chiar pe strĕinĭ în țéră — și regimul revoluționar le respectă nu numaĭ drepturile înscrise în Constituțiune; le trecu, le iertă și chiar abuzările cu acele drepturĭ, nădăjduind că, în sfîrșit, Români fiind și eĭ, sfîrși-vor prin a se potoli, a se înbuna și a sĕ îmbrățișa și confunda cu poporul.

Regimul revoluționar și poporul nu vrură mórtea greșiților și păcătoșilor, ci cu drag asceptaŭ să se îndrepte și să fie bine.

Regimul boieresc renăscut, reluâ ênsĕ numaĭ de cât topuzul și abuzul — care fost-aŭ pururea a luĭ putere — și lovi cu góna din ţéră, fără judecată, și cu temniţă — printr'o judecată fariseică — pe ceĭ carĭ nu-ĭ plăceaŭ.

Exilaţiĭ, după treĭ ḑile în șir, de suferinţe și maltratărĭ, fură porniţĭ, sub escortă, spre a fi daţĭ afară din iubita-le ţéră.

Să alese nóptea—ca pentru orĭ-ce crime calculate—spre a se esecuta și acésta. Să temeaŭ strigoiĭ ca leul înlănţuit, poporul, să nu se deștepte iarăşĭ la sgomotul lanţurilor arestaţilor și, pe ascuns, la adăpostul negurilor și în tăcerea nopţiĭ, porni pe esilaţĭ.

Vre douĕ ore, făcură drum spre graniţa Transilvanieĭ, d'o dată însă găḑiĭ, care-ĭ petreceaŭ, schimbară drumul și să îndreptară spre Dunăre. Ajunşĭ la Giurgiu, esilaţiĭ fură aruncaţĭ în temniţă alăturĭ cu tâlhariĭ.

Eliad și Tell plecaseră singurĭ de la Bucurescĭ în Transilvania.

In temniţa de la Giurgiu, esilaţiĭ găsiră și pe N. Golescu, care pornise spre Constantinopole, dar fusese arestat aci.

Apoĭ, asvîrliţĭ în ghimiĭ, sub pază de soldaţĭ turcĭ, fără nicĭ o îngrijire, aprópe fără hrană și fără adăpost, exilaţiĭ fură duşĭ în susul Dunăriĭ.

Treĭ-ḑecĭ lungĭ ḑile și nopţĭ ţinu acéstă călĕtorie, acest chin, chin cu peripeţiĭ diverse și cu cruḑimĭ sĕlbatice; dar nimic să păreaŭ ele acestor apostolĭ aĭ Românieĭ, pe lângă durerile ce sciaŭ că îndură a lor ţéră prea iubită.

Călătoria acésta fost-a imortalisată de marele Michelet, în *Legendes du Nord*, sub titlu de M-me Rosetti, o carte care fu testamental morţiĭ morale a despotismuluĭ ce sugruma România.

Ajunşĭ din sus de Orşova, după semnele ce le făcu d-na Rosetti, care urmase pe uscat acelaș drum cu prisoneriĭ, eĭ săriră din ghimiĭ lângă un sat românesc și fraţiĭ Românĭ d'acolo înconjurară și goniră pe păzitoriĭ Turcĭ și redeteră prisonierilor libertatea, ce eĭ atât luptaseră a o da Românieĭ.

Poporul român le răsplăti decĭ cu bine, și cu dragoste la primul lor pas, binele ce luptaseră să facă Românieĭ și dragostea ce-ĭ dovediseră.

Regimul întronat la Bucurescĭ și impus Românilor prin *miile de baionete* turcescĭ nu să opri aci.

El trebuia să bage gróza în toţi Românii şi, după programa lui căpitan Costache, voi să arate «ce poate libertatea când vine în România», pornindu-se pe noi exiluri şi deschiḑênd largi porţile temniţelor celor cunoscuţi că aŭ luat parte la mişcare.

Mai fură deci trecuţi peste graniţă încă 69; anume:

Cei trecuţi peste graniţă.

Ión Negulici, Gheorghe Văleanu, Hristopulu, M. Constantinescu, Ión Arcescu, Ión I. Filipescu, George Golescu, Opran, (foşti administratori), *2 fraţi Alexandrescu, Ştefan Andronic, Nicolae Rusu* (fost sub administrator), *Gr. Marghiloman,* (din Buzĕŭ), *Mih. Marghiloman* (idem), *Fraţii Moşoi,* (Tache şi Mărgărit), *Vernescu George Ion* (din Bucuresci), *C. Serghiad, Petre Teulescu, C. Telegescu,* (propagandist) *Al. Fotescu* (idem) *Fraţii Florescu,* (Dumitru şi Costache, propagandişti) *Scarlat Filipescu, Andreescu* (Militarul), *Alecu Manu,* (propagandist), *Ioranu* (idem), *Marin Naţionalul, Caracaş, Tache Giuvara, Diaconu Nichifor* (propagandist), *Costache Pădeanu* (idem), *Baronschi, Ştefan Băjescu,* (propagadist), *Maior Teologu* (şeful gardei), *C. Pălăceanu, Hristofi, Colonel Ileşoianu, Unter-oficer Dincă, Nicolae Florescu,* (profesor şi propagandist), *Ión Melic* (arhitect), *Iscovescu* (pictor), *Vasile Coculescu, C. Brezoianu* (propagandist), *Apostol Aricescu,* (idem), *Vasile Arcescu, Rosental* (pictor), *Petre* de la Vinterhalder (tipograf), *Nicolae Creţulescu* (Comisar general în România), *Ghenadie Poenaru* (Egumen) *Nazar Armeanu, Laurian* (profesor) *Duca* (Prefect de Ilfov), *Zaharia Boerescu* (profesor), *Bărcănescu, Cioran, Miltiad Costescu, Zalic* (ofiţer), *Zossima Grigore, Căpitan Serurie Grigore, Lăzureanu* (ofiţer), *Giurescu George, Nepotul Magherului, N. Zătreanu, P. Cernătescu* (propagandist), *Simion Călugărul, M. Duiliŭ, Nestor Heruvim,* (propagandist), *C. Racoviţă.*

Să deschiseră şi temniţele şi cei cari pentru libertate lucraseră, fură condamnaţi la munca silnică a temniţelor.

Ast-fel fură condamnaţi:

Intemniţaţi.

Tanase Macovei 6 ani la Snagov; Costache Zaman şi Ale-

xandru Petrescu 6 anĭ la munca Giurgiuluĭ; *Boicea Radianu*, 3 anĭ la Snagov; *Ión Rătescu, Pavel Zăgănescu, V. Cuculescu, Filip Ionescu, Grigore Mihăescu, Costache Ciochinescu, T. Lăzărescu*, 6 anĭ la Snagov; *Scarlat Turnavitu, Ión Bunescu* și *Scarlat Voinescu*, 6 anĭ la Giurgiu; *Costache Manega* 6 anĭ la Snagov.

Din aceștĭ 15, numaĭ 11 aŭ fost trimișĭ la Mărginenĭ, iertându-se Macoveĭ, Zăgănescu, Coculescu și Filip Ionescu.

Nu fu destul atât: se proclamâ un fel de stare de asediŭ, îndatorindu-se locuitoriĭ a nu maĭ eși din casă după 8 césurĭ séra; se luară armele ce aveaŭ particulariĭ, amenințându-ĭ cu aspre pedepse, de nu le vor aduce; se opri tragerea clopotelor cât-va timp; se îndatorâ mitropolitul a da tuturor deslegare de jurămîntul ce făcuseră pe Constituție, ba încă se ceru și patriarchuluĭ de la Constantinopole, ca maĭ mare în rang, o și maĭ mare deslegare; se goniră pe la mănăstirĭ preoțiĭ și călugăriĭ carĭ propagaseră revoluția și maĭ pre sus de tóte, armata imperială turcéscă rĕspândi gróza între toțĭ și dete cadavruluĭ de domnie boeréscă aparența uneĭ puterĭ ce n'o avea.

Și se puse din noŭ în lucrare Regulamentul organic, cu jugul luĭ greŭ și apĕsător pentru popor, pentru comerciant și pentru sătean, și cu favorĭ și drepturĭ și privilegie pentru boierĭ.

Reacțiunea triumfa . . . tot așa însă cum triumfară Evreiĭ când puseseră în mormînt pe mântuitorul lumiĭ.

După treĭ ḑile el înviâ și altă lume creâ.

Ast-fel fu și cu România.

Se statornici violent o așa ḑisă liniște, dar fu liniște numaĭ la suprafață; căcĭ inima Românuluĭ colcăi mereŭ și dorul eĭ după *Dreptate* și *Frăție* crescu, se învigorâ și deveni al luĭ ḑilnic *Tatăl Nostru*.

Gustase Românul treĭ lunĭ din fructul cunoscințeĭ bineluĭ; gustase treĭ lunĭ libertatea și egalitatea și nimic nu-ĭ maĭ putu stinge saŭ împuțina dorul d'a le maĭ avea; «căcĭ revoluțiunea lăsase în pămînt o sĕmînță bună și vie, care avea negreșit să dea rodul eĭ».

De altă parte, exilațiĭ, prin N. Bălcescu, N. Golescu, și C. A. Rosetti, deteră Românilor, în numele comitetuluĭ revoluționar, următórele sfaturĭ:

«Credință, inimă și răbdare, iacă tot ce vĕ cerem, în numele

suferinţelor vóstre, în numele libertăţiĭ şi al Românieĭ întregĭ.

«Staţĭ liniştiţĭ; căcĭ tiraniĭ, ce vĕd bine peirea lor, vĕ întind curse.

Suferiţĭ durerile, suferiţĭ cruciarea, suferiţĭ sĕ vĕ impungă cóstele, sĕ vĕ adape cu fiere; căcĭ va trece şi paharul acesta şi învierea a vóstră va fi.»

Şi, precum în proclamaţiunea de la 22 Iunie, făgăduiseră:

«că nu vor lepăda sacul de cenuşă de pe cap, pênĕ ce România nu va fi liberă.

«că nu vor lepăda din mână toiagul pelerinuluĭ, pênĕ ce nu-şĭ vor da cu toţĭ Româniĭ, sărutarea învieriĭ.»

Aşa şi făcură: fură neobosiţĭ, alergară, vorbiră, scriseră, propagară, rĕscoliră lumea, făcênd România cunoscută tuturor, eĭ, — carĭ cum le ḑisese Quinet — înscriseseră deja actul eĭ de stare civilă, în cartea naţiunilor europene.

In 9 anĭ de exil, lucrară pentru iubita-le Românie, cât în 90.

Şi D-ḑeul Românilor îĭ ajută şi-ĭ susţinu că vĕḑură ceĭ maĭ mulţĭ dintre eĭ, cu ochiĭ lor, şi iarăşĭ prin a lor şi a altora muncă, România renăscută, România liberă şi respectată.

DUPĂ 50 DE ANI

(In loc de conclusiune)

Incheiând, arunca-vom asupra presentuluĭ o ochire, punêndu-l faţă în faţă cu marea programă a aspiraţiunilor şi visurilor de la 48 ale Românilor.

Reformatoriĭ ceruseră în acea programă:

independenţa administrativă şi legiuitóre sub suzeranitatea Turcieĭ.

Astă-ḑĭ, avem independenţa completă, independenţa naţională, fără nicĭ o suzeranitate.

Avem chiar *Unirea* celor două ţĕrĭ, pe care atuncĭ o doriaŭ, dar nicĭ măcar îndrăsniaŭ să-şĭ dea pe faţă dorinţa.

Ceruseră Domn, ales pe cincĭ anĭ.

Astă-ḑĭ avem un Rege, ales de popor, prin plebiscit, un Rege, care sciut-a să-şĭ taie—pentru sine şi pentru aĭ sĕĭ moştenitorĭ—o corónă regală din chiar oţelul tunurilor, cucerite de la vrăşmaşĭ, pe câmpul de bătaie.

Ceruseră libertatea preseĭ.

Astă-ḑĭ, o avem nemărginită şi garantată, prin Constitututiune, ca nică-iurĭ în lume.

Ceruseră desfiinţarea clăceĭ şi împroprietărirea sătenilor.

Le avem: claca a fost desfiinţată şi foştiĭ clăcaşĭ îm-

proprietăriţĭ; împroprietăriţĭ fost-aŭ şi însurăţeiĭ, de carĭ la 1848 nicĭ nu se vorbise şi datu-li-s'aŭ uşurărĭ de plată a pămîntuluĭ, aşa în cât nicĭ să nu simtă greutatea rĕscumpărăriĭ.

Ceruseră desfiinţarea rangurilor boierimeĭ şi egalitatea înaintea legilor.

Şi rangurile se desfiinţară; şi astă-dĭ, nu e alt rang de cât al sciinţeĭ, al meritelor şi al luptelor pentru binele public.

Nu maĭ avem legĭ, care să dea unora numaĭ drepturĭ şi altora numaĭ sarcine.

Suntem toţĭ una înaintea legilor ţĕriĭ;

La sarcinele statuluĭ toţĭ contribuim;

La datoria şi sarcina oştireĭ, adică la apĕrarea patrieĭ, toţĭ luăm parte.

Ceruseră Adunare legiuitóre, compusă din representanţiĭ tuturor claselor.

O avem; şi din adunarea sătenilor cu ceĭ l'alţĭ cetăţenĭ în *Divanele ad-hoc*, eşi Unirea; din adunarea tutor claselor eşi acea propăşire, care este aprópe o minune, în comparare cu ce eram la 1848.

Mănăstirile închinate fură liberate şi redate ţĕriĭ.

Instrucţiunea deveni egală, complectă şi gratuită, pentru toţiĭ Româniĭ de ambele sexe.

Ast-fel, programa de la 1848, care era atuncĭ credul aspiraţiunilor reformatorilor, este acum, la anul 50 de la acea mântuitóre revoluţiune, nu numaĭ făptuită, ci în multe părţĭ şi întrecută.

Voit-aŭ Româniĭ—şi aŭ putut.

Acésta este caracteristica esenţială a luptătorilor măreţeĭ generaţiunĭ, care făcu pe 1848 şi cu el, şi prin el, ca urmare şi efect al luĭ, România modernă.

Inregistrând dar, în acéstă lucrare, numele tutulor câţĭ luat-aŭ, mult saŭ puţin, parte la acea mişcare de regenerare, îndeplinim o scumpă şi sfîntă datoriă a generaţiuniĭ actuale, care este rodul politic al ideilor atuncĭ semĕnate.

Făcut-am acésta, spre a aduce—la depărtare de o jumĕ-

tate de véc—luptătorilor de atuncĭ, omagiul meritat pentru al lor curagiŭ, ale lor lupte şi nesfîrşite sacrificiĭ.

Făcut-o-am asemenea, pentru că scim că istoria unuĭ ném, din amintirile trecutuluĭ sĕŭ se întocmesce, şi că amintirĭ de ómenĭ şi de fapte—cum fură ómeniĭ şi faptele şi jertfele de la 1848—înalţă, purifică şi călesc sufletul naţiunilor, carĭ avut-aŭ ómenĭ cu aşa fapte, cu aşa însuşirĭ.

Omagiul adus lor este nu numaĭ o datorie pentru generaţiunea actuală şi pentru cele viitóre; este chiar o programă.

Când dar, sărbătorim pe 1848 şi ne bucurăm de multul bine ce ne a adus el, şi ceĭ 50 de anĭ ce aŭ urmat, datorĭ suntem să ne aducem aminte de cuvintele apostoluluĭ Luca şi din ele programa munceĭ nóstre pentru ţară să ne facem:

«*Orĭ-căruia i-s'a dat mult, mult se va cere de la el şi căruia i-s'a încredinţat mult, maĭ mult i-se va cere de la el*».

Să ne silim, Românĭ, a fi ce trebue să fim!

